



# PĀRSKATS PAR AUGSTĀKĀS TIESAS DARBU 2025. GADĀ

|  |           |
|--|-----------|
| IEVADS   | 2         |
| <b>AUGSTĀKĀS TIESAS VADĪBA</b>   | <b>3</b>  |
| <b>AUGSTĀKĀS TIESAS PLĒNUMS</b>  | <b>4</b>  |
| <b>SENATORI</b>  | <b>4</b>  |
| <b>KOPSAVILKUMS</b>  | <b>6</b>  |
| Judikatūras veidošana būtiski ietekmē Senāta slodzi<br><i>Augstākās tiesas priekšsēdētāja Aigars STRUPIŠA kopsavilkums par<br/>Augstākās tiesas darbu 2025. gadā un uzdevumiem 2026. gadam</i> | 6         |
| SENĀTA DARBA STATISTIKA  | 9         |
| <b>STRUKTŪRVIENĪBU DARBĪBAS PĀRSKATS</b>   | <b>11</b> |
| SENĀTA CIVILLIETU DEPARTAMENTS<br><i>Departamenta priekšsēdētāja Normunda SALENIEKA ziņojums</i>   | 11        |
| SENĀTA KRIMINĀLLIETU DEPARTAMENTS<br><i>Departamenta priekšsēdētāja Aivara UMINSKA ziņojums</i>  | 20        |
| SENĀTA ADMINISTRATĪVO LIETU DEPARTAMENTS<br><i>Departamenta priekšsēdētājas Anitas KOVAĻEVSKAS ziņojums</i>  | 26        |
| JUDIKATŪRAS UN ZINĀTNISKI ANALĪTISKĀ NODAĻA<br><i>Nodaļas vadītājas Anitas ZIKMANES ziņojums</i>   | 33        |
| ADMINISTRĀCIJA<br><i>Administrācijas vadītājas Sandras LAPIŅAS ziņojums</i>  | 36        |
| <b>DISCIPLINĀRTIESA</b>  | <b>40</b> |
| <i>Disciplinārtiesas priekšsēdētāja Normunda SALENIEKA ziņojums</i>  | 41        |
| <b>PLĒNUMA VIESU UZRUNAS</b>   | <b>41</b> |
| <i>Ģenerālprokurors Armīns MEISTERS: Prokuratūra kasācijas protestu kā pārsūdzības<br/>instrumentu izmanto atbildīgi</i>   | 41        |
| <i>Tieslietu ministre Inese LĪBIŅA-EGNERE: Tiesa ir atsvars, kas palīdz demokrātiskai<br/>valstij noturēt tiesiskuma latīņu</i>  | 43        |

# IEVADS



**Augstākās tiesas gada atskaites plēnums 2026. gada 16. janvārī**

2025. gads Augstākajai tiesai bija vēlēšanu gads – jūnijā pilnvaru termiņš Augstākās tiesas priekšsēdētāja amatā beidzās Aigaram Strupišam. Plēnums viņa kandidatūru izvirzīja atkārtoti, un Saeima Aigaru Strupišu apstiprināja Augstākās tiesas priekšsēdētāja amatā uz otru pilnvaru termiņu.

Notika arī divu Senāta departamentu priekšsēdētāju vēlēšanas. Civillietu departamentu turpina vadīt Normunds Salenieks, bet Krimināllietu departamentā jauns priekšsēdētājs – senators Aivars Uminskis.

Augstākās tiesas plēnumam 2025. gadā bija jāizvērtē arī rets jautājums – par ģenerālprokurora atlaišanas pamatu. Bet to, kādi jautājumi vispār bijuši Augstākās tiesas plēnuma kompetencē un uzmanības lokā 35 gados kopš neatkarīgās Latvijas Republikas Augstākās tiesas atjaunošanas, rāda vēsturiski nozīmīga Augstākās tiesas izdotā grāmata „Augstākās tiesas Plēnums 1990–2025”.

Vēl pie nozīmīgākajiem aizvadītā gada notikumiem Augstākajā tiesā atzīmējama sadarbībā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesu organizētā starptautiskā konference „Tiesības uz taisnīgu tiesu: Eiropas Cilvēktiesību

konvencija nacionālo tiesu un ECT dialogā”.

Taču pamatā viss ikdienas darbs bija veltīts Augstākās tiesas pamatuzdevumam – lietu skatīšanai kasācijas instancē un vienotas un stabilas tiesu prakses veidošanai. Rezultātus senatori Augstākās tiesas plēnumā novērtēja atzinīgi. Samazinājies saņemto lietu skaits, īpaši atzīmēts, ka arvien mazāk tiek rosināts lietu, kurās spriedumi tiek atcelti.

Augstākās tiesas gada pārskata plēnums notika 16. janvārī. Pārskatu par aizvadīto gadu, kā arī būtiskākajām judikatūras tendencēm sniedza departamentu vadītāji – Civillietu departamenta priekšsēdētājs Normunds Salenieks, Krimināllietu departamenta priekšsēdētājs Aivars Uminskis, Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāja Anita Kovaļevska. Plēnumu uzrunāja tieslietu ministre Inese Lībiņa-Egnere un ģenerālprokurors Armīns Meisters.

Publiskajā pārskatā apkopoti ziņojumi un uzrunas plēnumā, Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas un Administrācijas atskaites, statistikas dati un cita Augstākās tiesas informācija.

# AUGSTĀKĀS TIESAS | SENĀTA DARBĪBAS STRATĒGIJA 2021.-2025. GADAM

## PRIORITĀRIE DARBĪBAS VIRZIENI:

- Stabils judikatūras veidošana
- Efektīva kasācijas procesa nodrošināšana
- Resursu izmantošanas un iekšējo procesu efektīvizēšana
- Sadarbība un dialogs
- Sabiedrības informēšana un izglītošana

## AUGSTĀKĀS TIESAS VADĪBA



### **Augstākās tiesas vadība**

No kreisās: Senāta Krimināllietu departamenta priekšsēdētājs Aivars Uminskis, Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāja Anita Kovaļevska, Augstākās tiesas priekšsēdētājs Aigars Strupišs, Civillietu departamenta priekšsēdētājs Normunds Salenieks

### **AUGSTĀKĀS TIESAS PRIEKŠSĒDĒTĀJS**

Augstākās tiesas darbu vada priekšsēdētājs, kuru no tiesnešu vidus amatā pēc plēnuma ieteikuma uz piecu gadu termiņu apstiprina Saeima.

2025. gada 15. maijā Saeima atkārtoti uz otru piecu gadu termiņu Augstākās tiesas priekšsēdētāja amatā apstiprināja Aigaru Strupišu.

### **DEPARTAMENTU PRIEKŠSĒDĒTĀJI**

Senāta departamentu darbu vada priekšsēdētāji, kurus uz piecu gadu termiņu ievēl Augstākās tiesas plēnums.

Kopš 2020. gada Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs ir senators Normunds Salenieks, 2025. gadā viņš šajā amatā tika ievēlēts atkārtoti.

Administratīvo lietu departamentu kopš 2024. gada vada senatore Anita Kovaļevska.

Krimināllietu departamentā 2025. gadā mainījās priekšsēdētāji – kopš 21. aprīļa departamenta darbu vada senators Aivars Uminskis.

### ADMINISTRĀCIJAS VADĪTĀJS

Administratīvo darbu Augstākajā tiesā veic Administrācija, kuras uzdevums ir radīt priekšnoteikumus tiesas

saskaņotai un optimālai darbībai, lai nodrošinātu likumā noteikto Augstākās tiesas uzdevumu izpildi.

Administrācija darbojas tiešā Augstākās tiesas priekšsēdētāja pakļautībā, tās darbu vada Administrācijas vadītājs, kuru ieceļ priekšsēdētājs.

Augstākās tiesas Administrācijas vadītāja ir Sandra Lapiņa.

## AUGSTĀKĀS TIESAS PLĒNUMS

Plēnums ir Augstākās tiesas senatoru kopsapulce, kuru sasauc Augstākās tiesas priekšsēdētājs. Plēnums var apspriest aktuālus tiesību normu interpretācijas jautājumus, kā arī izlemj citus tam likumā „Par tiesu varu” noteiktos jautājumus.

2025. gadā notika četras Augstākās tiesas plēnuma sēdes.

**17. janvārī** plēnums izvērtēja Augstākās tiesas darbu iepriekšējā gadā.

**14. aprīlī** plēnums pieņēma lēmumu par kandidātu Augstākās tiesas priekšsēdētāja amatam virzīt Aigaru Strupišu. Bija izvirzīti trīs kandidāti. Par Aigaru Strupišu nobalsoja 17 senatori, par Aldi Laviņu 7 senatori, par Rudīti Vīdušu – 8 senatori. Saeima 15. maijā apstiprināja Aigaru Strupišu par Augstākās tiesas priekšsēdētāju.

Vēl šajā plēnumā par Krimināllietu departamenta priekšsēdētāju ievēlēja departamenta izvirzīto kandidātu Aivaru Uminski un par Disciplinārtiesas locekli – Civillietu departamenta senatori Inesi Graudu. Krimināllietu departamenta priekšsēdētāja vēlēšanas notika, jo Anitai Poļakovai beidzās piecu gadu pilnvaru termiņš šajā amatā,

savukārt Disciplinārtiesas bijusī locekle senatore Ļubova Kušnīre bija devusies pensijā.

**2. jūnijā** plēnums izvērtēja ziņojumu par ģenerālprokurora Jura Stukāna atlaišanas pamatu un atzina, ka ģenerālprokurora atlaišanai no amata nav pamata. Veikt pārbaudi par ģenerālprokurora iespējamiem likuma pārkāpumiem Augstākās tiesas priekšsēdētājs rosināja, saņemot trauksmes cēlēja ziņojumu un atbilstoši Trauksmes celšanas likumam izvērtējot tajā norādītos apstākļus. Augstākās tiesas priekšsēdētājs secināja, ka ziņojumā norādītais par uzraugošā prokurora pārliecībai pretēju norādījumu sniegšanu kriminālprocesā daļēji apstiprinās un pārkāpums konkrētajos apstākļos ir iespējams, tādēļ saskaņā ar Prokuratūras likuma 41.<sup>3</sup> pantu ierosināja pārbaudi, kuru veikt pilnvaroja senatori Aiju Brantu.

**8. septembrī** plēnumā bija trīs vēlēšanas. Par Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētāju atkārtoti ievēlēja senatoru Normundu Salenieku, par Disciplinārtiesas locekli atkārtoti ievēlēja Krimināllietu departamenta senatori Anitu Poļakovu, par plēnuma sekretāri atkārtoti ievēlēja Civillietu departamenta senatori Mariku Senkāni.

## SENATORI

Ar Saeimas lēmumu noteikts, ka kopš 2023. gada 1. janvāra Senātā ir 36 senatori – Augstākās tiesas priekšsēdētājs un 35 senatori departamentos.

Savukārt senatoru skaitu departamentos apstiprina Tieslietu padome, un ar Tieslietu padomes lēmumu no 16. aprīļa viena senatora amata vieta no Senāta Civillietu departamenta tika pārdalīta Krimināllietu departamentam. Līdz ar to Senāta Civillietu departamentā ir 14 senatori, Krimināllietu departamentā – 10 senatori, Administratīvo lietu departamentā – 11 senatori.

Senatora amata vietu pārdale notika pēc Augstākās tiesas priekšlikuma, ņemot vērā Senāta departamentu statistikas rādītājus. Krimināllietu departamenta lietvedībā atrodas vairāki liela apjoma kriminālprocesi, kuru izskatīšana ilgtermiņā ietekmēs departamenta spējas laikus izskatīt citas lietas. Turklāt sagaidāms, ka agrāk izskatītie apjomīgie procesi (televīzijas

digitalizācijas lieta, Zolitūdes lieta) kasācijas instancē tiks apstrīdēti atkārtoti, kā arī skatīšanai kasācijas instancē tiks saņemti arī citi, patlaban apelācijas instances vai pirmās instances tiesā izskatāmi apjomīgi un juridiski sarežģīti kriminālprocesi. Lai izlīdzinātu noslodzi un nodrošinātu kriminālprocesa izskatīšanu saprātīgā termiņā, Krimināllietu departamenta senatoru amata vietu skaits palielināts par vienu vietu.

Civillietu departamentā viena senatora amata vieta kļuva vakanta 15. aprīlī, kad pensijā devās senatore. Civillietu departamenta statistikas rādītāji liecināja, ka departaments spētu veiksmīgi strādāt 14 senatoru sastāvā.

### SENATORU SASTĀVA IZMAIŅAS 2025. GADĀ

Sasniedzot tiesneša amata maksimālo vecumu – 70 gadus, 15. aprīlī senatora darbu beidza Senāta Civillietu departamenta senatore Ļubova Kušnīre. 30. septembrī



**Gvido Ungurs**



**Māris Leja**



**Jānis Rozenbergs**

izdienes pensijā devās Kriminālietu departamenta senators Ivars Bičkovičs.

Darbu Senātā sāka trīs jauni senatori: Civillietu departamentā no 3. februāra bijušais Rīgas apgabaltiesas tiesnesis Gvido Ungurs, Kriminālietu departamentā no 10. jūnija bijušais Ģenerālprokuratūras Krimināltiesiskā departamenta Korupcijas apkarošanas koordinācijas nodaļas virsprokurors Māris Leja, Kriminālietu departamentā no 1. decembra zvērināts advokāts Jānis Rozenbergs.

#### **SENATORU PAŠPĀRVALDES INSTITŪCIJĀS**

**Tieslietu padome:** Tieslietu padomes priekšsēdētājs – Augstākās tiesas priekšsēdētājs Aigars Strupišs, Tieslietu padomes locekle Senāta Administratīvo lietu departamenta senatore Rudīte Vīduša.

**Tieslietu padomes komisijas:** Dzintra Balta ir Rajona (pilsētas) un apgabaltiesas tiesneša amata kandidātu atlases komisijas priekšsēdētāja. Šajā komisijā strādā arī senatores Sandra Kaija un Ieva Višķere. Sandra Kaija ir šīs komisijas pārstāve komisijā, kas lemj par atļauju piedalīties tiesneša vai prokurora amata kandidātu atlasē tādai personai, kura izdarījis noziedzīgu nodarījumu aiz neuzmanības.

**Tiesnešu disciplinārkolēģija:** Senāta Civillietu departamenta senators Valerijs Maksimovs (disciplinārkolēģijas priekšsēdētājs), Administratīvo lietu departamenta senatore Līvija Slica, Kriminālietu departamenta senators Aivars Uminskis (līdz 06.10.2025.), senatore Irīna Jansone (no 07.10.2025.).

**Tiesnešu kvalifikācijas kolēģija:** Senāta Civillietu departamenta senatore Ināra Garda, Administratīvo lietu departamenta senatore Indra Meldere, Kriminālietu departamenta senators Ivars Bičkovičs (līdz 30.09.2025.), Inese Laura Zemīte (no 07.10.2025.)

**Tiesnešu ētikas komisija:** Administratīvo lietu departamenta senatore Diāna Makarova (komisijas priekšsēdētāja), Civillietu departamenta senatore Sanita Osipova.

#### **SENATORU PAPILDU PIENĀKUMI**

Papildus tiešajam darbam lietu izskatīšanā un darbībai tiesnešu pašpārvaldē senatori veic pienākumus arī citās ar likumu noteiktās institūcijās, kā arī lasa lekcijas.

**Centrālās vēlēšanu komisijas** locekle no tiesnešu vidus ir Marika Senkāne.

**Tiesu sistēmai piederīgu un citu juridisko amatu profesionālās institūcijas.** Inguna Radzeviča, Ermīns Darapoļskis, Erlens Kalniņš un Jānis Rozenbergs ir zvērinātu advokātu eksaminācijas komisijas locekļi, Zane Pētersone Mediatoru sertifikācijas un atestācijas komisijas locekle, Kristīne Zīle zvērināta notāra amata pretendenta eksāmena komisijas locekle.

Aivars Uminskis ir Senāta pārstāvis Finanšu izlūkošanas dienesta konsultatīvajā padomē, Valerijs Maksimovs ir Senāta pārstāvis Maksātnespējas jautājumu konsultatīvajā padomē, Kaspars Balodis Maksātnespējas administratoru disciplinārās atbildības komisijā. Intars Bisters ir zvērinātu tiesu izpildītāju Disciplinārlietu komisijas loceklis.

**Tiesnešu mācību iestādes.** Rudīte Vīduša ir nodibinājuma „Eiropas Tiesību akadēmija” (ERA) pārraudzības padomes locekle. Lekcijas Tieslietu akadēmijā 2025. gadā lasījuši senatori Erlens Kalniņš, Laura Konošonoka, Māris Leja, Diāna Makarova, Zane Pētersone, Jānis Pleps, Anita Poļakova, Marika Senkāne, Ieva Višķere, Kristīne Zīle.

**Augstskolu mācībspēki.** Kaspars Balodis, Erlens Kalniņš, Anita Kovaļevska, Aldis Laviņš, Sanita Osipova, Jānis Pleps, Jānis Rozenbergs, Kristīne Zīle Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē, Sandra Kaija Rīgas

Stradiņa universitātes Sociālo zinātņu fakultātē. Inese Grauda, Irīna Jansone, Sandra Kaija, Anita Kovaļevska un Jānis Rozenbergs ir Valsts vienotā juristu profesionālās kvalifikācijas eksāmena komisijas locekļi.

**Latvijas Zinātņu akadēmija.** Sanita Osipova ir Latvijas Zinātņu akadēmijas īstenā locekle, Jānis Pleps – korespondētājloceklis.

**Likumdošanas darba grupas.** Kristīne Zīle piedalās Civillikuma mantojuma tiesību daļas grozījumu izstrādes darba grupā, Anita Kovaļevska pastāvīgajā Administratīvā procesa likuma darba grupā, Irīna Jansone Kriminālprocesa likuma darba grupā. Diāna Makarova ir Latvijas Tiesnešu biedrības delegēta pārstāve Saeimas komisijās.

Senatori pārstāv Latviju **starptautiskās tieslietu institūcijās un organizācijās:**

Aija Branta – Tieslietu sistēmu efektivizācijas komisijā (*CEPEJ*), Eiropas tiesnešu konsultatīvajā padomē (*CCJE*) un ir Eiropas Komisijas tieslietu sistēmu kontaktpersona no Latvijas (*Scoreboard*);

Anita Kovaļevska – Starptautiskajā Augstāko

administratīvo tiesu asociācijā (*IASAJ*); kopā ar Jāni Plepu – Eiropas Savienības Valsts padomju un Augstāko administratīvo tiesu asociācijā (*ACA Europe*), Aigars Strupišs 2025. gadā ievēlēts par šīs asociācijas viceprezidentu;

Zane Pētersone – Eiropas preču zīmju tiesnešu tīklā (*CET-J*); Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja (EUIPO) Apelācijas padomju Tiesnešu kvalitātes nodrošināšanas un tiesību prakses darbā grupā (J-QALPP) un Mediācijas un intelektuālā īpašuma tiesnešu tīklā; Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas (WIPO) Tiesnešu konsultatīvajā padomē; Eiropas Patentu Iestādes (EPO) Apelācijas padomju komitejā;

Laura Konošonoka – Latvijas kontaktpersona Eiropas Konkurences tiesību tiesnešu asociācijā (*AECLJ*). Latvijas pārstāvji asociācijā ir arī Rudīte Vīduša un Ermīns Darapolskis.

Augstāko tiesu likumprojektu darba grupās lielākoties pārstāv zinātniski analītiskie padomnieki. Arī lekcijas un seminārus vada Augstākās tiesas darbinieki.

## JUDIKATŪRAS VEIDOŠANA BŪTISKI IETEKMĒ SENĀTA SLODZI

### Kopsavilkums par Augstākās tiesas darbu 2025. gadā un uzdevumiem 2026. gadam

**Aigars STRUPIŠS,**

**Augstākās tiesas priekšsēdētājs**

Senātā kopumā ir saņemtas 1862 lietas, kas ir par 7% mazāk nekā 2024. gadā. Vienlaikus par 9% ir samazinājies arī izskatīto lietu skaits. Tas nozīmē, ka lietu izskatīšanas koeficients Senāta pagājušajā gadā ir nedaudz samazinājies – no 100% 2024. gadā uz 98% 2025. gadā. Šis svārstības pāris procentu robežās nenozīmē, ka jāceļ trauksme, un tas nav uzskatāms par ārkārtas notikumu. Tas ir tikai viens no indikatoriem, kas jāņem vērā, vērtējot efektivitāti. Paturēsim to prātā un vērosim, kā šī tendence attīstīsies.

Ir vērojama tendence samazināties lietu izskatīšanas termiņiem, un visi departamenti vidēji iekļaujas īsākos termiņos nekā Tieslietu padomes rekomendētajos standartos. Tā ir labā ziņa. Sliktā ziņa ir tā, ka joprojām ir lietas, kam izskatīšanas termiņi ir par gariem priekš Senāta. Trīs un vairāk gadu vecu lietu nav daudz, tās saskaitāmas roku pirkstiem. Pie tā strādājam, līdz ar to ceru, ka nākamajos gados šīs vecās lietas pazudīs pilnībā. Senātā nedrīkstētu būt par diviem gadiem vecākas lietas – divi gadi ir absolūts maksimums.

Gribu vērst uzmanību uz ierosināto lietu un atcelto spriedumu proporciju. Civillietu departamentam

atteikumu rosināt kasācijas tiesvedību procents ir stabils jau vairākus gadus. 2025. gadā tas bija 85%, 2024. gadā – 82%, tātad ierosināto lietu skaits ir samazinājies. Krimināllietu departamentam atteikumu skaits stabilizējies 73–75% robežās vairāku pēdējo gadu griezumā. Arī Administratīvo lietu departamentam atteikumu skaits audzis no 57% 2024. gadā uz 65% pagājušajā gadā. Tas var norādīt uz vairākiem faktoriem, tai skaitā uz judikatūras attīstību. Nostabilizējusies kvalitatīva judikatūra dod iespēju prognozēt, vai ir jēga iesniegt kasācijas sūdzību. Iemesls varētu būt arī tas, ka apgabaltiesu spriedumu kvalitāte ir augusi.

Bet svarīgākais ir tas, ka arvien mazāk tiek rosināts lietu, kurās spriedumi tiek atcelti. Ierosināto, bet spēkā atstāto spriedumu un atcelto spriedumu īpatsvars ir būtisks rādītājs. Profesionālās ekonomijas principa ietvaros ne vienmēr ir saprātīgi ierosināt kasācijas tiesvedību, ja ir redzams, ka rezultāts nevar būt. Civillietu departamentam sešus gadus atpakaļ tie bija 28%, bet pēdējos gados svārstās 7–8% ietvarā. Tas, manuprāt, ir normāli, jo ir gadījumi, kad kasācijas lieta ir jārosina nevis tādēļ, ka iznākums nepareizs, bet judikatūras attīstībai. Krimināllietu departamentā šis rādītājs ir krities no 45% 2019. gadā līdz 22% un jau vairākus gadus svārstās 20% robežās. Administratīvo

lietu departamentam ierosināto lietu procents ir vislielākais – 32%, bet arī tas ir būtisks samazinājums no 2019. gada, kad bija 50%. Kā jau minēju, šis rādītājs aplūkojams judikatūras veidošanas nepieciešamības kontekstā.

Taču es gribētu teikt, ka šī mehānisma izmantošanu vajadzētu vērtēt kritiski, jo mūsu resursi ir stipri ierobežoti, tādēļ jāizvērtē, vai Senāta ierobežotas kapacitātes kontekstā nepietiek ar apgabaltiesas spriedumu. Ja redzam, ka apgabaltiesas sprieduma rezultāts tāpat nemainīsies, ir jautājums, vai tiešām apgabaltiesas spriedums, lai gan pēc iznākuma pareizs, ir argumentēts tik vāji, ka motīvu daļa jāpārraksta Senātam? Tas ir apstākļi, kas jāvērtē katrā individuālā lietā. Bet gribētu vērst uzmanību, ka judikatūru veido ne tikai Augstākās tiesas spriedumi.

Šajā kontekstā gribu pastāstīt par vienu diskusiju. Septembrī notika pirmā Baltijas un Ziemeļvalstu Augstāko tiesu priekšsēdētāju tikšanās, kurā citastarp runājām arī par judikatūras izmantošanu tiesu prakses vienādošanā un unifikācijā. Tika izteikts interesants viedoklis jeb retorisks jautājums: cik liels judikatūras apjoms ir adekvāts?

Šis viedoklis balstījās uz visiem zināmo faktiem, ka mūsdienās visi esam pārlādēti ar informāciju, un kļūst arvien grūtāk apzināt kaut ko jaunu. Līdz ar interneta un mākslīgā intelekta rīku attīstību mūsu informācijas lauks nemitīgi paplašinās, darba kļūst arvien vairāk, jo informācijas, kas ir jāapstrādā, kļūst arvien vairāk. Līdz ar to izskanēja, ka ne vienmēr regulāri kļāt nākošās judikatūras apjoms ir vērtējams pozitīvi, jo tas uzliek lielu slodzi zemāko instanču tiesu tiesnešiem un arī pašiem Augstākās tiesas tiesnešiem to visu apstrādāt. Protams, tā bija diskusija, nebija gala secinājumi vai balsojums par to, kur ir tā robeža. Bet jautājums ir ļoti interesants, un reizēm varbūt jāpadomā, vai tiešām konkrētajā gadījumā attaisnojas kasācijas instances iesaiste. Vai, piemēram, vajag veidot judikatūru, lai dublētu likuma panta tekstu? Ir tādi gadījumi. Vai arī pilnīgi acīmredzami skaidrā tiesību jautājumā, kur kļūda pieļauta visticamāk neuzmanības dēļ? Judikatūras veidošana būtiski ietekmē mūsu slodzi, tādēļ mums nav jādublē likuma teksti, bet jādod pievienotā vērtība likuma izpratnei. Par šo mums vajadzētu iekšēju diskusiju.

Kopumā par aizvadīto gadu es teiktu: esam normāli strādājuši, nav bijušas milzīgas problēmas, esam godam tikuši galā ar to, kas mums jādara.

## PAR NĀKOTNI

Mums ir jauns Augstākās tiesas darbības stratēģijas periods. Būtībā stratēģijas virzieni nemainās, jo Senāta stratēģijas pamats izriet no likuma: mūsu kā kasācijas instances pamatfunkcija ir vienveidīgas un stabilas

tiesu prakses veidošana. Pārējais ir vienkārši veselais saprāts, kā šo mūsu pamatfunkciju realizēt. Tie ir dažādi papildu instrumenti, kā varam šīs funkcijas veikšanu uzlabot: iekšējo procesu un resursu efektīvāka izmantošana, sadarbība un dialogs gan starp tiesām, gan ar pārējām valsts institūcijām, gan arī dialogs ar sabiedrību. Tas viss strādā neatraujami viens no otra. Pat ja mums būs izcila judikatūra, tās efektivitāte būs zema, ja mēs nekomunicēsim ar tiesām, ar sabiedrību. Labs piemērs tam ir pēdējais gadījums, kad mediji izrādīja interesi par Administratīvo lietu departamenta spriedumu tā saucamajā karteļa lietā un senatores Rudīte Vīduša un Anita Kovaļevska ļoti labi publiski skaidroja gan spriedumu, gan principus, uz kuriem šis spriedums balstās. Manuprāt, tas arī šo jautājumu lielā mērā noņem no mediju darba kārtības, jo pēc tādiem skaidrojumiem ir grūti vēl kaut ko iebilst.

Tātad mūsu darbības stratēģijā paliek līdzšinējie četri darbības virzieni: 1) vienveidīgas, stabilas tiesu prakses veicināšana, 2) efektīva un taisnīga kasācijas procesa nodrošināšana, 3) iekšējo procesu un resursu efektivitātes uzlabošana, 4) sadarbība, dialogs un sabiedrības uzticēšanās stiprināšana. Šo prioritāšu ietvaros mēs ar departamentu vadību un Administrāciju izstrādāsim darba plānus, kas katrā gadā būs aktuāls un prioritāri veicams.

Viens no 2026. gada darba plāna uzdevumiem ir nolēmumu sagatavošanas un kasācijas sūdzību vadlīniju ievērošanas analīze.

Pirmkārt, tas ir darbs ar Tieslietu padomes apstiprinātajām vadlīnijām nolēmuma sagatavošanai zemāko instanču tiesām. Varētu domāt – kāda darīšana Senātam gar zemāku instanču tiesu vadlīnijām? Domāju, ka visi saprotam, ka zemāko instanču tiesu nolēmumu kvalitātei ir tieša ietekme uz Senāta darba efektivitāti. Tā ir aksioma. Jūs zināt, kā tas ir, kad ir saņemts vājšs spriedums – ar vāju argumentāciju vai pat aplamu lietas izskatīšanas metodoloģiju. Tādi gadījumi ir jāmazina, un tas ir mēģināts darīt caur šīm Tieslietu padomes apstiprinātajām vadlīnijām. Kad vadlīnijas ir jau darbojušās vairākus gadus visos četros procesos, ir pienācis laiks papētīt, kā tās tiek ievērotas pirmās un otrās instances tiesās. Judikatūras un zinātniski analītiskajai nodaļai ir dots šāds uzdevums, un iestrādes darbi jau ir veikti. Šobrīd vadlīniju ievērošana zemāko instanču tiesu spriedumos tiek analizēta izlases kārtībā, un, kad būs rezultāti, tad skatīsimies, kādi būs secinājumi un kas darāms tālāk. Ir doma, ka šīs analīzes rezultātus vajadzētu izmantot Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas darbā. Šīs vadlīnijas varētu būt par konceptuālu vai metodisku pamatu spriedumu struktūras un argumentācijas kritērijiem, vērtējot tiesneša profesionālo darbību. Manuprāt, tas būtu pasākums ar vislielāko ietekmi arī uz Senāta darbu.

**Augstākās tiesas  
plēnumā: (no kreisās)  
senatore Ināra Garda,  
Civillietu departamenta  
priekšsēdētājs  
Normunds Salenieks  
un Augstākās tiesas  
priekšsēdētājs  
Aigars Strupiņš**



Tāpat arī vērtēsim, kā Senāta spriedumu kvalitāti ir ietekmējušas mūsu iekšējās vadlīnijas spriedumu sagatavošanai.

Bet īpašu uzmanību pievērsīsim kasācijas sūdzību izpētei, lai analizētu, kā to kvalitāti ir ietekmējušas Augstākās tiesas izstrādātās vadlīnijas kasācijas sūdzību sastādīšanai, kas darbojas jau trīs gadus. Analizēsim, vai saņemtās kasācijas sūdzības atbilst šīm vadlīnijām. Nepieciešamības gadījumā runāsim ar zvērinātajiem advokātiem, kuri sastāda šīs sūdzības.

Otrs šī gada darba uzdevums – mākslīgā intelekta rīku attīstīšana un izmantošana. Ir sākts darbs pie Augstākās tiesas mākslīgā intelekta meklētāja izveides. Tas būs lokāli darbināms meklēšanas rīks, kas palīdzēs atrast nolēmumus un citus materiālus gan pēc ierastajiem filtriem un atslēgvārdiem, gan pēc brīvi formulēta jautājuma. Testējamai meklētāja versijai jābūt gatavai janvāra beigās – februāra sākumā, bet pirmajai pilnvērtīgi strādājošajai versijai – jūnijā. Kvalitatīvs meklētājs, kāds šobrīd top, protams, var būt neaizvietojams rīks mūsu darba kvalitātes uzlabošanai, jo tas dos iespēju atrast daudz vairāk līdzīgu lietu, ko analizēt un salīdzināt. Bet jāņem vērā, ka šajā rīkā ir arī iedzimta bīstamība, kas var negatīvi ietekmēt lietu izskatīšanas ātrumu. Ja līdz šim, strādājot pie sprieduma, palīgs vai senators Tiesu informatīvajā sistēmā atrod un izanalizē, piemēram, piecas līdzīgas lietas, tad meklētājs var atrast 50 un vairāk lietu. Tas būtiski palielinās analizējamās informācijas apjomu. Tādēļ ir jāparedz arī aizsarg mehānismi, lai neiekristu šajā bedrē. Jāveido metodoloģija un jāstrādā arī pie mākslīgā intelekta rīka nākamās stadijas – teksta analīzes. Tas jau ir riskantāks pasākums. Meklētājs ir neitrāls – tas vai nu atrod, vai neatrod. Bet teksta analīzē, kā zināms, vienmēr var būt dažādas interpretācijas, un

arī ar mākslīgā intelekta veikto teksta analīzi jābūt ļoti piesardzīgiem. Kaut arī MI teksta analīze strauji attīstās un uzlabojas, tas nekādā gadījumā nevar aizstāt cilvēka veikto analīzi, tāpēc šim rīkam vajadzēs ļoti nopietnu uzraudzību un ļoti rūpīgi izstrādātus algoritmus.

Trešais darba uzdevums – darba organizācija. Jau minēju par ilgajiem lietu atlikumiem, kad lieta Senātā ir 3–4, pat 5 gadus. Šobrīd Senātā ir divdesmit viena lieta, kas ir vecāka par trijiem gadiem, un 58 lietas Civillietu departamentā un Krimināllietu departamentā, kas tiek skatītas vairāk par diviem gadiem, pārsniedzot termiņu standartu. Daļā no tām tiesvedība ir apturēta saistībā ar vēršanos Eiropas Savienības Tiesā vai Satversmes tiesā, bet daļai nav šāda attaisnojuma. Tas parāda, ka ir problēma ar darba organizāciju. Tāpēc nākamajā gadā tiks veidots automatizēts termiņu pārvaldības rīks, kas palīdzēs tiesnešiem organizēt darbu un dos arī vadībai informāciju par to, kur rodas šaurās vietas. Šobrīd līdzīgs rīks sadarbībā ar mūsu mākslīgā intelekta speciālistu ir izveidots un darbojas Civillietu departamentā. Ņemot vērā viņu pieredzi, veidosim visā tiesā vienotu rīku visiem departamentiem, lai ir laikus redzams, kur sāk rasties problēmas. Tajā būs nepieciešamas arī vairākas palīgfunkcijas, piemēram, automatizēta paziņojumu nosūtīšana par termiņu tuvošanos, par termiņa iestāšanos, par būtisku termiņa pārkāpumu un citas.

Senatoru noslodzes monitorēšana un izlīdzināšana ir ikdienas darbs, ko pamatā dara departamenta priekšsēdētājs. Pabeigto lietu skaits uz senatoru svārstās diezgan lielos apjomos. Vidējie lietu izskatīšanas termiņi ir labi, bet krītas lietu ierosināšanas termiņi. Bet ilgtermiņā tomēr jāskatās uz spriedumu rakstīšanas termiņu diezgan būtisku saīsināšanu, jo gads vai pusotrs gads spriedumu rakstīšanai ir par

daudz. Salīdzinot ar ārvalstu kolēģiem – reti kurā tiesā ir tik gari termiņi. Nerunājot par Ameriku, kur sprieduma uzrakstīšanas termiņš lielākajā daļā lietu ir 40–60 dienas pēc klātienes sēdes. Bet arī Eiropas valstu tiesās šis termiņš reti kur ir ilgāks par pusgadu.

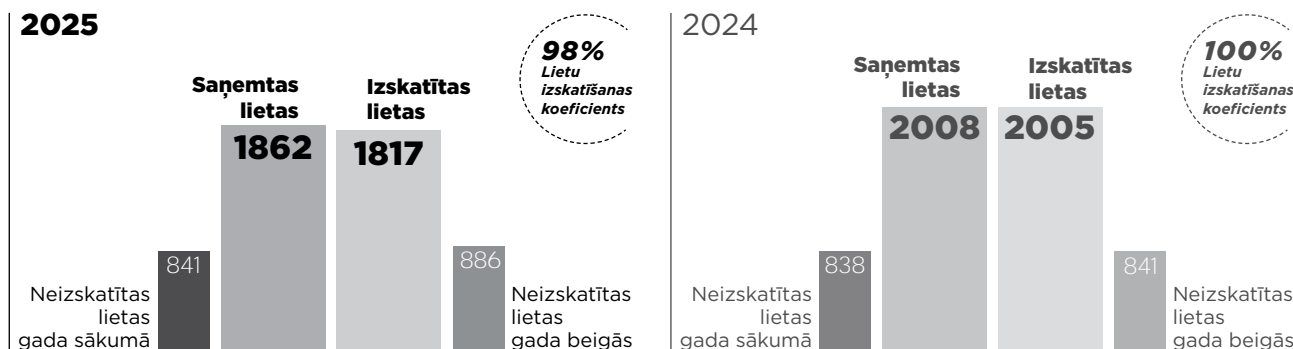
Runājot par senatoru darba slodzi, īpašs paldies tiemsensoriem, kuri, darbojoties tiesnešu pašpārvaldes institūcijās, pie tam tajās, kurās ir ļoti augsta darba intensitāte – Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijā, Tiesnešu ētikas komisijā, Tiesnešu atlases komisijā, skata lietas tādā pašā apjomā kā pārējie departamenta senatori, reizēm pat virs departamenta vidējā rādītāja. Likums atļauj šādiem tiesnešiem samazināt darba slodzi lietu izskatīšanā, taču, kā redzams, tiesneši to neizmanto un

strādā pat vairāk. Diānas Makarovas, Ievas Višķeres, Ināras Gardas, Sanitas Osipovas, Sandras Kaijas darba rādītāji ir departamentu rādītāju augšgalā. Paldies viņām par šo darbu! Vienlaikus aicinu būt uzmanīgiem un izmantot savus personiskos resursus saprātīgi. Nevajag nest vairāk, nekā var pacelt! Sabiedrībai vajag stiprus un nīprus, nevis pārstrādājušos un izdegušus tiesnešus.

Noslēgumā paldies visiem kolēģiem par darbu iepriekšējā gadā, jo, kā jau teicu, esam strādājuši godam. Paldies Administrācijai! Paldies visiem darbiniekiem, kuri mums nodrošina to, ka mēs varam kvalitatīvi veikt savu darbu tiesiskuma aizsardzības sardzē!

## SENĀTA DARBA STATISTIKA

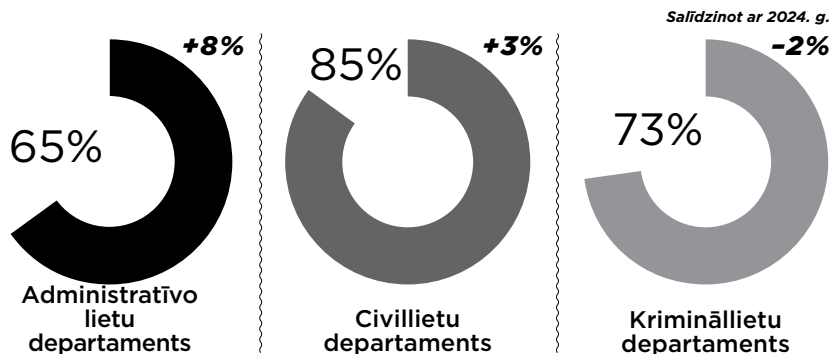
### LIETU SKAITS SENĀTĀ



### LIETU SKAITS, IZSKATĪŠANAS KOEFICIENTS UN ILGUMS DEPARTAMENTOS UN SENĀTĀ KOPĀ 2025. GADĀ

|                                   | NEIZSKATĪTAS LIETAS GADA SĀKUMĀ | SAŅEMTAS LIETAS | IZSKATĪTAS LIETAS | NEIZSKATĪTAS LIETAS GADA BEIGĀS | KOEFICIENTS PROCENTOS | LIETU IZSKATĪŠANAS VIDĒJAIS ILGUMS DIENĀS (MĒNEŠOS) |
|-----------------------------------|---------------------------------|-----------------|-------------------|---------------------------------|-----------------------|---|
| Administratīvo lietu departaments | 411                             | 632             | 641               | 402                             | 101%                  | 270 (9)   |
| Civillietu departaments           | 259                             | 780             | 745               | 294                             | 95%                   | 129 (4,3)   |
| Krimināllietu departaments        | 171                             | 450             | 431               | 190                             | 96%                   | 141 (4,7)   |
| <b>KOPĀ Senātā</b>                | <b>841</b>                      | <b>1862</b>     | <b>1817</b>       | <b>886</b>                      | <b>98%</b>            |   |
| Piekritības lietas                | 0                               | 136             | 136               |                                 |                       |   |

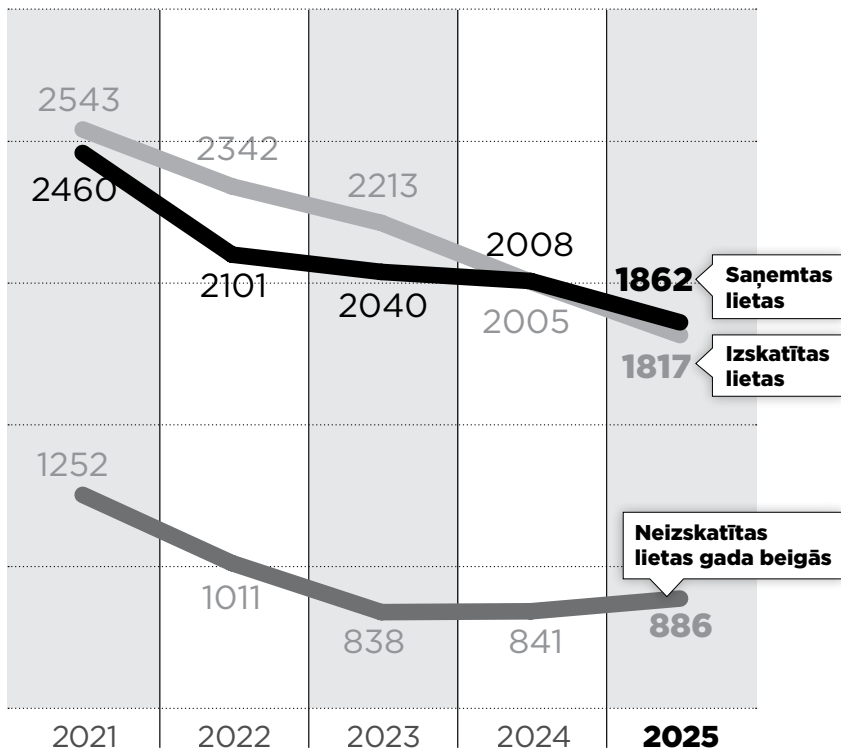
### ATTEIKTS IEROSINĀT KASĀCIJAS TIESVEDĪBU



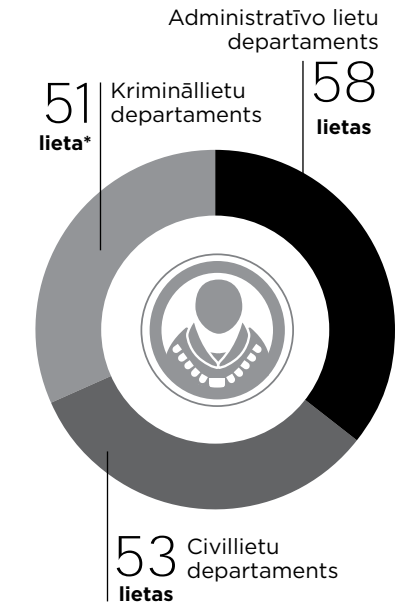
### MUTVĀRDU PROCESĀ IZSKATĪTAS LIETAS

|                                   |           |
|-----------------------------------|-----------|
| Administratīvo lietu departaments | 1         |
| Civillietu departaments           | 0         |
| Krimināllietu departaments        | 11        |
| <b>Kopā Senātā</b>                | <b>12</b> |

## LIETU SKAITA DINAMIKA SENĀTĀ



## SENATORU SLODZE (izskatītas lietas uz vienu senatoru)

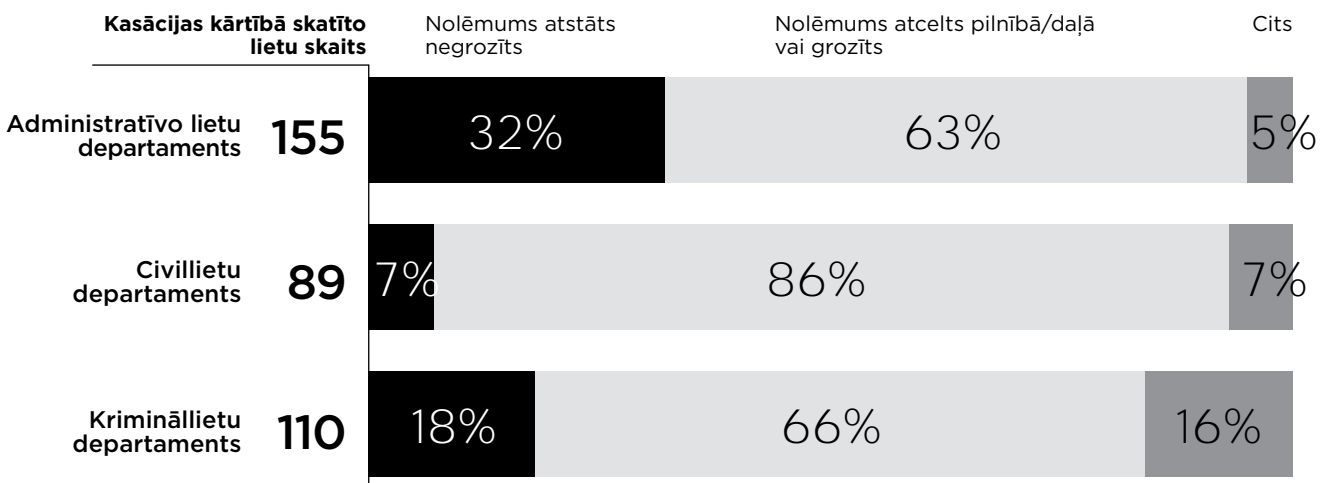


\* Kriminālietu departamentā senatoriem papildu slodze ir Operatīvās darbības likumā noteikto pienākumu izpilde; ņemta vērā ilgstoši neizpildītā vakance

## KASĀCIJAS KĀRTĪBĀ PABEIGTO LIETU REZULTĀTI

|                                   | KASĀCIJAS KĀRTĪBĀ PABEIGTO LIETU SKAITS | ATTEIKUMS IEROSINĀT KASĀCIJAS TIESVEDĪBU | LIETA SKATĪTA KASĀCIJAS KĀRTĪBĀ |  |      |
|-----------------------------------|---|--|---------------------------------|--|------|
|                                   |   |  | NOLĒMUMS ATSTĀTS NEGROZĪTS      | NOLĒMUMS ATCELTS PILNĪBĀ/ DAĻĀ VAI GROZĪTS | CITS |
| Administratīvo lietu departaments | 443                                     | 288                                      | 50                              | 98   | 7    |
| Civillietu departaments           | 590                                     | 501                                      | 6                               | 77   | 6    |
| Kriminālietu departaments         | 400                                     | 290                                      | 20                              | 73   | 17   |

## KASĀCIJAS KĀRTĪBĀ SKATĪTO LIETU REZULTĀTI



# SENĀTA CIVILLIETU DEPARTAMENTS

Civillietu departamenta priekšsēdētājs Normunds SALENIEKS

Departamenta senatori 2025. gadā: Kaspars BALODIS, Dzintra BALTA, Intars BISTERS, Ināra GARDA, Inese GRAUDA, Erlens KALNIŅŠ, Ļubova KUŠNIRE (līdz 15.04.), Aldis LAVIŅŠ, Valerijs MAKSIMOVŠ, Sanita OSIPOVA, Zane PĒTERSONE, Marika SENKĀNE, Gvido UNGURS (no 03.02.), Kristīne ZĪLE



## Senāta Civillietu departamenta senatori 2026. gada februārī

1. rindā no kreisās Dzintra Balta, Ināra Garda, Normunds Salenieks, Zane Pētersone, Sanita Osipova;
  2. rindā Aldis Laviņš, Intars Bisters, Inese Grauda, Kristīne Zīle, Gvido Ungurs, Kaspars Balodis, Erlens Kalniņš.
- Klāt nav senatori Valerijs Maksimovs un Marika Senkāne.

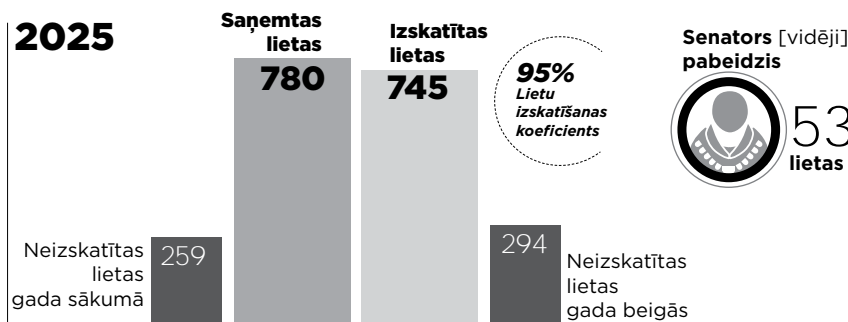
## Civillietu departamenta priekšsēdētāja Normunda SALENIEKA ziņojums

### 1. AKTUALITĀTES DEPARTAMENTA DARBĀ

2025. gadā Civillietu departaments turpināja strādāt mainīgā senatoru sastāvā, vienlaikus saglabājot mērķi nodrošināt lietu izskatīšanu saprātīgos termiņos un vienotu tiesu praksi. Uzsvars departamenta darbā ir uz stabilas, pārlicinoši pamatotas judikatūras veidošanu.

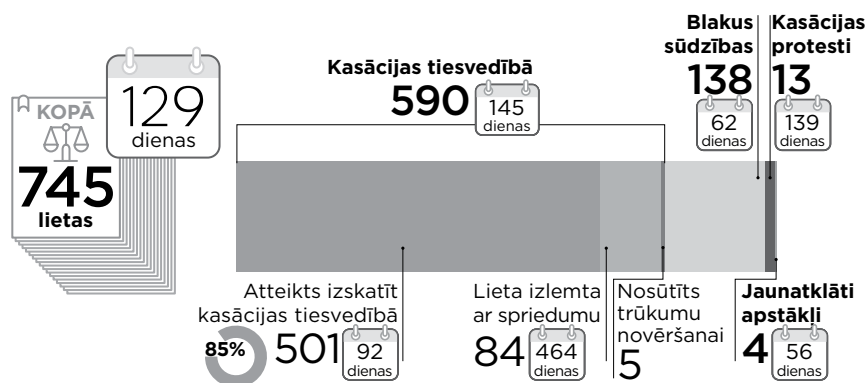
Pārskata gadā departamentā saņemtas 780 un izskatītas 745 lietas, sasniedzot lietu izskatīšanas koeficientu 95%. Attiecīgi konstatējams neliels lietu

atlikuma palielinājums no 259 lietām 2025. gada sākumā līdz 294 lietām gada beigās. Salīdzinoši stabili neliels ir to lietu skaits, kas departamentā nav izskatītas ilgstoši, proti, līdzīgi kā pirms gada, kad izskatīšanā bija viena lieta, kas bija saņemta 2021. gadā, šobrīd departamentā izskatīšanā ir viena lieta, kas saņemta 2022. gadā. Konkrētajā lietā tiesvedība uz nepilniem diviem gadiem bija apturēta saistībā ar departamenta senatoru kolēģijas vēršanos Eiropas Savienības Tiesā



| Salīdzinoši                    | 2024      | 2023      |
|--------------------------------|-----------|-----------|
| Saņemtas lietas                | 827       | 958       |
| Izskatītas lietas              | 881       | 1010      |
| Neizskatītas gada beigās       | 259       | 313       |
| Lietu izskatīšanas koeficients | 107%      | 105%      |
| Senators [vidēji] pabeidzis    | 63 lietas | 72 lietas |

## IZSKATĪTO LIETU VEIDS UN VIDĒJAIS ILGUMS



**2025**

2 lietas izskatītas paplašinātā sastāvā

2 blakus lēmumi

1 lietā judikatūras maiņa

### TIESU DIALOGS

- 2 pieteikumi Satversmes tiesā
- 1 lietā Satversmes tiesa pēc CLD pieteikuma izskatījusi lietu
- 1 lietā Eiropas Savienības Tiesa pēc CLD pieteikuma pieņēmusi spriedumu

prejudiciāla nolēmuma pieņemšanai. Lielāko daļu jeb 80% no 2025. gadā neizskatītajām lietām veido lietas, kas saņemtas šajā gadā.

Viens departamenta senators gadā izskatīja vidēji 53 lietas. Tas ir vērtējams kā optimāls senatora noslodzes rādītājs. Jāņem arī vērā, ka aprīlī darbu departamentā beidza viena senatore, dodoties pelnītā atpūtā. Turklāt viņas amata vieta no Civillietu departamenta uz laiku tika pārdalīta Krimināllietu departamentam. Vienlaikus 2025. gada pirmajā pusgadā darbu departamentā uzsāka viens senators. Jauna senatora iesaiste departamenta darbā prasa laiku, lai pilnvērtīgi pārņemtu lietu plūsmu.

Pārskata gadā departamenta darbu ietekmēja arī salīdzinoši lielais paplašinātā senatoru sastāvā izskatāmo lietu skaits. Kopumā 2025. gadā izskatīšanā bija deviņas šādas lietas, no kurām divās jau taisīti nolēmumi, bet vairāku lietu izskatīšana noslēgsies tuvākajā laikā. Vienā no lietām senatori konstatēja sistēmisku nepilnību civilprocesuālajā regulējumā un ar blakus lēmumu vērsa uz to Tieslietu ministrijas uzmanību. Jautājuma risināšana iekļauta atbildīgās darba grupas šogad izskatāmo jautājumu plānā. Saistībā ar lietu izskatīšanu paplašinātā senatoru sastāvā turpināts pilnveidot organizatoriskos procesus, īpašu uzmanību pievēršot lietas izskatīšanas progresa kontrolei un viegli uztveramai, tostarp grafiskā formā, tā atspoguļošanai ikvienam tiesas sastāva senatoram. Tomēr nenoliedzami, ka galvenais šo lietu izskatīšanas izaicinājums ir saistīts ar būtisku vai pat fundamentālu tiesību jautājumu risināšanu, kas prasa gan to padziļinātu izpēti doktrinālā

un tiesību salīdzinošā aspektā, gan atbilstošu padziļinātu tiesas sastāva diskusiju.

Neraugoties uz minētajiem apstākļiem, departaments pagājušajā gadā ir pat nedaudz samazinājis lietu vidējo izskatīšanas termiņu, proti, no 4,5 mēnešiem 2024. gadā uz 4,3 mēnešiem 2025. gadā. Kasācijas tiesvedībā lietu vidējais izskatīšanas termiņš samazināts no 5,4 mēnešiem 2024. gadā uz 4,8 mēnešiem pārskata gadā. Nemainīgi augsta prioritāte lietu izskatīšanas termiņu jautājumā Civillietu departamentam ir iespējami ātri izlemt, vai atsakāma kasācijas tiesvedības ierosināšana. Arī šo termiņu pārskata gadā ir izdevies nedaudz samazināt, proti, no vidēji 3,2 mēnešiem 2024. gadā uz vidēji 3 mēnešiem 2025. gadā. Ievērojot procesuālo regulējumu un objektīvi nepieciešamo laiku lietas un tajā risināmo tiesību jautājumu izpētei, šo termiņu nav plānots vēl vairāk būtiski samazināt. Jau šobrīd departamenta nodrošinātie termiņi, kuros tiek izlemts par atteikumu ierosināt kasācijas tiesvedību, liedz sprieduma pārsūdzēšanu kasācijas kārtībā izmantot, lai ievērojami novilcinātu lietas izskatīšanu un nepamatoti kavētu apelācijas instances tiesas sprieduma stāšanos spēkā.

Arī blakus sūdzību tiesvedībās lēmumi par atteikumu ierosināt attiecīgo tiesvedību tiek pieņemti salīdzinoši ātri – vidēji 1,3 mēnešu laikā, kas ir par dažām dienām ātrāk, nekā vidēji šis jautājums tika izlemts 2024. gadā. Tāpat vidējie blakus sūdzību izskatīšanas termiņi ir stabili zemi – pārskata gadā blakus sūdzības tika izskatītas vidēji 2 mēnešu laikā.

Stabili departamenta darba efektivitātes rādītāji konstatējami, apskatot arī kasācijas tiesvedību iznākumus. Tikai sešās lietās, kurās ierosināta kasācijas tiesvedība, pārsūdzētais spriedums tika atstāts negrozīts. Tas apliecina, ka praksē efektīvi darbojas departamenta pieeja, lielu uzsvāru liekot uz lietas un tajā risināmo tiesību jautājumu izpēti, pirms senatori izlemj, vai ierosināma kasācijas tiesvedība. Uzsvārams, ka visi seši Senāta spriedumi, ar kuriem apgabaltiesu spriedumi pārskata gadā tika atstāti negrozīti, iekļauti Senāta judikatūras nolēmumu arhīvā, turklāt pieci – ar judikatūras tēzēm. Tas nozīmē, ka visos gadījumos kasācijas tiesvedība ierosināta, jo lietai ir bijusi nozīme vienotas tiesu prakses veidošanai vai tiesību tālākveidošanai. Tādējādi departamenta prakse efektīvi nodrošina, ka kasācijas tiesvedība tiek ierosināta mērķtiecīgi – tur, kur Senāta nolēmums sniedz pievienoto vērtību vienotas tiesu prakses nodrošināšanā.

Pievēršoties vairāk organizatoriskiem pasākumiem, minams, ka, lai nodrošinātu vienotu Civillietu departamenta praksi un uzlabotu tā nolēmumu kvalitāti, pārskata gadā tika stiprināta departamenta zinātniski analītisko padomnieku specializācija. Tika noteikta katra padomnieka specializācija, proti, lietu kategorijas, kurās padomnieki ne vien sniedz atbalstu senatoriem konkrētu nolēmumu izstrādē, bet arī sistēmiski pārbauga judikatūras attīstību un līdzdarbojas tiesu dialoga veidošanā. 2026. gadā plānojam vēl vairāk uzlabot šīs specializācijas praktisku izmantošanu departamentā vienotas tiesu prakses nodrošināšanā, it īpaši veidojot ciešāku sadarbību starp senatoru palīgiem un departamenta padomniekiem.

Pārskata gada noslēgumā sadarbībā ar Augstākās tiesas mākslīgā intelekta projektu vadītāju tika pilnveidots senatoru slodzes pārvaldības elektroniskais rīks, lai nodrošinātu lietu izskatīšanas termiņu un senatoru slodzes vēl ērtāku un pārskatāmāku pārvaldību. 2026. gadā jau esam sākuši izmantot pilnveidoto elektronisko rīku. Tas ļauj ne vien pastāvīgi pārraudzīt Tieslietu padomes noteikto lietu izskatīšanas termiņu standartu ievērošanu, bet arī operatīvi ņemt vērā departamenta senatoru aktuālos noslodzes rādītājus lietu ikmēneša sadalē.

Departamenta pārstāvji arī aktīvi iesaistījušies Augstākās tiesas projektā, kurā paredzēts izveidot mākslīgā intelekta tehnoloģijā balstītu meklētāju, kas vēl efektīvāk varētu palīdzēt identificēt līdzīgas lietas un nodrošināt gan departamenta, gan visu Latvijas tiesu vienotu praksi civillietās. Jau šobrīd, ievērojot Augstākajā tiesā noteikto kārtību, departaments izmanto Senātam pieejamos mākslīgā intelekta rīkus gan svešvalodu tekstu tulkošanai, gan tiesību jautājumu izpētei – šie rīki noder turpmākās izpētes avotu apzināšanai un kā vēl viens tiesību jautājumu iespējamo risinājumu kritiskās analīzes resurss.

Ievērojamu slodzi arī 2025. gadā radīja privātpersonu un valsts iestāžu ārpus civilprocesa iesniegto sūdzību izskatīšana, kas ir departamenta priekšsēdētāja kompetencē. Kopumā saņemtas 134 sūdzības, 15 no tām pilnībā vai kādā daļā pārsūtītas citu tiesu priekšsēdētājiem, bet piecas pārsūtītas tikai vai papildus arī Tiesnešu ētikas komisijai. Pamatojoties uz izskatītajām sūdzībām, ierosinātas trīs disciplinārlietas. Sūdzību pamatotības priekšizpēti galvenokārt veica departamenta konsultante, bet vairākos gadījumos – departamenta priekšsēdētāja palīgi. Jau iepriekšējā atskaites plēnumā norādīju, ka sūdzības kļūst arvien sarežģītākas, un attiecīgi to izvērtēšanai nepieciešams vairāk laika. Tas ir secināms arī par iepriekšējo gadu. Piemēram, viens no aktuālajiem izaicinājumiem ir jautājums par to, cik lielā mērā tiesvedības procesa likumīgas norises kontrolē var tikt izmantoti dati, kas par dažādām tiesas sastāva darbībām tiek uzkrāti tiesu izmantotajās informācijas sistēmās.

## **DEPARTAMENTA SENATORU KOPSAPULCE**

2025. gadā Civillietu departamenta kopsapulce nav pieņēmusi nevienu lēmumu likumā „Par tiesu varu” paredzētajā kārtībā, taču, pamatojoties uz Augstākās tiesas priekšsēdētāja lēmumu sasaukt departamenta kopsapulci, ir sāks darbs, lai kopsapulce sniegtu skaidrojumu par pušu tiesībām iesniegt pierādījumus apelācijas instances tiesā. Šis jautājums ir vairākkārt aktualizēts tiesu dialoga ietvaros, un tas ir nozīmīgs tiesību uz taisnīgu tiesu praktiskai īstenošanai. Jautājuma priekšizpēte uzticēta diviem departamenta zinātniski analītiskajiem padomniekiem, bet kopsapulce paredzēta 2026. gada pirmajā pusē.

## **TIESU DIALOGS – AR PIRMĀS UN OTRĀS INSTANCES TIESĀM**

Vienotas tiesu prakses nodrošināšanā nozīmīga loma ir efektīvam un abpusēji ieinteresētam Senāta dialogam ar pirmās un otrās instances tiesām. Tam ir arī būtiska nozīme judikatūras attīstīšanai, jo tiesu dialogā Senāts iegūst vērtīgu atgriezenisko saiti no tiesnešiem, kas izskata lietas pēc būtības. Saņemam informāciju gan par jautājumiem, kas vēl nav atrisināti ar Senāta spriedumiem, gan par sarežģījumiem, ar kuriem kolēģi saskaras judikatūras piemērošanā.

Tiesu dialogs ar pirmās un otrās instances tiesām tiek īstenots dažādos veidos. Viens no formātiem ir departamenta priekšsēdētāja tikšanās ar tiesu apgabalu pirmās un otrās instances tiesu tiesnešiem.

Pārskata gadā tikos ar Zemgales apgabala tiesu tiesnešiem, ar kuriem pārrunāti tādi jautājumi kā sarežģījumi, ar kuriem tiesneši saskaras, piemērojot saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtībā, iespējas mazināt neviendabīgu tiesu praksi vienkāršotās

procedūras lietās, pagaidu aizsardzības pret vardarbību negodprātīgas izmantošanas riski un jautājumi, kas saistīti ar pagaidu lēmumiem par saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību. Tāpat pārrunājām iepriekš rakstiski iesūtītos jautājumus, kas pirms došanās uz tikšanos ar apgabala tiesu kolēģiem tika apspriesti arī departamenta senatoru kārtējās sapulcēs. Piemēram, Zemgales apgabala kolēģus interesēja jautājumi saistībā ar Senāta judikatūru ceļu servitūtu nodibināšanas lietās. Šo jautājumu papildu izpētē produktīva sadarbība bija arī ar Valsts zemes dienestu – identificējām Zemesgrāmatu likuma atsevišķu normu neviendabīgu izpratni un piemērošanu praksē. Tāpat ar kolēģiem pārrunājām laulāto kopīgās mantas un laulāto veiktu ieguldījumu noteikšanas problemātiku, kā arī aizgādības tiesību atņemšanas jautājumus.

2026. gadā jau ir ieplānotas šādas tikšanās ar Kurzemes un Zemgales apgabalu tiesu tiesnešiem, kā arī ar Rīgas apgabaltiesas tiesnešiem. Esam jau saņēmuši Kurzemes un Zemgales tiesnešu iesūtītos jautājumus un departamenta padomnieki ir uzsākuši tajos aktualizēto tiesību jautājumu priekšizpēti. Saņemts arī jautājums, kas saistīts ar neviendabīgu tiesu praksi vienkāršotās procedūras lietās un attiecas uz patērētāju tiesību aizsardzību. Tas norāda, ka šādas tikšanās ir izmantojamas arī kā rīks neviendabīgas tiesu prakses mazināšanai lietās, kuras parasti nenonāk Senātā.

Sadarbību starp Senāta Civillietu departamentu un pirmās un otrās instances tiesām veicina arī tiesnešu stažēšanās programma. Pārskata gada pirmajā pusē departamentā stažējās Ekonomisko lietu tiesas tiesnesis Aivars Latkovskis. Savukārt no 2025. gada 31. oktobra līdz 2026. gada 27. februārim departamentā stažējās Rīgas pilsētas tiesas tiesnese Jana Peinberga.

2025. gada sākumā darbu uzsāka Tieslietu akadēmija, kas ir kļuvusi par nozīmīgu platformu domapmaiņai tiesu sistēmā. To it īpaši veicina akadēmijas uzsvars uz aktīvo mācīšanos, kur tradicionālais lekciju formāts tiek veiksmīgi bagātināts ar praktiskiem uzdevumiem un aktīvām lektoru un semināru dalībnieku diskusijām, kā arī jaunāko interaktīvās mācīšanās rīku izmantošanu. Būtisku ieguldījumu akadēmijas organizēto mācību īstenošanā pārskata gadā ir snieguši arī departamenta senatori un padomnieki, kuru vadītajās mācībās tiesneši un tiesu darbinieki tiek informēti par departamenta aktuālo judikatūru, tiek kopīgi analizētas judikatūras attīstības tendences un identificēti aktuālie tiesību jautājumi.

Tieslietu akadēmijā vairākus seminārus par mantojuma tiesību aktuālajiem jautājumiem administratīvo tiesu tiesnešu un vispārējās jurisdikcijas tiesnešu grupām ir vadījusi senatore Kristīne Zīle, pamata un padziļinātās mācības par mediāciju, kā arī mācības par to, kā kvalitatīvi sagatavot nolēmumus

pirmās un apelācijas instances tiesās, vadījusi senatore Zane Pētersone. Zinātniski analītiskais padomnieks Rihards Gulbis Tieslietu akadēmijā atbilstoši savai specializācijai vadījis seminārus par goda un cieņas (reputācijas) civiltiesisko aizsardzību, par daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas tiesiskajām attiecībām, kā arī semināru par Senāta aktuālo judikatūru Civilprocesa likuma piemērošanā.

2025. gadā sadarbībā ar Augstākās tiesas priekšsēdētāju departamenta zinātniski analītiskie padomnieki Rihards Gulbis un Reinis Odiņš turpināja vadīt tiesnešiem un tiesnešu palīgiem civillietu iztiesāšanas metodoloģijas seminārus.

Atsevišķos gadījumos tika nodrošinātas mācības arī citām tiesu sistēmai piederīgām personām un citiem juridiskās profesijas pārstāvjiem. Senatore Zane Pētersone vadīja vairākas nodarbības maksātnespējas procesa administratoriem, advokātiem un zvērinātiem tiesu izpildītājiem par aktuālo tiesu praksi civiltiesībās un civilprocesā. Viņa arī vadīja semināru advokātiem par to, kā civillietā sagatavojama kasācijas sūdzība. Savukārt senatore Kristīne Zīle zvērinātiem notāriem vadīja semināru par mantojuma tiesību aktualitātēm.

Arvien vairāk tiesu darbā ienāk mākslīgā intelekta rīki. Tādēļ atzīstami vērtējama Tieslietu akadēmijas iniciatīva veidot pašu tiesnešu un tiesu darbinieku pieredzes apmaiņu saistībā ar mākslīgā intelekta rīku lietošanu. Akadēmijas rīkotajos pasākumos ar savu pieredzi dalījās un mākslīgā intelekta rīku izmantošanas praktisko darbnīcu vadīja departamenta padomnieks Rihards Gulbis, kurš ar akadēmijas atbalstu dalījās ar savu pieredzi arī Vidzemes rajona tiesas tiesnešu kopsapulcē.

Esam arī informējuši Tiesu administrāciju par tām grūtībām, ar kurām saskaras pirmās un apelācijas instances tiesneši un tiesu darbinieki, apsverot ierobežojumus, kas jāņem vērā mākslīgā intelekta izmantošanas jomā tiesu sistēmā.

Arī šogad plānojam caur Tieslietu akadēmiju aktīvi informēt kolēģus par departamenta aktuālo judikatūru un pārspriest tiesību piemērošanas izaicinājumus, ar kuriem saskaras tiesneši, kuri izskata lietas pēc būtības. Šāds tiesu dialoga formāts ir efektīvs veids, kā sekmēt tiesu nolēmu kvalitātes uzlabošanu un vienotas tiesu prakses nodrošināšanu.

## **TIESU DIALOGS – AR SATVERSMES TIESU**

Tiesību sistēmas efektīvā funkcionēšanā liela nozīme ir Senāta un Satversmes tiesas dialogam.

Pārskata gadā Civillietu departaments vērsās Satversmes tiesā ar diviem pieteikumiem. Viens pieteikums iesniegts jautājumā par to, kā atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem iepriekš tika noteikti daudzdzīvokļu dzīvojamo māju iemītnieku maksājumi par ūdens patēriņa starpību gadījumos, kad kāds no

dzīvokļu īpašniekiem savā dzīvokļa īpašumā nebija uzstādījis ūdens patēriņa skaitītāju. Ar līdzīgu pieteikumu Satversmes tiesā bija vērsusies arī Vidzemes apgabaltiesa. Departamenta senatoru kolēģija bija secinājusi, ka attiecīgā Ministru kabineta noteikumu norma nesamērīgi ierobežo dzīvokļu īpašnieku pamattiesības uz īpašumu un neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam.<sup>1</sup> Satversmes tiesa, izskatot lietu, apstiprināja, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem.<sup>2</sup> Jāatzīmē, ka arī 2024. gadā Satversmes tiesa pēc Senāta pieteikuma atzina par Satversmei neatbilstošu līdzīgu Ministru kabineta noteikumu normu, kas noteica ūdens patēriņa starpības samaksas pienākumu primāri dzīvokļu īpašniekiem, kuri nav iesnieguši informāciju par ūdens skaitītāja rādījumu vismaz trīs mēnešus pēc kārtas.<sup>3</sup>

Otrajā gadījumā departamenta senatoru kolēģija vērsās ar pieteikumu Satversmes tiesā civillietā, kurā lūgts nostiprināt valsts īpašuma tiesību zemesgrāmatā uz bezmantinieku mantu – nekustamo īpašumu – un dzēst uz to nostiprinātos apgrūtinājumus.<sup>4</sup> Pieteikums Satversmes tiesā iesniegts par Civillikuma 416. panta septītās daļas atzīšanu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, kā arī 105. pantam. Senatoru kolēģijas ieskatā apstrīdētajai normai nav saskatāms leģitīms mērķis. Ar nepieciešamību atvieglot valsts kā starpnieka starp civiltiesisko attiecību subjektiem rīcību uz tā rēķina, ka personām tiek pēc būtības atņemtas likumīgi iegūtas tiesības, tostarp nomas tiesības uz nekustamo īpašumu, nevar pamatot leģitīma mērķa esību. Tāpat senatoru kolēģija secināja, ka ir pārkāpts tiesiskās vienlīdzības princips, jo ir pieļauta atšķirīga attieksme pret tām personām, kuru tiesība zemesgrāmatā ir nostiprināta uz tādas juridiskas personas nekustamo īpašumu, kura ir beigusī pastāvēt. Šī lieta vēl ir izskatīšanā Satversmes tiesā.<sup>5</sup>

**TIESU DIALOGS – AR EIROPAS SAVIENĪBAS TIESU, EIROPAS CIVĒKTIESĪBU TIESU UN ĀRVALSTU TIESĀM**  
Nozīmīga loma mūsu tiesību sistēmas attīstībā ir Senāta dialogam ar Eiropas Savienības Tiesu un Eiropas Cilvēktiesību tiesu.

Pārskata gadā Eiropas Savienības Tiesa lietā *Arce* (C-365/23) sniedza atbildes uz Senāta Civillietu departamenta senatoru kolēģijas 2023. gadā uzdotajiem jautājumiem par būtiskiem patērētāju tiesību

<sup>1</sup> Sk. Senāta 2025. gada 25. februāra lēmumu lietā Nr. SKC-17/2025.

<sup>2</sup> Sk. Satversmes tiesas 2025. gada 12. jūnija spriedumu lietā Nr. 2024-1703.

<sup>3</sup> Sk. Satversmes tiesas 2024. gada 12. decembra spriedumu lietā Nr. 2023-46-03.

<sup>4</sup> Sk. Senāta 2025. gada 29. aprīļa lēmumu lietā Nr. SKC-50/2025.

<sup>5</sup> Sk. Satversmes tiesas lietu Nr. 2025-13-01.

aizsardzības aspektiem. Eiropas Savienības Tiesa sniedza skaidrojumu par tādiem Eiropas Savienības tiesību jautājumiem kā patērētāja un pārdevēja vai pakalpojumu sniedzēja jēdzienu izpratne, netaisnīgu līgumu noteikumu vērtēšana, ja tie definē līguma priekšmetu un cenu, par netaisnīgu līguma noteikumu izvērtēšanas citiem aspektiem un tiesiskajām sekām, ja līgumā ar patērētāju tiesa konstatē netaisnīgu līguma noteikumu, kā arī citiem tiesību jautājumiem, kuriem ir nozīmē ne tikai konkrētajā civillietā. Pēc Eiropas Savienības Tiesas sprieduma saņemšanas apturētā tiesvedība attiecīgajā lietā departamentā tika atjaunota.

Saistībā ar Senāta dialogu ar Eiropas Cilvēktiesību tiesu vēlos izcelt departamenta senatora Gvido Ungura vizīti Senāta delegācijas sastāvā Eiropas Cilvēktiesību tiesā pagājušā gada nogalē. Vizītē gūtas vērtīgas atziņas par Eiropas Cilvēktiesību tiesas darbu un judikatūras aktualitātēm.

Tāpat kā būtiska atgriezeniskā saite par Civillietu departamenta praksi vērtējams Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2025. gada 18. septembra lēmums lietā *Finbergs pret Latviju*, kurā Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina, ka departamenta senatoru kolēģijas rīcības sēdes lēmums, kurā atteikums ierosināt kasācijas tiesvedību tika pamatots ar norādēm uz atbilstošo Civilprocesa likuma regulējumu, nav atzīstams par patvaļīgu vai acīmredzami nepamatotu. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ņēma vērā gan civilprocesi kopumā, gan Senāta lomu tajā.

Kā nozīmīgs tiesnešu starptautiskās sadarbības piemērs vērtējama arī departamenta senatores Zanes Pētersones trīs gadu ilgā darbība Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas Tiesnešu konsultatīvajā padomē, kas noslēdzās 2025. gadā. Pagājušajā gadā senatore ne vien piedalījās Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas ikgadējā Tiesnešu forumā kā viena no paneļdiskusiju dalībniecēm, bet arī uzstājās ar priekšlasījumu par vienu no Senāta nolēmumiem intelektuālā īpašuma tiesību jomā. Senatores ieguldījums, kā norādīts Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas vadības atsūtītajā rakstiskajā pateicībā, ir spēlējis nozīmīgu lomu šīs starptautiskās organizācijas sadarbībā ar tiesnešiem.

#### **SADARBĪBA AR CITIEM DEPARTAMENTIEM UN JUDIKATŪRAS UN ZINĀTNISKI ANALĪTISKO NODAĻU**

Vienotas tiesību sistēmas ietvaros nozīmīgs ir ne tikai tiesu dialogs, bet arī cieša sadarbība ar kolēģiem no pārējiem Senāta departamentiem. Starpdisciplināri jautājumi aktualizējas, gan kasācijas kārtībā izskatot lietas, gan saistībā ar diskusijām likumdošanas darba grupās, kurās piedalās departamenta pārstāvji.

Tāpat kopīgi jārod atbildes uz to, kā risināmi lietu pakļautības jautājumi. Lai arī gala lēmums par lietas pakļautību atbilstoši likuma „Par tiesu varu”

regulējumam jāizlemj Augstākās tiesas priekšsēdētāja sasauktajā departamentu priekšsēdētāju sēdē, šo jautājumu izpētē un apspriešanā ir būtiski līdzdarboties attiecīgo departamentu senatoriem, jo šādi tiek nodrošināta iespējami vispusīga diskusija un iegūti vērtīgi argumenti par labu vienam vai otram izvirzītā jautājuma risinājumam.

Pārskata gadā mūsu departamenta darba kārtībā nonāca trīs pakļautības jautājumu apspriešana, kur, ņemot vērā risināmo jautājumu būtību, pamatā cieši sadarbojamies ar Administratīvo lietu departamenta kolēģiem. Viens jautājums departamenta priekšsēdētāju sēdē tika izlemts pārskata gadā, bet diskusijas par diviem pakļautības jautājumiem aktīvi turpinās šogad.

Produktīva ir arī sadarbība ar Judikatūras un zinātniski analītisko nodaļu, kura ne tikai pastāvīgi nodrošina departamenta judikatūras kataloga papildināšanu, bet sniedz atbalstu lietu izspriešanā nozīmīgu tiesību jautājumu izpētē, kā arī tiesu prakses apkopošanā.

Senāta judikatūras nolēmumu arhīvam uz šo brīdi pievienoti 86 Civillietu departamenta 2025. gada nolēmumi, no tiem 61 ar tēzēm un 25 tikai ar virsrakstu. Civillietu departaments iknedēļas sapulcēs regulāri atvēl laiku Judikatūras nolēmumu arhīvā publicēšanai piedāvāto nolēmumu apspriešanai.

2025. gadā Judikatūras un zinātniski analītiskā nodaļa pēc Civillietu departamenta ierosinājuma sagatavoja Senāta prakses apkopojumu apdrošināšanas lietās par laiku no 2016. gada līdz 2025. gadam. Sākts darbs pie apjomīga 2018. gada tiesu prakses apkopojuma par Zemesgrāmatu likuma piemērošanu atjaunināšanas. Tāpat turpināts un šogad plānots pabeigt tiesu prakses apkopojumu civillietās, kas izriet no dzīvojamo māju pārvaldīšanas tiesiskajām attiecībām. Iepriekšējais šāds tiesu prakses apkopojums ir publicēts 2016. gadā, un kopš tā laika departamenta judikatūra šīs kategorijas lietās ir būtiski attīstījusies.

## LĪDZDARBĪBA LIKUMDOŠANAS PROCESĀ

Departamenta pārstāvji atbilstoši Civillietu departamenta kompetencei ir aktīvi līdzdarbojušies likumdošanas darba grupās, vēršot atbildīgo ministriju un darba grupu uzmanību uz pastāvošo judikatūru apspriežamajos jautājumos, tiesu praksē konstatētajām regulējuma nepilnībām, kā arī sniedzot viedokli par plānoto grozījumu iespējamo ietekmi uz civillietu izskatīšanu.

Nozīmīgākās likumdošanas iniciatīvas tiek arī apspriestas departamenta senatoru iknedēļas sapulcēs.

## Saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā

Iepriekšējā atskaites plēnumā informēju, ka Tieslietu ministrijas pastāvīgajā darba grupā grozījumu izstrādei Civilprocesa likumā esam norādījuši uz Civilprocesa

likumā noteiktā regulējuma saistību piespiedu izpildīšanai brīdinājumā kārtībā neefektivitāti. Tieslietu ministrija, ņemot vērā departamenta paustos apsvērumus un darba grupas atbalstu, izstrādāja atbilstošus grozījumus Civilprocesa likumā, kas tika pieņemti Saeimā un stājās spēkā 2025. gada 1. aprīlī.

Izvērtējot Tiesu administrācijas sagatavoto statistiku, secināms, ka likuma grozījumi ir radījuši būtisku ietekmi uz kreditoru pieteikumu skaitu. Ja 2024. gadā tika iesniegti 116 310 pieteikumi, tad 2025. gadā iesniegti 233 224 pieteikumi, proti, pieteikumu skaits ir dubultojies. Pieteikumu skaits būtiski pieaudzis tieši pēc likuma grozījumu spēkā stāšanās. Ja 2025. gada pirmajos trīs mēnešos vidēji iesniegti 9029 pieteikumi mēnesī, tad pēc grozījumu stāšanās spēkā vidēji 22 904 pieteikumi mēnesī. Tas nozīmē, ka kreditori atzīst šo mehānismu par alternatīvu prasības celšanai tiesā, un dod pamatu cerībām, ka tiesas tiks atslogotas no tādu lietu izskatīšanas, kurās pēc būtības nav strīda nedz par lietas izspriešanai nozīmīgiem faktiem, nedz tiesību jautājumiem.

Tieslietu ministrijas darba grupā, iesaistoties arī departamenta pārstāvim, tika apspriesta šī regulējuma tālāka pilnveidošana, palielinot gan pieteikumu iesniegšanas, gan to izlemšanas automatizāciju, kas ir īpaši svarīgi, ņemot vērā pieteikumu ievērojamo skaitu. Atbilstošus Civilprocesa likuma grozījumus Tieslietu ministrija šobrīd virza atbalstam Ministru kabinetā.

## Par stratēģiskajām tiesvedībām pret sabiedrības līdzdalību

Pārskata gadā plašas diskusijas Tieslietu ministrijas pastāvīgajā darba grupā grozījumu izstrādei Civilprocesa likumā raisījās par to, kā Latvijas normatīvajos aktos transponēt Eiropas Savienības Direktīvu, kuras mērķis ir nodrošināt fiziskām un juridiskām personām, kas iesaistījušās sabiedrības līdzdalībā sabiedrības interešu jautājumos, aizsardzību pret tiesvedībām, kas ierosinātas, lai atturētu šīs personas no sabiedrības līdzdalības. Būtiski jautājumi saistībā ar Direktīvas ieviešanu tika vairākkārt apspriesti arī Civillietu departamenta senatoru sanāksmēs. Lai arī Direktīvas mērķis ir atbalstāms, jaunie procesuālie mehānismi, kurus plānots ieviest tā sasniegšanai, rada arī jaunus procesuālā regulējuma negodprātīgas izmantošanas riskus. Tāpat ir būtiski nodrošināt līdzsvaru starp personas tiesībām uz vārda brīvību un citu personu tiesībām uz goda un cieņas (reputācijas) aizsardzību. Departaments darba grupā sniedza savus priekšlikumus par šo risku mazināšanas iespējām, kā arī apsvērumus par to, kā nodrošināt līdzsvaru starp minētajām pamattiesībām. Vienlaikus jau šobrīd var secināt, ka liela nozīme regulējuma, ko Saeimā paredzēts pieņemt šogad, pareizā piemērošanā būs tieši tiesnešu izpratnei par pamattiesību līdzsvarošanu un

prasmai šo pamattiesību perspektīvu pienācīgi ņemt vērā, izspriežot civiltiesiskos strīdus.

### ***Amicus curiae institūta ietveršana Civilprocesa likumā un vienkāršotās procedūras lietu izskatīšanas kārtības pilnveidošana***

2026. gadā plānojam pabeigt darbu pie divām uzsāktajām un iepriekšējā atskaites plēnumā jau minētām iniciatīvām, kuras vērstas uz tiesvedības efektīvizēšanu nolēmumu kvalitātes aspektā. Proti, pie ierosinājuma ieviest t.s. *amicus curiae* mehānismu, it īpaši attiecībā uz lietu izskatīšanu kasācijas kārtībā, kā arī pie iniciatīvas uzlabot Civilprocesa likumā noteikto vienkāršoto procedūru, kuras ietvaros taisītos spriedumus nevar pārsūdzēt kasācijas kārtībā. Tas rada neviendabīgas tiesu prakses risku, kā arī atsevišķos gadījumos kavē judikatūras veidošanos par nozīmīgiem tiesību jautājumiem.

Abas iniciatīvas ir iekļautas apspriešanai Tieslietu ministrijas pastāvīgās darba grupas grozījumu izstrādei Civilprocesa likumā aktuālajā darba plānā.

### **SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN IZGLĪTOŠANA**

Departamenta senatori un darbinieki ir aktīvi īstenojuši arī Augstākās tiesas stratēģijā noteikto prioritāti informēt un izglītot sabiedrību.

Pārskata gadā Augstākās tiesas tīmekļvietnē publicētas 23 preses relīzes par Civillietu departamentā taisītiem nolēmumiem. Senatori un zinātniski analītiskie padomnieki ir publicējuši virkni analītisku rakstu par nozīmīgiem tiesību jautājumiem un uzstājušies ar priekšlasījumiem konferencēs. Piemēram, senatore Sanita Osipova Augstākās tiesas Biļetenā publicējusi rakstu „Bioētika kopsakarā ar cilvēka cieņas principu”, kā arī starptautiskās zinātniskās konferencēs uzstājusies ar referātiem par vārda brīvības ierobežojumiem paš aizsargājošā demokrātijā un par Latvijas notariāta vēsturi XX gs. starptaru periodā. Zinātniski analītiskais padomnieks Reinis Odiņš publicējis zinātnisko rakstu „Privātautonomijas atspulgs procesā – prasība par daļu no materiāltiesiskā prasījuma”.

Senatores Kristīne Zīle, Inese Grauda un Sanita Osipova ir vadījušas tiesību zinību stundas skolēniem. Tāpat viņas un senatore Dzintra Balta piedalījās Ēnu dienā.

Pārskata gadā Civillietu departaments nodrošinājis civiltiesisko praksi 12 Latvijas Universitātes profesionālā maģistra studiju programmas „Tiesību zinātne” studentiem.

Arī šogad plānojam aktīvi informēt sabiedrību par Senāta aktuālo judikatūru. Lai arī prioritāte ir tiesnešu semināru vadīšana, iespēju robežās semināru formā informēsim par aktuālo judikatūru arī citas tiesu varai piederīgās personas.

## **2. ATSEVIŠĶI NOZĪMĪGI CIVILLIETU DEPARTAMENTA NOLĒMUMI 2025. GADĀ**

Turpinājumā izcelšu atsevišķus nolēmumus un tiesību jautājumus, par kuriem Civillietu departaments pārskata gadā ir paudis judikatūras atziņas.

### **GODA UN CIENAS AIZSARDZĪBA**

2025. gadā tika taisīti vairāki nozīmīgi spriedumi personas goda un cieņas civiltiesiskās aizsardzības lietās. Minēšu vienu piemēru, kurā tika paustas vairākas judikatūras nozīmes atziņas.

Lietā SKC-[D]/2025 fiziskā persona, kas strīdus publikācijas laikā izcietu sodu brīvības atņemšanas vietā, cēla prasību pret masu informācijas līdzekļa izdevēju par godu un cieņu aizskarošas informācijas un personas datu prettiesisku publiskošanu. Laikrakstā bija publicēts raksts, kurā, lai arī prasītājs netika nosaukts vārdā, viņš bija identificējams pēc radniecības norādes. Publikācijā tika apgalvots, ka prasītājs no cietuma administrācijas esot „izspiedis” atļauju lietot datoru un saņemt psihologa palīdzību. Prasītājs uzskatīja, ka šīs ziņas ir nepatiesas, aizskar viņa godu un cieņu, kā arī rada būtisku nemantisko kaitējumu. Pirmās instances tiesa prasību apmierināja daļēji, apelācijas instances tiesa būtiski, proti, no 7000 *euro* līdz 500 *euro*, samazināja nemantiskā kaitējuma atlīdzības apmēru, bet departamenta senatoru kolēģija, izskatot lietu kasācijas kārtībā pēc atbildētāja sūdzības, spriedumu prasības apmierinātajā daļā atcēla un lietu šajā daļā nosūtīja jaunai izskatīšanai.

Šajā lietā tika formulētas un attīstītas vairākas būtiskas atziņas par šāda veida lietu izskatīšanu. Pirmkārt, tika uzsvērts, ka tiesai vienmēr patstāvīgi jāvērtē, vai strīdus izteikums ir uzskatāms par ziņu (fakta apgalvojumu) vai viedokli, un tas ir tiesību, nevis fakta jautājums. Otrkārt, šāds vērtējums jāveic no neitrālas vidusmēra personas skatpunkta, ņemot vērā izteikumā lietoto vārdu nozīmi un izteikuma kontekstu. Spriedumā tika definēts, kas šajos gadījumos saprotams ar neitrālu vidusmēra personu, proti, ka tā ir hipotētiska vidusmēra persona (lasītājs, skatītājs u. tml.), kas ir saprātīga, neitrāla pret pusēm un samērā labi informēta. Turklāt tā būs tāda vidusmēra persona, kas pieder sabiedrības grupai, kurai attiecīgā informācija paredzēta. Citiem vārdiem, šajās lietās tiesai jāspēj „iekāpt attiecīgās auditorijas korpēs”. Treškārt, izteikumi var saturēt gan faktu, gan viedokļa elementus, un tad jānoskaidro, kurš no tiem ir dominējošs un no kura elementa tieši izriet iespējamais aizskārums. Spriedumā uzsvērts, ka viedoklis pats par sevi nav pakļaujams patiesuma pārbaudei; jāvērtē vienīgi, vai tas ir pārmērīgi aizskarošs. Konkrētajā lietā tika atzīts, ka strīdus izteikumā lietotais vārds „izspiedis” norāda uz to, ka par prasītāja rīcību ir izteikts vērtējums, proti, šis ir strīdus izteikuma viedokļa elements. Ar šo terminu nereti raksturo pārmērīgu uzstājību. Spriedumā atzīts, ka arī

konkrētajā publikācijā, raugoties no neitrāla vidusmēra lasītāja skatupunkta, prasītāja rīcība tika raksturota kā pārmērīgi uzstājīga savu tiesību īstenošana, nevis kā norāde uz to, ka saņemtie labumi ir iegūti prettiesiski. Ceturtkārt, lietā tika risināts arī jautājums par to, kā vērtēt varbūtības formā paustus izteikumus. Spriedumā atzīts, ka iespējamības (varbūtības) jeb pieļāvuma formā pausta izteikuma gadījumā tiesai ir jāizvērtē, vai neitrāla vidusmēra persona attiecīgo izteikumu uztvertu kā pieļāvumu vai arī kā fakta apgalvojumu, kas tikai pasniegts šķietamā pieļāvuma formā. Citiem vārdiem, tādu vārdu lietošana kā „varbūt”, „iespējams”, „versija” pati par sevi nenozīmē, ka pausts viedoklis, bet gan jāvērtē, vai izteikums nav pasniegts tā, ka neitrāla vidusmēra persona to uztvertu kā fakta apgalvojumu.

### **DZĪVOJAMO MĀJU PĀRVALDĪŠANAS TIESISKĀS ATTIECĪBAS**

Dinamiski turpina attīstīties judikatūra dzīvojamo māju pārvaldīšanas lietās, kas, ņemot vērā vairākus būtiskus grozījumus normatīvajā regulējumā pēdējos gados, ir sagaidāms arī turpmāk. Pārskata gadā viens no būtiskiem jautājumiem, kas tika risināts šajā lietu kategorijā, bija saistīts ar dzīvokļu īpašnieku kopību lēmumu pieņemšanu un apstrīdēšanu.

Lietā SKC-154/2025 prasītāji – vairāki dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašnieki – cēla prasību par dzīvokļu īpašnieku kopības aptaujā pieņemtu vairāku lēmumu, kā arī uz to pamata noslēgtā pārvaldīšanas līguma un nodošanas un pieņemšanas akta atzīšanu par spēkā neesošiem.

Šajā lietā Senāts skaidroja, ka dzīvokļu īpašnieku kopības lēmums noteiktus vai visus tās kompetencē esošos jautājumus izlemt kopsapulcē, nevis aptaujā, nav tikai formalitāte, bet var norādīt uz kopības vēlmi efektīvāk nodrošināt dzīvokļu īpašnieku tiesības uz līdzdalību kopības lēmumu pieņemšanā. Proti, kopības izvēlei par labu šādai lēmuma pieņemšanas formai, ko īpaši paredz Dzīvokļa īpašuma likums, var būt būtiska ietekme uz kopības gribas turpmāku veidošanos.

Svarīgs tiesību jautājums, kas bija jārisina konkrētajā lietā un ar kuru tiesas saskaras daudzās šāda veida lietās, bija par to, kā vērtēt procesuālos pārkāpumus, kas tiek pieļauti kopības lēmumu pieņemšanā. Senāts vispirms atkārtoja jau agrāk paustu atziņu, ka ne katrs Dzīvokļa īpašuma likuma pārkāpums uzskatāms par pietiekamu pamatu dzīvokļu īpašnieku kopības lēmuma atzīšanai par spēkā neesošu. Tad spriedumā konkretizēts, ka, vērtējot konkrētās lietas apstākļus, tiesai jākonstatē arī šādu pārkāpumu būtiskums un to negatīvā ietekme uz balsošanas rezultātu. Lielākai tiesiskai skaidrībai tika arī norādīts, ka apgalvošanas un pierādīšanas nasta par to, ka procesuālais pārkāpums nav ietekmējis balsošanas rezultātu, gulstas uz prāvniekiem, pret kuriem vērsta

prasība par lēmuma apstrīdēšanu, proti, uz tiem, kuri balsojuši „par” attiecīgo lēmumu. Judikatūras novitāte ir arī šajā lietā Senāta paustā atziņa, ka, ja būtiski aizskartas dzīvokļa īpašnieka tiesības uz līdzdalību kopības lēmuma pieņemšanā, tiesai nav jākonstatē, vai šāds procesuālais pārkāpums ir ietekmējis balsošanas rezultātu. Citiem vārdiem, šāds pārkāpums katrā ziņā ir pamats attiecīgo kopības lēmumu atzīt par spēkā neesošu.

### **APDROŠINĀŠANAS LIETA**

Ziemas periodā varētu būt aktuāls jautājums par tādu risku apdrošināšanu, kas rodas, dodoties slēpot vai snovot. Šajā kontekstā ievēriību pelna Senāta spriedums lietā SKC-42/2025, kura atkārtoti nonāca kasācijas instancē.

Prasītāja saskaņā ar noslēgto ceļojuma apdrošināšanas līgumu bija apdrošinātā, un viņas civiltiesiskās atbildības limits līgumā tika noteikts 30 000 *euro*. Austrijā slēpošanas trasē notika apdrošinātās sadursme ar Vācijas pilsoni, kurš guva smagu ievainojumu. Prasītāja par negadījumu nekavējoties informēja apdrošinātāju, taču, tā kā cietušais nebija iesniedzis nekādus dokumentus par zaudējumu atlīdzināšanu, apdrošinātājs lietu slēdza, pamatojoties uz apdrošināšanas līguma punktu, kas noteica pienākumu iesniegt dokumentus saistībā ar negadījumu 30 dienu laikā pēc apdrošināšanas līguma beigām. Pēc tam pret apdrošināto tika izvirzīti vairāki prasījumi, tostarp cietušā darba devēja prasījums par vairāk nekā 3000 *euro* un cietušā apdrošinātāja regresa prasījums par nepilniem 3000 *euro*, kā arī Austrijā pret apdrošināto tika celta prasība par zaudējumu atlīdzību. Prasītāja cēla prasību tiesā pret apdrošinātāju, lūdzot līguma punktu, kas noteica 30 dienu termiņu, atzīt par netaisnīgu un spēkā neesošu un piedzīt no apdrošinātāja apdrošināšanas atlīdzību tādā apmērā, lai varētu segt pret prasītāju izvirzītos prasījumus saistībā ar cietušajam nodarīto kaitējumu.

Izskatot lietu pirmo reizi, Senāts jau norādīja, ka atbilstoši apdrošināšanas būtībai personas, noslēdzot apdrošināšanas līgumu, var paļauties, ka, iestājoties ar apdrošināto risku cēloniski saistītam notikumam (apdrošināšanas gadījumam), to īpašums un ekonomiskās intereses tiks aizsargātas. Situācijā, kad apdrošinātais risks aprobežots ar nosacījumu, kura izpilde ir ārpus apdrošinātās personas kontroles, šāda paļaušanās nav iespējama. Līdz ar to prasību iesniegt apdrošinātājam informāciju 30 dienu laikā pēc apdrošināšanas perioda beigām objektīvi var būt neiespējami izpildīt ne vien apdrošinātājam, bet arī cietušajai trešajai personai. Tam par šķērslī var būt gan cietušās personas veselības stāvoklis un ar to saistītās prioritātes, gan fakts, ka ar ārstniecību (rehabilitāciju) saistītie reālie izdevumi vēl nav zināmi. Līdz ar to būtu apsverams, vai vispār ir saprātīgi un ticami sagaidīt, ka cietusī trešā persona pieteiks zaudējumu atlīdzību 30 dienu laikā no

negadījuma dienas, ņemot vērā, kāda veida un smaguma traumas var tikt nodarītas un arī tiek nodarītas slēpojot un snovojot. Proti, vai strīdus noteikums vispār nav pretrunā pašam apdrošināšanas līguma mērķim un jēgai un nepadara apdrošināšanu par bezjēdzīgu un līgumu – par faktiski neizpildāmu no apdrošinātā puses.

Izskatot lietu atkārtoti, apgabaltiesa strīdīgo apdrošināšanas līguma noteikumu atzina par netaisnīgu un spēkā neesošu. Tomēr prasība tika apmierināta daļēji, un abas puses spriedumu pārsūdzēja Senātā, kur par pamatotu tika atzīta prasītājas kasācijas sūdzība, bet atbildētājas kasācijas sūdzība apmierināta daļā, proti, attiecībā uz to, kā apgabaltiesa bija izspriedusi jautājumu par izdevumu advokāta palīdzības samaksai piedziņu no atbildētājas.

Lietas atkārtota izskatīšana apgabaltiesā bija raisījusi vairākus jaunus tiesību jautājumus. Ievērojot, ka no apdrošinātās Austrijas tiesa piedzina t. s. sāpju naudu un viņa prasīja šo summu no apdrošinātāja, Senāts, pirmkārt, norādīja, ka apgabaltiesai šis tiesību institūts bija rūpīgi jāsalīdzina ar morālā jeb nemantiskā kaitējuma institūtu Latvijas tiesībās. Otrkārt, Senāts sniedza savu vērtējumu par šiem tiesību institūtiem, norādot, ka sāpju nauda kā gandarījums par cietušā pārdzīvotajām fiziskajām un garīgajām ciešanām mērķu un satura ziņā ir līdzīga morālā jeb nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanai Latvijas tiesībās.

Savukārt attiecībā uz nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu tādā gadījumā kā konkrētajā lietā, kad apdrošināšanas līgums noteica, ka šis kaitējuma veids netiek atlīdzināts, Senāts norādīja, ka nemantiskā jeb morālā kaitējuma atlīdzināšana ir pašsaprotams kaitējuma atlīdzināšanas komponents. Ja apdrošinātais, būdams patērētājs, kā apdrošināšanas atlīdzību prasa piedzīt no apdrošinātāja naudas summu cietušā morālā kaitējuma kompensēšanai, tiesai ir pienākums apsvērt, vai apdrošinātāja atbildības ierobežojums, saskaņā ar kuru apdrošinātājs neatlīdzina morālo kaitējumu, atbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likumā minētajiem līguma noteikumu netaisnīguma kritērijiem.

Spriedumā tika risināti arī jautājumi, kas saistīti ar piemērojamā likuma noteikšanu, proti, vai un attiecībā uz kādiem strīda aspektiem piemērojams ārvalsts vai Latvijas likums.

## SAISTĪBU TIESĪBAS

Lai arī civillietās bieži jārisina jautājums par tiesiska darījuma pareizu iztulkošanu, arī šajā jomā arvien ir vieta judikatūras attīstībai, par ko liecina arī Senāta spriedums lietā SKC-32/2025.

Lietā prasītājs – zemes iznomātājs – cēla prasību pret nomnieci, juridisku personu, lūdzot uzlikt pienākumu sešu mēnešu laikā par saviem līdzekļiem atjaunot demontēto tiltu pie iznomātā zemesgabala ar

kravnesību līdz 3,5 tonnām, jo zemes nomas līgumā nomniece bija apņēmusies pēc iznomātāja pieprasījuma šādu tiltu minētajā termiņā atjaunot, bet pēc iznomātāja pieprasījuma saņemšanas to neizdarīja. Strīds būtībā bija par attiecīgā līguma noteikuma tvērumu: prasītājs uzskatīja, ka tilts jāatjauno tā, lai to var ekspluatēt normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, īstenojot atbilstošu būvniecības procesu, savukārt atbildētāja – ka pietiek atjaunot faktisko situāciju, kas bija pirms tilta demontāžas (uz balstiem uzlikt konstrukciju ar segumu). Apgabaltiesa prasību noraidīja, piekrītot atbildētājas sniegtajam strīdus līguma noteikuma iztulkojumam un norādot arī uz prasījuma it kā nepietiekamu konkrētāzīcību tā izpildāmībai.

Senāts atzina, ka apgabaltiesas spriedums ir atceļams, jo līguma iztulkošanā nepareizi piemēroti Civillikumā paredzētie darījuma iztulkošanas noteikumi un nav ievērota to piemērošanas secība. Turklāt tiesa nebija noskaidrojusi līguma priekšmeta pamatelementa – vārda „tilts” – nozīmi, bet vienlaikus nelōģiski pretnostatīja terminus „atjaunot” un „uzbūvēt”, lai gan tilta atjaunošana praktiski nozīmē tā būvēšanu, proti, būves atjaunošana būvniecības tiesību izpratnē ir būvniecība. Senāts arī uzsvēra, ka, iztulkojot darījumu, šaubu gadījumā prezumējams, ka darījuma dalībnieki gribēja sasniegt saprātīgu un likumīgu rezultātu. Konkrētā gadījumā tas nozīmē, ka prezumējams, ka puses nav vēlējušās paredzēt patvaļīgas būvniecības īstenošanu.

Tomēr galvenā judikatūras novitāte bija Senāta skaidrojums par to, kā rīkoties, ja tiek konstatēts t. s. līguma robs, proti, ja puses nav vienojušās par kādiem līguma sekmīgai izpildei būtiskiem jautājumiem un likuma imperatīvajās vai dispozitīvajās normās nav ietverts tiesiskais regulējums šādu nepilnību novēršanai. Senāts norādīja, ka gadījumā, kad tiesa konstatē līguma robu, tā aizpilda to līguma papildinošās iztulkošanas ceļā, ņemot vērā dalībnieku hipotētisko gribu, respektīvi, noskaidrojot, par kādu līguma noteikumu saturu puses būtu saprātīgi vienojušās, ja zinātu par roba esību. Turklāt ir būtiski ņemt vērā – ja galīgā atbilde uz līgumā neatrisinātajiem jautājumiem ir atrodama likuma imperatīvajās vai dispozitīvajās normās, tad līguma roba nav un papildinošā iztulkošana nav nepieciešama.

## NOSLĒGUMS

Noslēgumā vēlos izteikt pateicību visiem senatoriem, kuru ieguldījums departamenta darbības mērķu sasniegšanā ir ļāvis arī pārskata gadā mums darboties efektīvi un ar cerībām raudzīties uz šogad risināmajiem izaicinājumiem. Vēlos pateikties arī pārējiem departamenta kolēģiem, kuri ik dienu sniedz būtisku atbalstu senatoriem un palīdz nodrošināt mūsu nolēmumu atzīstamu kvalitāti. Vēlos pateikties arī visiem pārējiem Senāta kolēģiem par lielisku sadarbību un komandas darbu.

# SENĀTA KRIMINĀLLIETU DEPARTAMENTS

Krimināllietu departamenta priekšsēdētāja Anita POĻAKOVA (līdz 20.04.),  
Aivars UMINSKIS (no 21.04.)

Krimināllietu departamenta senatori 2025. gadā: Ivars BIČKOVIČS (līdz 30.09.),  
Aija BRANTA, Irīna JANSONE, Sandra KAIJA, Māris LEJA (no 10.06.), Anita POĻAKOVA,  
Inguna RADZEVIČA, Jānis ROZENBERGS (no 01.12.), Aivars UMINSKIS, Inese Laura ZEMĪTE



## Senāta Krimināllietu departamenta senatori 2026. gada februārī

1. rindā no kreisās Anita Poļakova, Aivars Uminskis, Inguna Radzeviča;
2. rindā Jānis Rozenbergs, Irīna Jansone, Aija Branta, Inese Laura Zemīte, Sandra Kaija, Māris Leja

## Krimināllietu departamenta priekšsēdētāja Aivara UMINSKA ziņojums

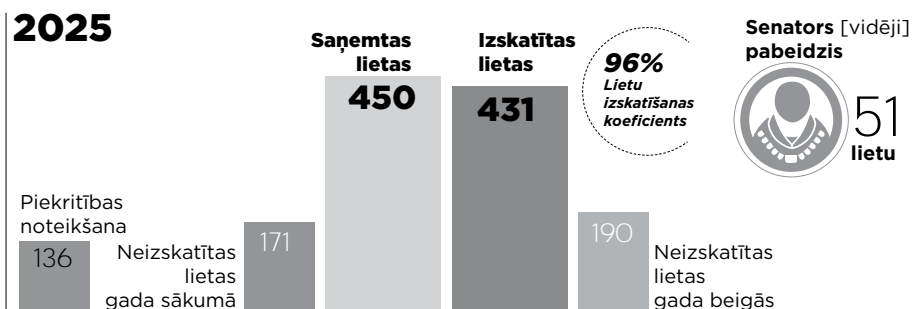
Pagājušajā gadā uzņemos Senāta Krimināllietu departamenta vadību ar mērķi turpināt jau iesāktu departamenta darba optimizēšanu, lai sekmētu lietu ātrāku izskatīšanu, saglabājot darba kvalitāti.

### STATISTIKAS PĀRSKATS

2025. gadā Krimināllietu departamentā saņemtas 450 lietas, savukārt izskatītas 431 lietas. Katrs senators

vidēji izskatījis 51 lietu. Kopumā departamentā izskatīto lietu koeficients ir 96%, kas nozīmē, ka ir nedaudz palielinājies atlikumā esošo lietu skaits, proti, 2025. gada sākumā bija neizskatīta 171 lieta, bet gada beigās – 190 lietas, tādējādi salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu atlikums palielinājies par 19 lietām.

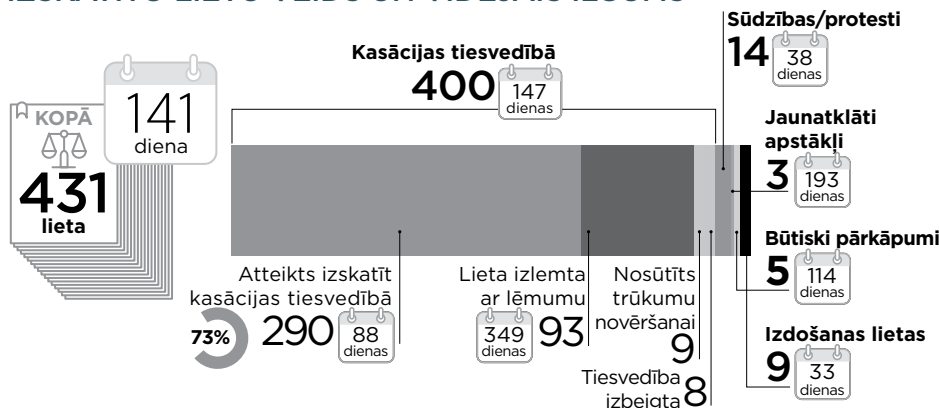
Neizskatīto lietu skaitā ir 11 iepriekšējā – 2024. – gadā saņemtās lietas. Vidējais lietu izskatīšanas



### Salīdzinoši

|                                | 2024      | 2023      |
|--------------------------------|-----------|-----------|
| Saņemtas lietas                | 556       | 505       |
| Izskatītas lietas              | 532       | 518       |
| Neizskatītas gada beigās       | 171       | 147       |
| Lietu izskatīšanas koeficients | 96%       | 103%      |
| Senators [vidēji] pabeidzis    | 59 lietas | 58 lietas |

## IZSKATĪTO LIETU VEIDS UN VIDĒJAIS ILGUMS



termiņš ir 4,7 mēneši. Jautājums par kasācijas tiesvedības ierosināšanu izlemts vidēji 2,9 mēnešos, bet kasācijas kārtībā lietas izskatītas vidēji 11,6 mēnešos. Tādējādi kopumā esam ievērojuši Tieslietu padomes rekomendētos lietu izskatīšanas termiņus.

Atskatoties uz pēdējiem trīs gadiem (2023.–2025.), kopumā Krimināllietu departamentā saņemto un izskatīto lietu skaits samazinājies.

Protams, izskatīto lietu skaits, atlikums un izskatīšanas vidējais termiņš ir kritēriji, kas raksturo darba efektivitāti departamentā. Tāpēc vēlos izteikties par izaicinājumiem, kas ietekmējuši 2025. gada departamenta sniegumu.

Pagājušā gadā Krimināllietu departamentā bija ievērojamas pārmaiņas. 2024. gada nogalē izdienes pensijā devās senators Artūrs Freibergs, bet 2025. gada oktobrī – senators Ivars Bičkovičs. Vakanto amata vietu aizpildīšanai bija nepieciešami vairāki mēneši. Jūnijā darbu uzsāka senators Māris Leja, savukārt decembrī – senators Jānis Rozenbergs. Darba gaitas departamentā uzsāka arī divas tiesnešu palīdzes un viens padomnieks. Tādējādi gandrīz visu gadu departaments strādāja nepilnā sastāvā. Jāņem vērā, ka jaunajiem kolēģiem nepieciešams laiks, lai apgūtu departamenta iekšējos procesus un iekļautos darba ritmā. Šā mērķa sasniegšanai senatore Inguna Radzeviča kļuva par senatora Māra Lejas mentori un senatore Anita Poļakova – par senatora Jāņa Rozenberga mentori. Savukārt jauno tiesneša palīgu un padomnieka

mentorēšanu uzņēmās tiesnešu palīdzes Egija Bērziņa un Tatjana Danmarka un padomnieks Ivars Čivčišs.

Lietu izskatīšanas termiņus ietekmēja arī departamenta lietvedībā esošās komplicētās un apjomīgās lietas, kuru izskatīšanā tika iesaistīti nozīmīgi departamenta resursi, līdz ar to būtiski ietekmējot pārējo – šīm lietām nepiesaistīto – senatoru noslodzi.

Viena no tām ir tā dēvētā Lemberga un citu apsūdzēto lieta, kuras apjomu raksturo 349 sējumos (250 lapas katrā) apkopotie lietas materiāli. Pirmās instances tiesas spriedums ir uz 1924 lapām, savukārt apelācijas instances tiesas spriedums – uz 579 lapām. Kasācijas kārtībā iesniegtais prokurora protests un 15 sūdzības kopumā ir uz 1021 lapas. Līdz ar to tikai lietas faktisko apstākļu apzināšana un kasācijas sūdzībās un protestā ietvertu juridiski nozīmīgo argumentu nošķiršana no citiem, to apkopošana un izpētīšana jau vien aizņēma ievērojamu laiku. Lietā tika konstatēti vairāk nekā desmit pētāmie tiesību jautājumi, un pašlaik noris aktīva lēmuma rakstīšana, sniedzot atbildes uz kasācijas sūdzību un protesta argumentiem.

Vienlaikus iepriekšējā gadā turpinājām darbu ar vienu no tā dēvētajām digitālajām lietām. Lai arī lietas apjomu raksturojošie fakti minēti jau iepriekšējā – 2024. gada – Krimināllietu departamenta priekšsēdētāja ziņojumā, atgādināšu, ka lietā ir 9 apsūdzētie un lietas materiāli ir apkopoti 41 sējumā. Apelācijas instances tiesas nolēmums ir uz 222 lapām, savukārt iesniegtais kasācijas protests ar papildinājumiem kopumā izklāstīts

uz 71 lapas. Lietas sarežģītību veido arī komplicēts un iepriekš Senātā neaplūkots tiesību jautājums – vai par viltus izpausmi atzīstamas tādas darbības, ar kurām persona panāca labvēlīga normatīvā akta pieņemšanu nolūkā nodrošināt konkrēta komersanta kā pakalpojumu sniedzēja izvēlēšanos pretendentu atlasē.

Minēto lietu ātrākai virzībai to sastāvā esošie senatori tika atslogoti, ņemot no citu lietu izskatīšanām un viņu lietvedībā esošās lietas nodot citiem – ar šīm lietām nesaistītiem – departamenta senatoriem. Savukārt tiesību jautājumu izpētei tika piesaistīti visi departamenta zinātniski analītiskie padomnieki. Tādējādi lielāko daļu no departamentā 2025. gadā saņemtajām lietām faktiski izskatīja pieci senatori, turklāt nesaņemot padomnieku atbalstu tiesību jautājumu pētīšanā. Šo lietu izskatīšana ir prioritāra, lai departaments iespējami ātrākā laikā atgrieztos ierastajā darba ritmā.

### CITAS DEPARTAMENTA DARBA AKTUALITĀTES

Pārskata periodā Krimināllietu departamenta senatori, padomnieki un tiesnešu palīgi piedalījušies ar tiesas spriešanu nesaistītās aktivitātēs – tiesnešu pašpārvaldes institūcijās, Tieslietu padomes izveidotajās komisijās, Eiropas tieslietu organizācijās, tiesu sistēmai piederīgo personu eksāmenu komisijās u.c.

Pārstāvot Augstāko tiesu likumdošanas procesā, senatore Irīna Jansone ir iekļauta Kriminālprocesa likuma darba grupā, padomnieks Ivars Čivčišs – pastāvīgajā Krimināllikuma darba grupā, bet padomniece Aleksandra Azeva – darba grupā par probācijas novērošanas soda efektīvu piemērošanu bērniem kriminālprocesā un Kriminālsodu izpildes politikas pastāvīgajā darba grupā.

Senatori un padomnieki piedalījušies ar nozari saistītās konferencēs, tajā skaitā uzstājoties par dažādiem tiesību jautājumiem, kā arī publicējuši rakstus. Tā, piemēram, Augstākās tiesas rīkotajā konferencē „Tiesības uz taisnīgu tiesu: Eiropas Cilvēktiesību konvencija nacionālo tiesu un ECT dialogā” senatore Anita Poļakova bija moderatore, bet senators Māris Leja uzstājās ar priekšlasījumu par tēmu „Krimināllietas materiālu pieejamības blakus efekti”. Senatore Sandra Kaija Eiropas centra ilgtspējīgai attīstībai un Kanādas Tehnoloģiju institūta 13. starptautiskajā konferencē „Vienota pamata veidošana ilgtspējīgai attīstībai: pētniecība, prakse un izglītība” uzstājās ar referātu „Ēku energoefektivitātes un tiesību uz mājokli tiesiskais regulējums: ilgtspējības un sociālā taisnīguma līdzsvarošana” un piedalījās Eiropas Tiesību akadēmijas ikgadējā konferencē par Eiropas Savienības krimināltiesībām. Padomniece Aleksandra Azeva piedalījās Eiropas krimināltiesību

akadēmiskā tīkla konferencē „Nevainīguma prezumpcija: mūsdienu tendences un aktuālie izaicinājumi”, kā arī prokuratūras rīkotajā diskusijā „Ārpustiesas krimināltiesisko attiecību noregulēšana – vai efektīva un taisnīga?” un sabiedrības par atklātību „Delna” rīkotajā starptautiskajā konferencē „Vai aizsardzības nauda ir drošībā?”. Latvijas Universitātes žurnālā „Juridiskā zinātne” publicēts padomnieka Oskara Kulmaņa raksts par pierādījumu pieļaujamību Latvijas kriminālprocesā, Augstākās Tiesas Biļetenā – padomnieces Aleksandras Azevas raksts „Senāta prakse par atbildību pastiprinošiem apstākļiem (Krimināllikuma 48. pants)”. Savukārt senatore Sandra Kaija ar citiem autoriem kopīgi publicējusi vairākus rakstus ārvalstu zinātniskajās datubāzēs („Scopus”, „Web of Science”), turklāt bija monogrāfijas „Juridisko metožu mācība. Astoņi soļi tiesību normu piemērošanā” recenzente.

Informējot sabiedrību par krimināltiesību aktualitātēm, senatori un padomnieki arī lasījuši lekcijas un vadījuši seminārus Tieslietu akadēmijā un Tālākizglītības mācību centrā pilsoniskai sabiedrībai (iepriekš – Latvijas Tiesnešu mācību centrs). Senatore Anita Poļakova stāstīja jaunajiem tiesnešiem par nolēmumu krimināllietās sagatavošanas metodi, senators Māris Leja lasīja lekcijas par Krimināllikuma Vispārīgās daļas jautājumiem, tajā skaitā par būtisku kaitējumu, kā arī par kvalitatīva tiesas sprieduma sagatavošanu un juridisko metodoloģiju. Savukārt padomniece Aleksandra Azeva advokātiem lasīja lekciju „Kasācijas sūdzības sastādīšana (argumentācijas problemātika)”, bet padomnieks Oskars Kulmanis – tiesnešiem par tēmu „Krimināllietas par noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti Krimināllikuma 218. pantā”.

Pirmajā pusgadā Krimināllietu departamentā stažējās Zemgales apgabaltiesas tiesnese Līga Baltmane-Zepa.

Pārskata gadā aktīvi iesaistījāmies arī topošo juristu apmācībā. Senatori Sandra Kaija un Aivars Uminkis lasa lekcijas Rīgas Stradiņa Universitātē, senatori Māris Leja un Jānis Rozenbergs, kā arī padomnieki Evija Vīnkalna un Oskars Kulmanis – Latvijas Universitātē, bet padomnieks Ivars Čivčišs – Alberta koledžā. Senatori Ivars Bičkovičs, Irīna Jansone, Sandra Kaija, Anita Poļakova, Aija Branta un Inese Laura Zemīte vadīja praksi krimināltiesībās sešiem Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes studentiem. Senators Aivars Uminkis kopā ar padomniekiem Eviju Vīnkalnu un Oskaru Kulmani arī tiesāja profesora Paula Minca tiesas procesa izspēli krimināltiesībās. Vadot praksi krimināltiesībās un piedaloties profesora Paula Minca tiesas procesa izspēlē krimināltiesībās, senatori iedrošināja topošos juristus izvēlēties zinātnisko darbu

tēmas par tiesību jautājumiem, kas skar kasācijas instances tiesas kompetenci.

Darbojāmie arī skolēnu izglītošanā. Ēnu dienā senators Ivars Bičkovičs stāstīja skolēniem par tiesneša profesiju, darba ikdienu un ar to saistītajiem izaicinājumiem, savukārt senators Aivars Uminskis, departamenta priekšsēdētāja palīdzē Sanita Jefimova un senatoru palīdzē Signe Balule, Egija Bērziņa un Dana Marzavina organizēja un vadīja tiesas procesa krimināllietā izspēli. Aivars Uminskis arī vadīja tiesas procesa izspēli Daugavpils skolu un ģimnāziju skolēniem. Pagājušajā gadā divas reizes skolēniem bija iespēja būt klausītājiem senatores Aijas Brantas un senatores Irīnas Jansones vadītajās tiesas sēdēs lietās par personu izdošanu ārvalstij.

### JUDIKATŪRAS AKTUALITĀTES 2025. GADĀ

Sadarbībā ar Judikatūras un zinātniski analītisko nodaļu pārskata gadā Senāta judikatūras nolēmumu arhīvs papildināts ar 65 Krimināllietu departamenta nolēmumiem. Jautājums par vairāku gada nogalē pieņemto lēmumu publicēšanu šobrīd vēl tiek apspriests.

Nozīmīgs darbs ieguldīts tiesu prakses apkopojumu veidošanā. 2025. gadā tapa tiesu prakses apkopojumi:

- 1) Senāta prakse krimināllietās, kas saistītas ar cilvēku tirdzniecību;
- 2) Apelācijas instances tiesas kompetence krimināllietas nosūtīšanā jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā (Kriminālprocesa likuma 566. pants). Senāta atziņu apkopojums (2015. gads–2025. gada maijs);
- 3) Senāta atziņas par ceļu satiksmes noteikumu un transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpšanu (Krimināllikuma 260. pants).

Apspriežot pēdējo apkopojumu, Krimināllietu departamenta senatoru kopsapulce pieņēma lēmumu, kurā skaidro cēloņsakarību, tās konstatēšanu gadījumā, ja sekas iestājušās divu vai vairāku transportlīdzekļa vadītāju rīcības rezultātā, kā arī to, vai apsūdzētās personas pieļauto pārkāpumu, kas ir cēloniskā sakarā ar ceļu satiksmes negadījuma sekām, ietekmē cietušā rīcība uz ceļa. Lēmumā uzsvērts:

- 1) cēloņsakarība konstatējama, ja, transportlīdzekļa vadītājam nepārkāpjot attiecīgo noteikumu un pārējiem lietas apstākļiem paliekot nemainīgiem, sekas neiestātos. Šāds vērtējums ir hipotētisks, jo attiecināms uz notikumu norisi, kas reāli nav notikusi. Ievērojot Kriminālprocesa likuma 19. panta trešajā daļā nostiprināto principu *in dubio pro reo*, cēloņsakarība konstatējama

tikai tad, ja attiecīgā pārkāpuma nepieļaušanas gadījumā, citiem lietas apstākļiem paliekot nemainīgiem, sekas būtu novērstas pilnīgi droši vai ar ļoti augstu varbūtību;

- 2) ja noteikumu pārkāpumu pieļāvuši divi vai vairāki transportlīdzekļu vadītāji, cēloņsakarība starp attiecīgā vadītāja pārkāpumu un sekām iepriekš norādītajā kārtībā pārbaudāma attiecībā uz katru vadītāju atsevišķi;
- 3) nosakot noteikumu pārkāpuma cēlonību, jāņem vērā, ka kriminālatbildība iestājas tikai tad, ja kaitīgajās sekās ir realizējies tieši tas apdraudējums, kuru novērst paredz pārkāptā tiesību norma (normas aizsardzības mērķis), pārbaudot, vai seku iestāšanās nav saistīta ar citu apdraudējumu;
- 4) ja apsūdzētās personas pieļautais pārkāpums ir cēloniskā sakarā ar sekām, taču arī cietušais – cita transportlīdzekļa vadītājs, pasažieris vai gājējs – nav rīkojies atbilstoši noteikumiem, apsūdzētā kriminālatbildība netiek izslēgta. Cietušā rīcībai var būt nozīme, nosakot apsūdzētajam sodu un izlemjot kaitējuma kompensācijas pieteikumu.

Tiesību normu piemērotājiem nozīmīgas atziņas Senāts paudis 2025. gada 29. decembra lēmumā lietā SKK-39/2025, skaidrojot zādzības pabeigtības brīdi, tādējādi veidojot vienotu izpratni par to, kad nodarījums juridiski atzīstams par mēģinājumu un kad – par pabeigtu.

Senāts norādīja, ka zādzība ir pabeigta brīdī, kad vainīgais ir ieguvis faktisko varu pār mantu un viņš ir vienīgais, kas to pēc savas gribas var ietekmēt. Mantas raksturojums – vai tā ir neliela un viegli pārvietojama, vai arī liелgabarīta un smaga –, ir viens no apstākļiem, kas izvērtējams, nosakot faktiskās varas pār mantu iegūšanas brīdi.

Neliela un viegli pārvietojama priekšmeta fiziska satveršana, ievietošana somā, kabatā vai citādas fiziskas kontroles iegūšana pār svešu mantu nodrošina, ka vainīgais faktiski var pār mantu iegūt nekavējoties, un tikai viņš pēc savas gribas to var ietekmēt. Savukārt attiecībā uz smagiem, apjomīgiem un grūti pārvietojamiem priekšmetiem atzīstams, ka faktiskā vara tiek iegūta brīdī, kad vairāku darbību kopums objektīvi norāda uz personas fizisku kontroli pār attiecīgo mantu un vainīgais ir vienīgais, kas to pēc savas gribas var ietekmēt.

Savukārt ar 2025. gada 12. decembra lēmumu lietā SKK-[H]/2025 Senāts atkāpās no iepriekš judikatūrā paustās atziņas, ka daļējs ieraksts ir nepieļaujams pierādījums saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 143. panta otro daļu un 130. panta otrās

daļas 3. punktu. Senāts atzina, ka Kriminālprocesa likuma 143. panta otrajā daļā lietotais jēdziens „nav pieļaujams” aplūkojams komentējamās normas un šā likuma kopējās sistēmas ietvaros. Tādējādi Kriminālprocesa likuma 143. panta otrās daļas teikums „nav pieļaujams daļējs ieraksts” saprotams vienīgi kā procesuāls aizliegums izmeklēšanas darbības veicējam veikt daļēju ierakstu. Līdz ar to daļējs ieraksts pats par sevi nav uzskatāms par nepieļaujamu pierādījumu Kriminālprocesa 130. panta otrās daļas 3. punkta izpratnē, taču atsevišķi ir vērtējama attiecīgajā ierakstā fiksēto ziņu ticamības pakāpe.

Tāpat nozīmīgas atziņas tiesību normu piemērotājiem un sabiedrībai tika paustas Krimināllietu departamenta 2025. gada 26. novembra lēmumā lietā SKK-330/2025, izskatot jautājumu par rīcību ar mirušas personas bankas kontā esošajiem naudas līdzekļiem.

Ņemot vērā tiesību doktrīnu un pamatojoties uz Civillikuma normām, Senāts atzinis, ka rīcība ar mirušas personas bankas kontā esošajiem naudas līdzekļiem ir rīcība ar svešu mantu, proti, ar mantojuma masu kā juridisku personu. Šāda rīcība, ja tai nav tiesiska pamata, samazina mantojuma masu.

Ja tiesa personas rīcībā konstatē visas Krimināllikuma 193. pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmes, nav izšķirošas nozīmes apstākļiem, kas iestājas pēc šī nodarījuma izdarīšanas, piemēram, tam, ka mantinieks atsakās no mantojuma vai tiek atzīts par mantot necienīgu, testaments, ar kuru viņš iecelts, tiek atzīts par spēkā neesošu, vai arī kreditors atsakās no sava prasījuma.

Tāpat departaments ir turpinājis stiprināt judikatūru procesos par piespiedu ietekmēšanas līdzekļa piemērošanu juridiskajai personai.

Senāts 2025. gada 11. marta lēmumā lietā SKK-15/2025 norādījis, ka juridiskai personai, līdzīgi kā fiziskai personai, ir tiesības uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā. Kriminālprocesa likumā ietvertie principi ir attiecināmi uz juridisku personu tiktāl, ciktāl uz juridiskajām personām iespējams attiecināt pamattiesības atbilstoši to būtībai.

## **KASĀCIJAS INSTANCES EFEKTIVITĀTES UZLABOŠANA**

Viens no kasācijas instances efektivitātes rādītājiem ir statistika par departamentā pieņemtajiem lēmumiem atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību un zemāku instanču tiesu atceltajiem un grozītajiem lēmumiem.

2025. gadā, tāpat kā iepriekš, kasācijas kārtībā tika skatīta tikai katra ceturrtā pārsūdzētā krimināllietā, katrā trešajā no tām zemākas instances tiesas nolēmums tika atcelts vai grozīts. Departaments kasācijas tiesvedību ierosina galvenokārt tikai gadījumos, kad Kriminālprocesa likuma pārkāpumi

noveduši pie nelikumīga vai netaisnīga nolēmuma, vai pieļauts Krimināllikuma pārkāpums, kā arī tad, ja lietai ir būtiska nozīme judikatūras veidošanā.

Nozīmīga loma lietu skaita mazināšanā ir dialoga veidošanai ar zemāku instanču tiesām. 2025. gadā departamenta senatori un padomnieki tikās ar Kurzemes, Vidzemes, Latgales un Zemgales apgabaltiesu un rajona tiesu tiesnešiem. Tikšanās laikā tiek pārrunāti un apspriesti nolēmumu atcelšanas iemesli, aktualitātes judikatūrā un apgabaltiesu iesūtītie jautājumi, tādējādi uzlabojot tiesu nolēmumu kvalitāti.

Vēlos norādīt, ka saņemto lietu samazinājums ir saistīts ar departamenta nozīmīgo darbu iepriekšējos gados judikatūras stiprināšanā un tam sekojošiem 2024. gada 19. septembrī pieņemtajiem grozījumiem Kriminālprocesa likuma 499. pantā, kas paredz, ka apelācijas instances tiesas lēmums nav pārsūdzams kasācijas kārtībā lietās, kuras tiek izskatītas bez pierādījumu pārbaudes. Vairākos lēmumos Krimināllietu departaments norādījis, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 499. pantu viens no priekšnosacījumiem pierādījumu pārbaudes neizdarīšanai attiecībā uz visu apsūdzību vai tās patstāvīgu daļu ir tas, ka pēc lietas materiālu pārbaudes tiesai nav šaubu par apsūdzētā vainu. Apsūdzētā savas vainas atzīšana tiesas sēdē neatbrīvo tiesu no pārējo Kriminālprocesa likuma 499. panta pirmajā daļā ietverto nosacījumu pārbaudes. Tiesai ir jāpārbauda arī personai celtās apsūdzības atbilstība Kriminālprocesa likuma 405. panta pirmās daļas prasībām, proti, vai inkriminētie noziedzīgā nodarījuma faktiskie apstākļi atbilst tā juridiskai kvalifikācijai.

Turpinājām analizēt spēkā esošo Kriminālprocesa likuma regulējumu, lai identificētu nepieciešamos šā likuma grozījumus ar kasācijas instanci saistītos jautājumos, tajā skaitā pētīt un diskutēt par kasācijas tiesvedības procesa robežām, galīgā nolēmuma pieņemšanas iespējām un to kritērijiem, lietu izskatīšanu paplašinātā sastāvā un kārtību, kādā tiesnesis pauž savas atsevišķās domas.

Kopumā lietu izskatīšanas termiņus analizējām biežāk nekā reizi ceturksnī, attiecīgi koriģējot lietu sadali atbilstoši sadales plānā noteiktajām iespējām un padomnieku atbalstu senatoriem.

Pārskata periodā lietu aprites pilnveidošanai Krimināllietu departamentā notikušas paplašinātās sapulces, kurās senatori, padomnieki un dažkārt arī senatoru palīgi analizēja tiesvedības procesus Senātā. Meklējot jaunus risinājumus departamenta iekšējo procesu optimizēšanai, senatora palīdzība Tatjana Danmarka kopā ar citiem Augstākās tiesas departamentu darbiniekiem bija pieredzes apmaiņas vizītē Lietuvas Augstākajā tiesā un piedalījās Baltijas

valstu augstāko tiesu padomnieku, tiesnešu palīgu un konsultantu diskusijā par tiesnešu atbalsta personāla darba organizāciju un mākslīgā intelekta rīkiem tiesu darbā.

Pievērsāmie arī informācijas tehnoloģiju izmantošanas iespējām kā vietējā, tā arī starptautiskā mērogā (mācības, semināri, konferences). Departamenta priekšsēdētāja palīdze Sanita Jefimova pārstāv Krimināllietu departamentu Tiesu administrācijas darba grupā saistībā ar elektronisko krimināllietu (E-lietas portāls). Savukārt padomnieks Ivars Čivčišs un senatora palīdze Dana Marzavina iesaistījušies Augstākās tiesas mākslīgā intelekta rīka izstrādes darba grupā.

### **GALVENIE UZDEVUMI 2026. GADĀ**

Viena no šī gada prioritātēm ir līdztekus citām lietām izskatīt atlikumā esošās 2024. gada lietas.

Tāpat turpināsim strādāt pie jau iepriekš uzsāktās departamenta darba optimizācijas nolūkā mazināt lietu izskatīšanas termiņus. Šā mērķa sasniegšanai iecerēts virzīt grozījumus Kriminālprocesa likuma 587. panta pirmajā daļā, papildinot to ar kasācijas instances tiesas tiesībām, atceļot apelācijas instances tiesas nolēmumu, atstāt negrozītu pirmās instances tiesas nolēmumu.

Krimināllietu departaments turpinās dialogu ar zemāku instanču tiesām, tā ietvaros apspriežot praksē aktuālus jautājumus un iespējamus risinājumus, kā arī jaunākās judikatūras atziņas.

Iecerēts arī sagatavot vairākus apkopojumus par tiesu praksē šobrīd nozīmīgiem jautājumiem:

- 1) Par iznīcinātās vai bojātās mantas vērtības noteikšanu atbilstoši Krimināllikuma 185. pantam, kurā tiks izklāstīti apstākļi, kuri veido šā noziedzīgā nodarījuma sastāvu, kā arī aplūkots jautājums par bojātās vai iznīcinātās mantas vērtību un atjaunošanas izdevumiem;
- 2) Senāta atziņu apkopojums par tiesībām uz taisnīgu tiesu saistībā ar lēmumu par kratīšanu

pamatošanu. Šim apkopojumam ir arī preventīvs mērķis, ņemot vērā to, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa (ECT) vairākās lietās pret Latviju konstatējusi Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. un 10. pantā (tiesības uz privātās dzīves un korespondences neaizskaramību, tiesības uz vārda brīvību) garantēto tiesību pārkāpumus. ECT secināja, ka tiesa, pieņemot lēmumu par kratīšanas izdarīšanu, nebija ņēmusi vērā personas profesionālo darbību un profesionālā noslēpuma aizsardzību (piemēram, juristam, zvērinātam advokātam, žurnālistam);

- 3) Tiesu prakses apkopojums par Kriminālprocesa likuma 455. panta ceturrtās daļas piemērošanu, kas paredz tiesas tiesības atzīt par pierādītiem no apsūdzības atšķirīgus noziedzīgā nodarījuma apstākļus vai juridisko kvalifikāciju. Ievērojot to, ka šis ir samērā jauns tiesību institūts Latvijas kriminālprocesuālajās tiesībās, kas tika ieviests ar 2024. gada 19. septembra grozījumiem Kriminālprocesa likumā, apkopojuma primārais uzdevums ir veidot vienotu izpratni par to.

Šajā gadā ielānots pabeigt iepriekšējā gadā iesāktu tiesu prakses apkopojumu lietās par valsts robežas nelikumīgu šķērsošanu, personas nelikumīgu pārvietošanu pāri valsts robežai un nodrošināšanu ar iespēju nelikumīgi uzturēties Latvijas Republikā (Krimināllikuma 284., 285. un 285.<sup>1</sup> pants).

### **NOSLĒGUMS**

Pateicos visiem departamenta senatoriem un darbiniekiem par kopīgu departamenta uzdevumu veikšanu un lielisko sadarbību ar citiem departamentiem, kā arī Judikatūras un zinātniskajai nodaļai par atbalsta sniegšanu judikatūras stiprināšanā.

# SENĀTA ADMINISTRATĪVO LIETU DEPARTAMENTS

**Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētāja Anita KOVAĻEVSKA**

**Administratīvo lietu departamenta senatori 2025. gadā: Dzintra AMERIKA, Ermīns DARAPOLSKIS, Vēsma KAKSTE, Laura KONOŠONOKA, Diāna MAKAROVA, Indra MELDERE, Jānis PLEPS, Līvija SLICA, Ieva VIŠĶERE, Rudīte VĪDUŠA**



## **Administratīvo lietu departamenta senatori 2025. gada februārī**

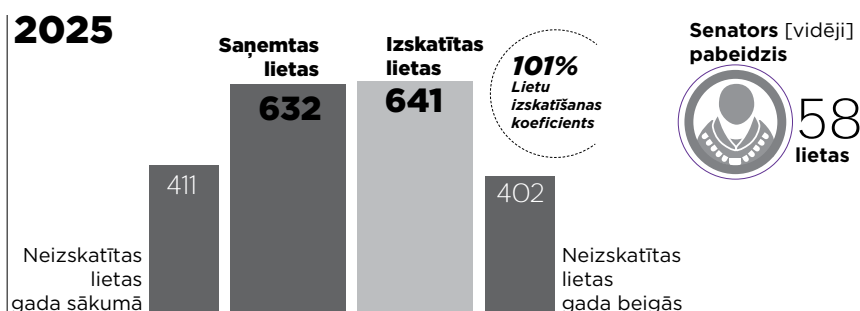
1. rindā no kreisās Jānis Pleps, Rudīte Vīduša, Anita Kovaļevska, Vēsma Kakste, Līvija Slica, Laura Konošonoka;  
2. rindā Ieva Višķere, Indra Meldere, Dzintra Amerika, Diāna Makarova. Klāt nav Ermīns Darapoļskis

## **Administratīvo lietu departamenta priekšsēdētājas Anitas KOVAĻEVSKAS ziņojums**

2025. gadā departaments savus uzdevumus ir veicis augstā profesionālā līmenī, saglabājis augstu nolēmumu kvalitātes standartu un pārskata periodu ir beidzis ar pozitīvu lietu izskatīšanas koeficientu. Vēlos pateikties ikvienam departamenta senatoram, padomniekam, senatora palīgam un konsultantam par koleģialitāti, cieņpilnu attieksmi, atvērtību, radošumu un profesionalitāti. Viss, kas sasniegts šajā pārskata periodā, ir mūsu kopīgā darba rezultāts. Tāpat šogad īpaši vēlos pateikties arī Civillietu departamenta un Krimināllietu departamenta kolēģiem par atvērtību kopīgām diskusijām par dažādiem tiesību jautājumiem.

Pagājušajā gadā viens no galvenajiem Administratīvo lietu departamenta uzdevumiem bija tiesvedībā ilgāk esošo lietu izskatīšanas pabeigšana un lietu izskatīšanas termiņa samazināšana. 2025. gadā dinamika ir laba – esam samazinājuši to lietu skaitu, kuras tiesvedībā ir ilgāk par diviem gadiem. Lai gan lietu izskatīšanas termiņu samazināšanā vēl ir daudz darāmā, jāatzīmē, ka pārskata periodā kopumā vērojamas pozitīvas tendences.

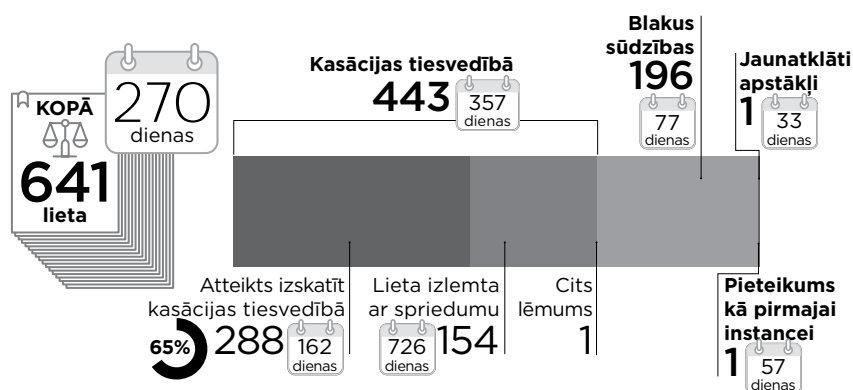
Šajā gadā departamentā ir bijis stabils un nemainīgs senatoru skaits. Tomēr izmaiņas joprojām skar atbalsta personālu. Pārskata periodā darbu departamentā uzsāka jauna departamenta priekšsēdētāja palīdzība un



### Salīdzinoši

|                                | 2024      | 2023      |
|--------------------------------|-----------|-----------|
| Saņemtas lietas                | 625       | 577       |
| Izskatītas lietas              | 592       | 685       |
| Neizskatītas gada beigās       | 411       | 378       |
| Lietu izskatīšanas koeficients | 95%       | 118%      |
| Senators [vidēji] pabeidzis    | 54 lietas | 57 lietas |

## IZSKATĪTO LIETU VEIDS UN VIDĒJAIS ILGUMS



### 2025

**1** lieta mutvārdu procesā

**6** lietas izskatītas kopsēdē

**1** lietā judikatūras maiņa

### TIESU DIALOGS

|  |   |
|--|---|
|  | <b>1</b> pieteikums Satversmes tiesā  |
|  | <b>2</b> vēršanās Eiropas Savienības Tiesā  |
|  | <b>1</b> lietā Satversmes tiesa pēc ALD pieteikuma izskatījusi lietu, 1 atteikums ierosināt lietu |
|  | <b>1</b> lietā Eiropas Savienības Tiesa atbildējusi uz ALD prejudiciālajiem jautājumiem           |

viens jauns tiesneša palīgs. Tāpat lielāko 2025. gada daļu padomnieki ir strādājuši nepilnā sastāvā – viens no padomniekiem atradās ilgstošā darbnespējā, savukārt padomniece Inga Bērtaite-Pudāne gūst vērtīgu pieredzi Eiropas Savienības Tiesā kā norīkotā valsts eksperte. Neskatoties uz izaicinājumiem, ko rada šādas izmaiņas, departaments ir spējis strādāt efektīvi un nodrošināt pozitīvus darba rezultātus.

Analizējot departamenta darbu 2025. gadā, savā pārskatā īsumā ieskicēšu galvenās statistikas tendences, sniegsu ieskatu prakses aktualitātēs un departamenta īstenotajos pasākumos. Nobeigumā īsi informēšu par departamenta darba plāniem 2026. gadam.

## STATISTIKAS PĀRSKATS

2025. gadu Administratīvo lietu departaments iesāka ar piesardzīgām prognozēm. Tomēr gadu ir izdevies noslēgt ar vairākiem pozitīviem statistikas rādītājiem, kas apliecina departamenta darba efektivitāti.

Atšķirībā no 2020. līdz 2023. gadam, kuros Administratīvo lietu departamentā saņemto lietu skaits samazinājās, 2025. gadā, tāpat kā 2024. gadā, tas, lai arī ļoti nedaudz, tomēr pieauga. Ja 2024. gadā saņemto lietu skaits bija 625, tad 2025. gadā tās bija 632 lietas. Taču, skatoties uz pēdējiem četriem gadiem, var secināt, ka principā saņemto lietu skaits ir stabilizējies un tās ir apmēram 630 lietas gadā.

Neskatoties uz saņemto lietu skaita pieaugumu, Administratīvo lietu departaments 2025. gadu ir noslēdzis ar pozitīvu lietu izskatīšanas koeficientu

(101%). 2025. gadā ir izskatīta 641 lieta, kas pārsniedz saņemto lietu skaitu. Ja departaments 2025. gadu uzsāka ar 411 neizskatītām lietām, tad pabeidza ar 402 lietām. Līdz ar to, neskatoties uz saņemto lietu pieaugumu, 2025. gadā ir nedaudz samazinājies lietu uzkrājums.

2025. gadā senators vidēji ir izskatījis 58 lietas, kas, manuprāt, atbilst optimālai senatora slodzei. Vienlaikus tas arī nozīmē, ka nākotnē nav iespējams būtiski palielināt izskatīto lietu skaitu.

Ir izdevies procentuāli palielināt to lietu skaitu, kurās tiesvedība noslēdzas ar atteikumu ierosināt kasācijas tiesvedību (65% no kasācijas kārtībā ienākušajām lietām), kā arī samazināt negrozīti atstāto nolēmumu skaitu (32% no ierosinātajām lietām). Minētais liecina par efektīvu Administratīvā procesa likumā ietvertu kasācijas filtru mehānismu izmantošanu, kā arī veiksmīgu lietas un tajā risināmo tiesību jautājumu izpēti pirms jautājuma par kasācijas tiesvedības ierosināšanu izlemšanas.

Pagājušajā gadā departaments turpināja mērķtiecīgu darbu pie tā, lai pabeigtu departamenta tiesvedībā ilgāk esošo lietu izskatīšanu. Rezultātā ir izdevies samazināt to lietu skaitu, kuras tiesvedībā ir ilgāk par diviem gadiem. Ja noslēdzot 2024. gadu, tāda bija 31 lieta, tad, pagājušo gadu noslēdzot, tādas bija palikušas deviņas. Četrās no tām ir apturēta tiesvedība sakarā ar vēršanos Eiropas Savienības Tiesā, savukārt trijās ir plānots pabeigt izskatīšanu 2026. gada janvārī, februārī. Līdz ar to 2025. gadā departamentam ir izdevies pietuvojies izvīrītajam mērķim.

Atsevišķas pozitīvas tendences ir vērojamas arī

saistībā ar lietu izskatīšanas termiņiem. 2025. gadā kasācijas tiesvedībā ir izskatītas 443 lietas vidēji 357 dienās (11,9 mēnešos). Salīdzinoši – 2024. gadā tās bija 404 lietas vidēji 383 dienās. Līdz ar to 2025. gadā pieaudzis kasācijas tiesvedībā izskatīto lietu skaits, vienlaikus sarūkot to vidējam izskatīšanas termiņam. Tāpat ir samazinājies kopējais vidējais lietu izskatīšanas termiņš. Ja 2024. gadā tas bija 294 dienas, tad 2025. gadā – 270 dienas. Vienlaikus atsevišķos rādītājos, salīdzinot tos ar 2024. gadu, ir vērojams termiņu pieaugums. Par atteikumu izskatīt lietu kasācijas tiesvedībā tika izlemts vidēji 5,4 mēnešos, lieta izlemta ar spriedumu – vidēji 24,2 mēnešos. Lietas blakus sūdzības tiesvedībā tika izskatītas vidēji 2,6 mēnešos. Tomēr atzīmējams, ka gan attiecībā uz atteikumu izskatīt lietu kasācijas tiesvedībā, gan blakus sūdzību izskatīšanu šāds vidējais termiņš atbilst Tieslietu padomes apstiprinātajam standartam.

Sešas lietas izskatītas kopsēdē un viena lieta – mutvārdu procesā. Jāpiebilst, ka līdztekus kasācijas sūdzībām un blakus sūdzībām departaments pārskata periodā ir izskatījis arī vienu pieteikumu kā pirmās instances tiesa, kā arī lēmis par viena pieteikuma sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem virzību.

Prognozējot lietu izskatīšanas rādītājus 2026. gadā, jāsecina, ka tie, iespējams, neuzlabosies vai pat nedaudz pasliktināsies. Pirmkārt, kā jau tika norādīts, ir sasniegta optimāla senatoru slodze un nav iespējams būtiski palielināt izskatīto lietu skaitu. Otrkārt, 2026. gadā Administratīvo lietu departaments saskarsies ar vairākiem tehnoloģiskiem izaicinājumiem, kuri sīkāk tiks apskatīti pārskata noslēgumā.

## TIESAS SPRIEŠANAS AKTUALITĀTES

### *Dialogs ar Eiropas Savienības Tiesu*

Administratīvo lietu departaments savā darbā nemainīgi apliecina, ka mūsu nacionālā tiesību sistēma ir daļa no Eiropas Savienības tiesību sistēmas. Pārskata periodā departaments Eiropas Savienības Tiesā ir vērsies un uzdevis prejudiciālos jautājumus divās lietās.

Lietā SKA-18/2025<sup>1</sup> Senāts uzdeva prejudiciālos jautājumus saistībā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 102. pantu. Proti, departaments jautāja, vai var uzskatīt, ka pašvaldība, pieņemot lēmumu organizēt sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nodrošināšanu tādējādi, ka, atsaucoties uz *in-house* procedūru, tiek nolemts piešķirt šā pakalpojuma sniegšanas tiesības pašvaldībai daļēji piederošam uzņēmumam, darbojas kā tirgus dalībnieks jeb uzņēmums Līguma par Eiropas Savienības darbību 102. panta izpratnē. Pamatlietā strīds ir par tāda Konkurences padomes lēmuma tiesiskumu, ar kuru konstatēts

<sup>1</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 8. janvāra lēmums lietā Nr. SKA-18/2025, ECLI:LV:AT:2025:0108.A43003821.6.L.

dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpums atkritumu apsaimniekošanas organizēšanā vietējā pašvaldībā.

Savukārt lietā SKA-168/2025<sup>2</sup> Senāts uzdeva prejudiciālos jautājumus par Padomes 2006. gada 28. novembra Direktīvas 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu 138. panta 1. punkta interpretāciju un 141. panta piemērošanu. Pamatlietā strīds ir par uzņēmuma tiesībām piemērot pievienotās vērtības nodokļa 0 procentu likmi akcīzes preču piegādēm Igaunijas un Lielbritānijas uzņēmumiem.

Senāts 2025. gadā pieņēma divus<sup>3</sup> spriedumus pēc atbildes saņemšanas uz prejudiciālajiem jautājumiem Eiropas Savienības Tiesas spriedumos. Īpaši atzīmējams spriedums lietā SKA-1/2025<sup>4</sup>, kur Administratīvo lietu departaments kopsēdē pēc Eiropas Savienības Tiesas sprieduma risināja jautājumu par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas un proliferācijas finansēšanas novēršanas likumā ietvertā jēdziena „ārpakalpojuma grāmatvedis” interpretāciju, kā arī akcentēja Eiropas Savienības Tiesas sprieduma saistošo spēku un tajā sniegto tiesību normu interpretācijas obligātumu.

### *Dialogs ar Satversmes tiesu*

Pagājušajā gadā Administratīvo lietu departaments Satversmes tiesā vērsās ar vienu pieteikumu par Ministru kabineta noteikumu, kas paredz apdrošināšanas periodu aprēķināšanas kārtību, atbilstību Satversmē grantētajam sociālajam nodrošinājumam un vienlīdzības principam.<sup>5</sup> Pamatlietā risināmais jautājums bija saistīts ar konkrēta darba perioda ieskaitīšanu personas apdrošināšanas stāžā.

2025. gadā departaments arī pieņēma tiesvedību noslēdzošos nolēmumus divās lietās, kur iepriekš bija vērsies Satversmes tiesā ar pieteikumiem un Satversmes tiesa bija pasludinājusi spriedumus.<sup>6</sup> Abas lietas bija saistītas ar absolūtā aizlieguma jautājumu: Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm

<sup>2</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 25. augusta lēmums lietā Nr. SKA-168/2025, ECLI:LV:AT:2025:0825.A420226619.20.L.

<sup>3</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 28. februāra spriedums lietā Nr. SKA-1/2025; 2025. gada 6. marta spriedums lietā Nr. SKA-3/2025, ECLI:LV:AT:2025:0306.A420242519.19.S.

<sup>4</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 28. februāra spriedums lietā Nr. SKA-1/2025, ECLI:LV:AT:2025:0228.A420256719.13.S

<sup>5</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 30. jūnija lēmums lietā Nr. SKA-33/2025, ECLI:LV:AT:2025:0630.A420224821.10.L.

<sup>6</sup> Satversmes tiesas 2024. gada 17. decembra spriedums lietā Nr.2023-47-01 un 2025. gada 22. septembra spriedums lietā Nr. 2024-28-01.

dienesta gaitas likumā attiecībā uz ugunsdzēsējiem<sup>7</sup> un Tiesu ekspertu likumā attiecībā uz tiesu ekspertiem.<sup>8</sup>

## JUDIKATŪRAS AKTUALITĀTES

Senāta Judikatūras nolēmumu arhīvs jau ir papildināts ar 137 Administratīvo lietu departamenta 2025. gada nolēmumiem un tajos paustajām tēzēm dažādās lietu kategorijās. Vēl turpinās atsevišķu nolēmumu publicēšanas saskaņošana, un var prognozēt, ka kopā par pagājušo gadu Judikatūras nolēmumu arhīvs tiks papildināts ar vairāk nekā 150 nolēmumiem. Judikatūras attīstības tendences 2025. gadā ir bijušas nemainīgas – centrālie jautājumi kopumā bijuši saistīti ar Satversmei un tiesiskas valsts principam atbilstošu tiesību normu piemērošanu. Īpaši izceļamas atsevišķas tendences.

Pirmkārt, joprojām īpaši aktuālas ir lietas, kas saistītas ar demokrātiskas valsts pamatu un valsts pamatvērtību aizsardzību.

2025. gadā aktualitāti lietu izskatīšanā nav zaudējis ģeopolitiskais konteksts. Šajā aspektā izceļama lieta SKA-180/2025<sup>9</sup>, kuru departaments izskatīja kopsēdē, par robežsargam piemēroto disciplinārsodu. Šajā lietā tika vērtēts jautājums par robežsarga vārda brīvības robežām, izsakoties par padomju režīmu slavinoša pieminekļa demontāžu. Senāts uzsvēra, ka robežsargam bija jāapzinās, ka neatkarīgi no viņa nodoma paustais komentārs ir tāds, kas var asociēties arī ar atbalstu Krievijas Federācijas agresijai. Tas savukārt var graut sabiedrības uzticēšanos Valsts robežsardzei, kas ir valstij un sabiedrībai nozīmīgs dienests tieši pašreizējos ģeopolitiskajos apstākļos. Tādējādi Senāts, vērtējot situācijas kontekstu, akcentēja, ka jo īpaši šobrīd ikvienam robežsargam ir rūpīgi jāpārdomā, lai tā izteikumi un rīcība neradītu kaitējumu robežsardzes reputācijai. Ģeopolitiskais konteksts nozīmīgs bija arī strīdā par disciplinārsoda piemērošanu par karavīra lojalitātes pienākuma pārkāpumu<sup>10</sup>, kā arī 2025. gadā aktualitāti nezaudēja jautājums par pulcēšanās tiesību ierobežošanu nolūkā aizsargāt demokrātisku valsts iekārtu un sabiedrības drošību.<sup>11</sup> Savukārt lietā

SA-1/2025<sup>12</sup>, kuru Senāts izskatīja kā pirmās instances tiesa, par samērīgu līdzekli nacionālās drošības interešu aizsardzībai tika atzīts aizliegums personai izceļot no valsts.

Otrkārt, īpaši izceļams spriedums lietā SKA-50/2025<sup>13</sup>, kur Senāts, izskatot lietu kopsēdē, mainīja judikatūru jautājumā par komercregistrā reģistrētās aizlieguma atzīmes ietekmi uz dalībnieku reģistra izmaiņu reģistrēšanu un atzina: sabiedrībai, kuras labā noteikts prasības nodrošināšanas līdzeklis, ir tiesības reģistrēt izmaiņas dalībnieku reģistrā, pamatojoties uz spēkā stājušos spriedumu par dalībnieka izslēgšanu no sabiedrības. Līdz ar minēto izmaiņu reģistrāciju iepriekš reģistrētā aizlieguma atzīme zaudē nozīmi.

Treškārt, izceļamas atsevišķu kategoriju lietas.

Konkurences tiesību jomā lietā SKA-170/2025<sup>14</sup> pirmo reizi risināts jautājums, vai Konkurences padome karteļa atklāšanā var izmantot operatīvās darbības pasākumā iegūto informāciju, proti, slepeni noklausītu sarunu ierakstus un to atšifrējumus. Šajā lietā Senāts konstatēja, ka Operatīvās darbības likumā ir izsmeloši uzskaitīti mērķi, kuru sasniegšanai pieļaujams izmantot sevišķā veidā veicamā operatīvās darbības pasākumā iegūto informāciju. Senāts atzina, ka tur neietilpst tāda konkurences tiesību pārkāpuma atklāšana, par kuru sods tiek piemērots administratīvā procesa kārtībā. Līdz ar to Senāts atbilstoši tiesiskas valsts principam, ņemot vērā arī aktuālo Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, izvērsti analizēja jautājumu par šādā veidā iegūto pierādījumu izmantošanas ierobežojumiem.

Nodokļu tiesību jomā izceļami trīs nolēmumi. Vispirms lieta SKA-324/2025<sup>15</sup>, kur Senāts kopsēdē nostiprināja, kādos gadījumos un kādu iemeslu dēļ tiesā ir izskatāmi pieteikumi par Valsts ieņēmumu dienesta informācijas pieprasījumu tiesiskumu. Lietā SKA-40/2025<sup>16</sup> Senāts skaidroja sabiedriskā labuma organizāciju būtību un atzina, ka sabiedriskais labums ir saistāms ar pašai aizliedzīgu gādību par citiem un nesavtību, kas pārsniedz ikdienišķas saimnieciskas

<sup>7</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 28. oktobra lēmums lietā Nr. SKA-14/2025, ECLI:LV:AT:2025:1028.A420214721.16.L.

<sup>8</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 11. februāra spriedums lietā Nr. SKA-17/2025, ECLI:LV:AT:2025:0211.A420111221.19.S.

<sup>9</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta (kopsēdē) 2025. gada 7. novembra spriedums lietā Nr. SKA-180/2025, ECLI:LV:AT:2025:1107.A420134023.11.S.

<sup>10</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 25. novembra rīcības sēdes lēmums lietā Nr. SKA-652/2025, ECLI:LV:AT:2025:1125.A420144924.16.L.

<sup>11</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 6. marta spriedums lietā Nr. SKA-12/2025, ECLI:LV:AT:2025:0306.A420202922.6.S.

<sup>12</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta (kopsēdē) 2025. gada 15. oktobra spriedums lietā Nr. SA-1/2025, ECLI:LV:AT:2025:1015.SA000125.4.S.

<sup>13</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 27. oktobra spriedums lietā Nr. SKA-50/2025, ECLI:LV:AT:2025:1027.A420263319.20.S.

<sup>14</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 23. decembra spriedums lietā Nr. SKA-170/2025, ECLI:LV:AT:2025:1223.A43004021.41.S.

<sup>15</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta (kopsēdē) 2025. gada 27. oktobra lēmums lietā Nr. SKA-324/2025, ECLI:LV:AT:2025:1027.SKA032425.6.L.

<sup>16</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 3. jūnija spriedums lietā Nr. SKA-40/2025, ECLI:LV:AT:2025:0603.A420189121.22.S.

darbības robežas. Savukārt lietā SKA-82/2025<sup>17</sup> Senāts risināja jautājumu par nokavēto nodokļu maksājumu atlīdzināšanu no juridiskas personas valdes locekļa, ja juridiskā persona ir izslēgta no komercreģistra un nodokļu parādi ir dzēsti.

Valsts atbalsta joma bija tā, kurā departaments joprojām 2025. gadā izjuta pandēmijas laika ietekmi un risināja jautājumus saistībā ar Covid-19 situāciju. Lietā SKA-117/2025<sup>18</sup> tika risināts jautājums par valsts atbalsta piešķiršanu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai, ja apgrozījuma samazinājums ir netieši saistīts ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem. Savukārt lietā SKA-59/2025<sup>19</sup> Senāts plaši analizēja valsts atbalsta Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem mērķi un uzņēmuma tiesības pretendēt uz valsts atbalstu apgrozāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai, ja tas veica saimniecisko darbību gan neatbalstāmajā, gan atbalstāmajā tautsaimniecības nozarē. Šajās lietās paustās atziņas bija nozīmīgas arī gandrīz trīsdesmit citu departamentā esošo strīdu izskatīšanā.

Publisko iepirkumu jomā izceļamas lietas SKA-54/2025<sup>20</sup> un SKA-124/2025<sup>21</sup>, kur, pārbaudot iebildumus par favorītismu, plašāk tika izvērtēts, kādus kritērijus saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma izvērtēšanai ir pieļaujams izmantot mobilo sakaru pakalpojumu publiskajā iepirkumā, ņemot vērā tirgus īpatnības – mazu tirgus dalībnieku skaitu un tirgus caurredzamību.

Datu aizsardzības jomā izceļams spriedums lietā SKA-42/2025<sup>22</sup>, kur Senāts risināja jautājumu par datu dzēšanu no oficiālā izdevuma.

Atzīmējams, ka visas no minētajām jomām – konkurences un nodokļu tiesības, valsts atbalsta jautājumi, publisko iepirkumu un datu aizsardzības tiesības – ir nozares, kurās īpaši izjūtama Eiropas Savienības tiesību loma nacionālo tiesību sistēmā. Minētais no tiesneša prasa spēju pilnvērtīgi orientēties Eiropas Savienības tiesību sistēmā un īstenot šīs tiesību sistēmas principiem atbilstošu tiesību normu piemērošanu.

<sup>17</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 17. jūnija spriedums lietā Nr. SKA-82/2025, ECLI:LV:AT:2025:0617.A420175521.11.S

<sup>18</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 27. novembra spriedums lietā Nr. SKA-117/2025, ECLI:LV:AT:2025:1127.A420191022.9.S

<sup>19</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 27. jūnija spriedums lietā Nr. SKA-59/2025, ECLI:LV:AT:2025:0627.A420271621.13.S

<sup>20</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 1. augusta spriedums lietā Nr. SKA-54/2025, ECLI:LV:AT:2025:0801.A420203122.9.S

<sup>21</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 1. augusta spriedums lietā Nr. SKA-124/2025, ECLI:LV:AT:2025:0801.A420258322.12.S

<sup>22</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 23. decembra spriedums lietā Nr. SKA-42/2025, ECLI:LV:AT:2025:1223.A420251321.10.S

Vienlaikus administratīvo strīdu risināšanā aktuāli var būt arī citi starptautisko tiesību avoti. Šajā sakarā pārskata periodā īpaši izceļams spriedums lietā SKA-7/2025<sup>23</sup>, kur Senāts plaši kontekstā ar starptautisko tiesību avotiem attīstīja jautājumu par ģimenes ārstu tiesībām slēgt koplīgumu, kā arī skāra jautājumu par arodbiedrību ekskluzivitāti.

Sociālo tiesību jomā izceļams ir spriedums lietā SKA-111/2025<sup>24</sup>, kur Senāts vērtēja jautājumu par nepamatoti izmaksāto sociālās palīdzības pabalstu atgūšanu – šāda lēmuma pieņemšanas mērķi, termiņu un iestādes pienākumu apsvērt tiesisko seku samērīgumu obligātā administratīvā akta izdošanas gadījumā.

Būvniecības tiesībās atzīmējama lieta SKA-73/2025<sup>25</sup>, kur Senāts attīstīja judikatūru par gadījumiem, kad ir pamats atkāpties no principa, ka par patvaļīgas būvniecības novēršanu ir atbildīgs nekustamā īpašuma īpašnieks.

Atlīdzinājuma kontekstā izceļams Senāta spriedums lietā SKA-4/2025<sup>26</sup>, kur Senāts vērtēja jautājumu par maksimālo nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru par bojā gājušu karavīru, ja uz atlīdzinājumu ir pieteikušies vairāki cietušie. Senāts atzina, ka atlīdzinājums katram, kuram nodarīts kaitējums, ir nosakāms individuāli, nevis summāri.

Atlīdzinājuma kontekstā izceļams, ka prakses attīstība joprojām turpinās jautājumā par kārtību, kādā administratīvajā procesā piešķirams atlīdzinājums par kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma procesā pieļautajiem pārkāpumiem. Šī arī ir joma, kas saistīta ar virkni starpdisciplināru izaicinājumu. Pārskata periodā risināts plašu aktualitāti guvušais jautājums par to, kad aizskartās mantas īpašniekam ir tiesības izteikt administratīvajā tiesā atlīdzinājuma prasījumu<sup>27</sup>, kā arī atzīts, ka Administratīvā procesa kārtībā ir izskatāms prasījums par kaitējuma atlīdzību, ko nodarījusi tiesa, nenodrošinot savlaicīgu tiesas sprieduma izpildi krimināllietā<sup>28</sup>.

<sup>23</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 14. marta spriedums lietā Nr. SKA-7/2025, ECLI:LV:AT:2025:0314.A420146920.12.S

<sup>24</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 23. septembra spriedums lietā Nr. SKA-111/2025, ECLI:LV:AT:2025:0923.A420115321.11.S

<sup>25</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 29. maija spriedums lietā Nr. SKA-73/2025, ECLI:LV:AT:2025:0529.A420155821.16.S

<sup>26</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 14. marta spriedums lietā Nr. SKA-4/2025, ECLI:LV:AT:2025:0314.A420253920.10.S

<sup>27</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 27. marta lēmums lietā Nr. SKA-338/2025, ECLI:LV:AT:2025:0327.SKA033825.5.L, un 2025. gada 17. decembra lēmums lietā Nr. SKA-695/2025, ECLI:LV:AT:2025:1217.A420175524.5.L

<sup>28</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 30. janvāra lēmums lietā Nr. SKA-269/2025, ECLI:LV:AT:2025:0130.A420184123.9.L

Tāpat izceļama lieta SKA-230/2025<sup>29</sup>, kur Senāts kopsēdē risināja jautājumu, vai likvidējamai kredītiestādei ir tiesības prasīt, lai tai kā kriminālprocesuālos izdevumus atlīdzina izdevumus par arestēto bezskaidras naudas līdzekļu glabāšanu kredītiestādes likvidācijas laikā. Šajā nolēmumā paustās atziņas bija aktuālas vēl vairāk nekā divdesmit departamenta tiesvedībā esošo strīdu izskatīšanā.

Savukārt saistībā ar procesuālo tiesību jautājumu aktualitātēm izceļams, ka Senāts lietā SKA-331/2025<sup>30</sup> pirmo reizi izvērsti skaidroja sprieduma izpildes rezultātā pieņemta administratīvā akta pārsūdzēšanas iespējas.

### **SADARBĪBA AR ZEMĀKU INSTANČU TIESĀM**

Atbilstoši iepriekš izvirzītajām darba prioritātēm arī 2025. gadā Administratīvo lietu departaments turpināja veiksmīgu sadarbību ar zemākām instancēm.

Par tradīciju ir kļuvusi departamenta ikgadējā tikšanās ar Administratīvās rajona un apgabaltiesas kolēģiem, kas veiksmīgi tika aizvadīta arī 2025. gadā. Tikšanās tika organizēta divās daļās – kā departamenta senatoru tikšanās ar rajona tiesas un apgabaltiesas tiesnešiem, kā arī departamenta padomnieku un palīgu tikšanās ar šo tiesu palīgiem. Tikšanās laikā tika pārrunāti jautājumi par kvalitatīvai un pareizai administratīvās lietas izskatīšanai nozīmīgajiem tiesību jautājumiem. Pēc tikšanās atzinīgi tika novērtēta šādu pasākumu ietekme uz tiesas spriešanas kvalitātes paaugstināšanu.

Regulāri notika arī administratīvo tiesu priekšsēdētāju tikšanās.

Tāpat departaments nodrošināja stažēšanos Administratīvās rajona tiesas tiesnesēm Agnesei Karnītei un Agnesei Patmalniecei.

### **LĪDZDARBĪBA PĀRĒJOS AUGSTĀKĀS TIESAS DARBĪBAS STRATĒGIJAS PRIORITĀRAJOS DARBĪBAS VIRZIENOS**

Līdztekus lietu izskatīšanai kā primārajai kasācijas instances funkcijai Administratīvo lietu departaments 2025. gadā aktīvi līdzdarbojās arī pārējos Augstākās tiesas darbības stratēģijas prioritārajos darbības virzienos. Īpaši izceļami daži no tiem.

Lai veicinātu tiesas spriešanas funkciju efektivitāti, departamenta pārstāvji līdzdarbojās Senāta vadlīniju blakus sūdzību iesniegšanai sagatavošanā, kā arī Augstākās tiesas darba grupā maksīgā intelekta rīka ieviešanai tiesas darbā. Tāpat, gatavojoties TIS-2 ieviešanai administratīvajās lietās, departaments aktīvi sadarbojās

ar Tiesu administrāciju un TIS-2 izstrādātājiem. Savukārt, lai meklētu veidus departamenta nolēmumu kvalitātes pilnveidei, 2025. gadā tika organizēta departamenta tikšanās ar bijušo Eiropas Cilvēktiesību tiesas juristi Dainu Celmu. Pārrunāta Eiropas Cilvēktiesību tiesas pieredze tiesas darba optimizācijā un nolēmumu rakstīšanas efektivitātes uzlabošanā.

Vienlaikus efektīva un kvalitatīva tiesas spriešana pieprasa arī nepārtrauktu zināšanu pilnveidi. Pārskata periodā departamenta pārstāvji ir aktīvi iesaistījušies tiesnešu un tiesas darbinieku izglītošanā, vadot mācības Tieslietu akadēmijā.

Tāpat departamenta senatori un darbinieki līdzdarbojās vairāku likumprojektu izstrādē: pastāvīgajā Administratīvā procesa likuma darba grupā, kā arī likumprojektu „Grozījumi Publisko iepirkumu likumā”, „Grozījumi Iesniegumu likumā” un „Grozījumi Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likumā” apspriešanā.

Starptautiskās sadarbības jomā izceļama departamenta dalība Eiropas Savienības Valsts padomju un augstāko administratīvo tiesu asociācijā (*ACA-Europe*). Dalība šajā organizācijā ir vērtīgs pienesums kopējai valststiesību domas attīstībai kā starptautiskā, tā nacionālā līmenī. Atzīmējams, ka Augstākā tiesa piekritusi būt par *ACA-Europe* viceprezidenti Grieķijas prezidentūras laikā, kā arī būt par *ACA-Europe* prezidējošo valsti no 2027. gada līdz 2029. gadam, Baltijas valstīm īstenojot kopīgu sadarbību.

Starptautiskās sadarbības ietvaros departamenta pārstāvji piedalījās arī Ārlietu ministrijas organizētajās Eiropas Padomes Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu izpildes departamenta vizītes ietvaros rīkotajās sanāksmēs un diskusijās par Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu izpildi, tostarp konkrētās lietās pret Latviju. Tika pārrunāts gan tas, kādi problēmaspekti saskatāmi Eiropas Cilvēktiesību tiesas lietās pret Latviju, gan analizēti valsts iespējamie rīcības modeļi personu cilvēktiesību efektīvākā nodrošināšanā nākotnē.

Pārskata periodā departaments sniedzis arī ieguldījumu sabiedrības izglītošanā. Gan departamenta senatori, gan darbinieki ir publicējuši virkni publikāciju, piedalījušies ar priekšlasījumiem konferencēs. Senatori ir vadījuši tiesību zinību stundas skolēniem, kā arī lekcijas studentiem par tiesu sistēmu un tiesībprātību, Satversmes izstrādāšanu un spēkā stāšanos, kā arī studenti ir iepazīstināti ar tiesnešu Ētikas komisijas darbu.

Gada noslēgumā departamenta vadībā iznāca administratīvajām tiesībām veltīta rakstu kopa jaunajā grāmatzurnālā „Jurista Vārds”. Rakstu kopa bija veltīta ģeopolitiskā konteksta ietekmei uz tiesas spriešanu. Šis aspekts, kā jau minēts, arī 2025. gadā ir joprojām būtisks demokrātisko vērtību aizsardzībā un iezīmējas arvien dažādākās administratīvo lietu kategorijās visu instanču

<sup>29</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 30. jūnija spriedums lietā Nr. SKA-230/2025, ECLI:LV:AT:2025:0630.A420248322.12.S

<sup>30</sup> Senāta Administratīvo lietu departamenta 2025. gada 21. janvāra lēmums lietā Nr. SKA-331/2025, ECLI:LV:AT:2025:0121.A420273622.17.L

tiesās. Savukārt pārskata periodā departamenta vadībā veidoto rakstu par aktuālajiem administratīvo tiesību un procesa jautājumiem publikācija plānota 2026. gada janvāra un februāra grāmatžurnāla laidienā.

### **GALVENIE UZDEVUMI 2026. GADĀ**

Galvenais Administratīvo lietu departamenta uzdevums 2026. gadā paliek nemainīgs – veicināt administratīvo lietu kvalitatīvu un efektīvu izskatīšanu.

Šā mērķa sasniegšanai departaments plāno turpināt meklēt veidus, kā pilnveidot nolēmumu rakstīšanu – veicināt lakonismu, nezaudējot nolēmuma kvalitāti un saprotamību. Tāpat departaments joprojām centīsies meklēt veidus, kā ātrāk identificēt lietas, kurās nepieciešams vērsties ar prejudiciāliem jautājumiem Eiropas Savienības Tiesā vai ar pieteikumu Satversmes tiesā, un kā sekmēt to, lai attiecīgie nolēmumi tiktu sagatavoti pēc iespējas agrākā lietas izskatīšanas stadijā. Vienlaikus, kā redzams no šodien aplūkotā, Eiropas Savienības tiesības ir klātesošas lielākajā daļā administratīvo lietu. Tāpēc šis ir ilgtermiņa mērķis, kura sasniegšana ir cieši saistīta ar kopējās lietu izskatīšanas efektivitātes uzlabošanu.

Tomēr jau šobrīd redzams, ka 2026. gads paies būtisku tehnoloģisko izaicinājumu gaismā. Pirmkārt, departaments paralēli darbam TIS-1 sistēmā uzsāks darbu TIS-2 sistēmā. Tas nozīmē, ka gan tiesnešiem, gan darbiniekiem būs jāapgūst jaunā sistēma, turklāt jārēķinās arī ar to, ka TIS-2 sistēmā darba procesā var atklāties problēmas, kas var apgrūtināt darbu. Otrkārt, saskaņā ar Administratīvā procesa likumu administratīvajās lietās šogad ir jānotiek pārejai uz lietvedības kārtošanu elektroniskajā lietā. Jau 2025. gadā kopā ar Administratīvās rajona tiesas un Administratīvās apgabaltiesas priekšsēdētājiem tikāmiem ar Tiesu administrāciju, lai pārrunātu minimālos priekšnoteikumus e-lietas ieviešanai visās administratīvajās lietās, piemēram, to, ka ir jābūt nodrošinātai lietas materiālu numerācijai, lai uz tiem var atsaukties lietā un gan tiesa, gan procesa dalībnieki var tos atrast elektronisko materiālu kopā; ir jānodrošina, lai lietas materiāli pakotnē tiktu kārtoti noteiktā loģiskā secībā un līdz ar to būtu pārskatāmi; ir jānodrošina ērts un efektīvs darbs ar elektroniski parakstītu dokumentu pakotnēm. Šobrīd no Tiesu administrācijas vēl nav saņemta informācija, ka šie minimālie priekšnoteikumi ir nodrošināti. Tas rada bažas par to, ka e-lietas ieviešana var būtiski apgrūtināt un kavēt tiesas darbu.

Tehnoloģisko pārmaiņu nestie izaicinājumi atklāsies vairākos ikdienas darba līmeņos, un jau šobrīd ir paredzams, ka tie ietekmēs kopējo departamenta darbības efektivitāti. Pārmaiņu ieviešana nenoliedzami prasīs laika resursus un tehnisko iemaņu pilnveidi, kā arī kopējas izpratnes par darbu ar vairākām tiesu

informatīvajām sistēmām un elektronisko lietu veidošanu. Turklāt jāņem vērā, ka uzlabojumus, kas nepieciešami ērta un kvalitatīva darba nodrošināšanai, būs iespējams identificēt tikai darba procesā, turklāt nav zināms, cik ilgs laiks un vai vispār būs iespējama konstatēto nepilnību novēršana. Lai nodrošinātu vienotu pieeju jauno sistēmu izmantošanā visu līmeņu administratīvajās tiesās, departaments ir plānojis sadarboties ar zemākām instancēm arī tehnoloģisko jautājumu risināšanā.

Vienlaikus ne visi jautājumi, kas saistīti ar jauno tehnoloģiju izmantošanu, apzīmējami kā izaicinājumi. Sagaidāms, ka pozitīvu pienesumu ikdienas darba efektivitātes celšanā sniegs sagaidāmais Augstākās tiesas mākslīgā intelekta rīks.

2026. gadā neparedzamu ietekmi uz departamenta darbu var atstāt arī tas, ka notiks Saeimas vēlēšanas un līdz ar to ir iespējams, ka departamentam kā pirmās instances tiesai 30 dienu laikā būs jāizskata lietas par Centrālās vēlēšanu komisijas lēmumiem, ar kuriem apstiprināti Saeimas vēlēšanu rezultāti. Šādu lietu skaitu prognozēt ir grūti, un līdz ar to arī ir grūti prognozēt, kādu ietekmi uz departamenta darbu atstās šis ārpus kārtas izskatāmās lietas.

Arī 2026. gadā departaments turpinās līdzdarboties Tieslietu akadēmijas organizēto apmācību veidošanā un vadīšanā tiesnešiem un tiesu darbiniekiem. Tāpat novārtā netiks atstātas arī tādas departamenta tradīcijas kā ikgadējā tikšanās ar zemāku instanču tiesu tiesnešiem un darbiniekiem. Savukārt aktivitāte sabiedrības izglītošanas pasākumos būs pakārtota tam, kādus resursus prasīs 2026. gada izaicinājumu pārvarēšana.

### **NOSLĒGUMĀ**

Kvalitāte, efektivitāte un izaugsme. Šie vārdi bija Administratīvo lietu departamenta 2025. gada ikdienas darba mērķis un būs vadmotīvs arī 2026. gadam. Lai arī 2026. gadā zem vārda „izaugsme” slēpjas arī tehnoloģiskie izaicinājumi, ar tiem spēkoties pieprasa laikmets, kurā dzīvojam.

Šajā sakarā var teikt, ka tiesas spriešana nav tikai mehāniska tiesību normu „saskaitīšana”. Tā ir kolektīva, dinamiska un savstarpējā dialogā balstīta darbība, kurā tikai visu elementu harmoniska mijiedarbība rada „mūziku” – kvalitatīvu, pārlicinošu un tiesiskas valsts vērtībām atbilstošu nolēmumu. Esmu pārliecināta, ka arī 2026. gadā mums būs vairāku elementu harmoniska mijiedarbība, proti, produktīva un veiksmīga sadarbība gan departamenta kolēģu starpā, gan arī ar pārējiem Augstākās tiesas kolēģiem. Savukārt par tādu elementu kā dažādas tehnoloģijas ietekmi ir lielākas bažas. Taču ceru, ka mums izdosies nodrošināt arī harmonisku mijiedarbību starp tehnoloģijām un cilvēkiem! Ja tas izdosies, tad varam cerēt uz labiem darba rezultātiem arī 2026. gadā.

# JUDIKATŪRAS UN ZINĀTNISKI ANALĪTISKĀ NODAĻA

Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas vadītāja Anita ZIKMANE

Zinātniski analītiskie padomnieki Elīna GRIGORE-BĀRA, Reinis MARKVARTS, Kristīne IVULĀNE



## Judikatūras un zinātniski analītiskās nodaļas vadītājas Anitas ZIKMANES ziņojums

Ziņojums strukturēts atbilstoši Augstākās tiesas stratēģijas 2021.–2025. gadam prioritātēm; tas atspoguļo Augstākās tiesas darba plānā ietvertos uzdevumus un Judikatūras un zinātniski

analītiskās nodaļas nolikumā uzskaitītās funkcijas. Nobeigumā norādīts būtiskākais no 2026. gada darba plāna.

### 1. PRIORITĀTE: STABILAS JUDIKATŪRAS VEIDOŠANA *Senāta judikatūras un tiesu prakses pieejamības paplašināšana*

Augstākās tiesas tīmekļvietnē publicēti šādi sadarbībā ar Senāta departamentiem tapuši tiesu prakses apkopojumi:

- Apdrošināšana. Senāta prakses apkopojums (2016–2025);
- Senāta atziņas lietās par ceļu satiksmes noteikumu un transportlīdzekļu ekspluatācijas noteikumu pārkāpšanu (Krimināllikuma 260. pants). 2020. gads – 2025. gada jūlijs;
- Senāta prakse krimināllietās, kas saistītas ar cilvēku tirdzniecību (2021. gads – 2025. gada marts);
- Apelācijas instances tiesas kompetence krimināllietas nosūtīšanā jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā (Kriminālprocesa likuma 566. pants).

Publicēšanai tiek gatavots tiesu prakses apkopojums:

- Pašvaldības domes deputāta tiesību aizsardzība.

Civillietu departamentā saskaņošanā atrodas:

- Zemesgrāmatu apkopojuma papildinājumi;
- Daudzdzīvokļu dzīvojamo māju pārvaldīšanas tiesiskās attiecības.

Krimināllietu departamentam sagatavots:

- Pārskats par Senāta Krimināllietu departamenta 2024. gadā atceltajiem un grozītajiem zemāku instanču tiesu nolēmumiem;
- Senāta 2024. gada lēmumu pārskats lietās, kas Krimināllietu departamentā skatītas atkārtoti.

### *Iekšējā dialoga stiprināšana Senātā, veicinot vienvēidīgu tiesību normu interpretāciju un piemērošanu tiesu praksē*

Pārskata periodā sagatavotas 32 atbildes uz senatoru jautājumiem par Eiropas Savienības un starptautiskajām tiesībām, starptautisko tiesu judikatūru vai citu valstu tiesībām un tiesu praksi. Par Eiropas Savienības tiesību jautājumiem bija 13 no uzdotajiem jautājumiem, par Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru 4 jautājumi. Pārējie aptvēruši vairākus pētāmos virzienus: gan Eiropas tiesu praksi, gan regulējuma analīzi vai salīdzinošo tiesību metožu izmantošanu.

### *Aktuālu tiesību jautājumu diskusija*

2025. gada 19. novembrī organizēta tikšanās ar Eiropas Savienības Vispārējās tiesas tiesnesi Ingu Reini par Eiropas Savienības kopējās aizsardzības politiku un „ReArm Europe” plānu (publiskie iepirkumi).

### *Senāta nolēmumu publicēšana*

Veikta Senāta departamentu nolēmumu, kuri rada juridisku interesi, atlase un sistematizācija Augstākās tiesas tīmekļvietnes Judikatūras nolēmumu arhīvā, pievienošana Latvijas tiesību aktu portālā likumi.lv un automatizēta apstrāde Latvijas tiesu nolēmumu portālam.

2025. gadā notika anonimizēto Latvijas tiesu nolēmumu portāla migrācija no manas.tiesas.lv uz elieta.lv. Atbilstoši aktualizēta Senāta nolēmumu apstrādes kārtība to pieejamībai e-lietas portālā.

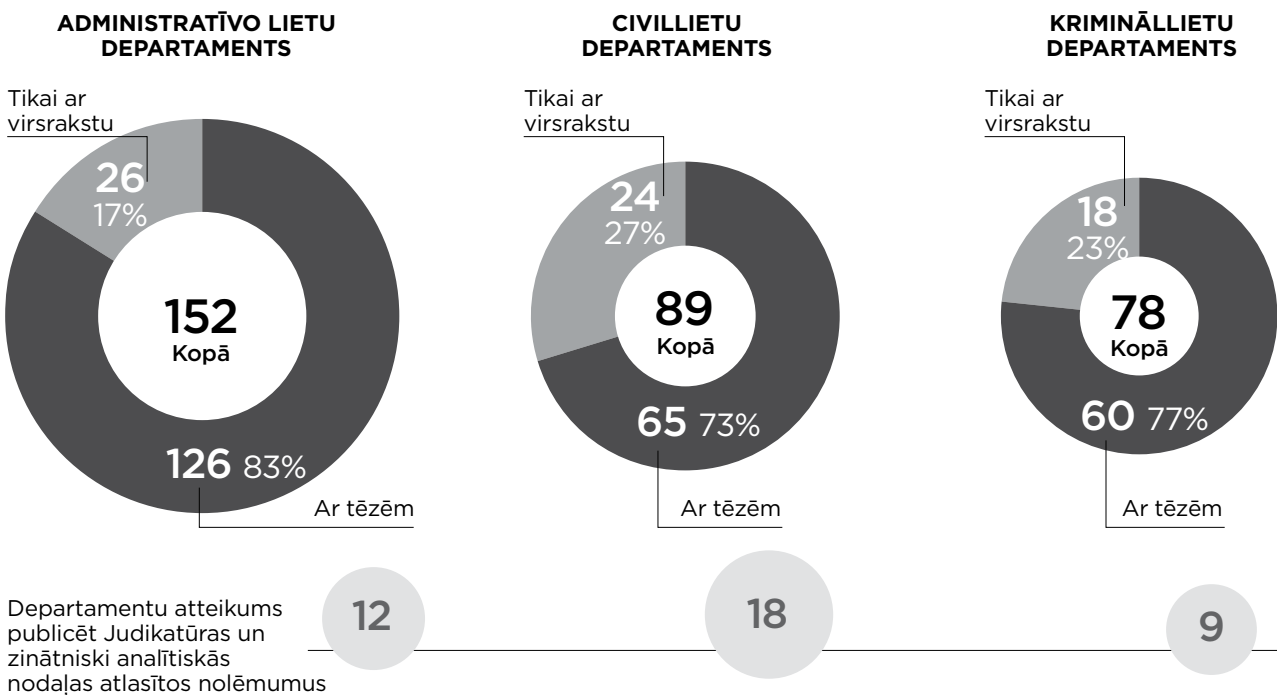
Vēl turpinās darbs ar gada nogalē pieņemto nolēmumu apstrādi gan Judikatūras nodaļā, gan arī atsevišķu nolēmumu saskaņošana departamentos.

## 2025. gada statistika par publicēto Senāta nolēmumu skaitu dažādās vietnēs\*

|                                   | Izskatīto lietu skaits | Latvijas tiesu portāls<br>elieta.lv | Judikatūras nolēmumu arhīvs<br>at.gov.lv | Tiesību aktu portāls<br>likumi.lv |
|-----------------------------------|------------------------|-------------------------------------|--|-----------------------------------|
| Administratīvo lietu departaments | 641                    | 637                                 | 152                                      | 126                               |
| Civillietu departaments           | 745                    | 679                                 | 89                                       | 67                                |
| Krimināllietu departaments        | 431                    | 340                                 | 78                                       | 60                                |
| <b>Kopā</b>                       | <b>1817</b>            | <b>1656</b>                         | <b>319</b>                               | <b>253</b>                        |

\* Dati uz 18.02.2026.

### Sadalījums pēc publicēšanas veida: ar tēzēm vai tikai ar virsrakstu



### Likumi.lv 2025. gadā pievienoti nolēmumi

|                                   | Likumi.lv pievienoti | Pievienoti pēc tiesību aktu pantiem (normām) |
|-----------------------------------|----------------------|--|
| Administratīvo lietu departaments | 126                  | 391  |
| Civillietu departaments           | 67                   | 266  |
| Krimināllietu departaments        | 60                   | 172  |

## 2. PRIORITĀTE: EFEKTĪVA KASĀCIJAS PROCESA NODROŠINĀŠANA

### Tiesas statistikas apkopošana un statistikas pārskatu veidošana

- Papildus Augstākās tiesas tīmekļvietnē publikotajam statistikas materiālam departamentu priekšsēdētāju darbam apkopot arī atsevišķu gada posmu darba rezultatīvie rādītāji.
- Sadarbībā ar Tiesu administrāciju meklēti

risinājumi statistikas pārskatu automatizētai izveidei. Nevienveidība datu ievadē Tiesu informatīvajā sistēmā, kā arī tas, ka atsevišķu kategoriju lietas netiek reģistrētas TIS, liedz iespēju pāriet uz tikai automatizētu datu apstrādi.

- Lietu izskatīšanas termiņu analīze un atbilstošu pārskatu sagatavošana papildus veikta arī Tieslietu padomes vajadzībām.

### ***Tiesvedības procesu Senātā analīze un lietu aprītes pilnveidošana***

- Civillietu departamentam sagatavoti rīcības sēžu lēmumu (kasācijas tiesvedības ierosināšanas atteikumu) paraugu projekti.
- Krimināllietu departamentam sagatavoti ieteikumi tiesību jautājumu formulēšanai tiesu nolēmumos.
- Sagatavots priekšlikums informācijas lapu ieviešanai vai papildināšanai lietas statusa (atklāts/daļēji slēgts/slēgts) noteikšanai Senātā saņemtajām lietām.
- Sniegts atbalsts blakussūdzību vadlīniju izstrādes projektam.

### ***Nolēmumu sagatavošanas vadlīniju izstrāde***

- Sagatavoti komentāri un papildu piemēri Senāta nolēmumu sagatavošanas kārtībai. Ikdienā sniegts atbalsts senatoriem, padomniekiem un senatoru palīgiem nolēmumu noformēšanas jautājumos.
- Valodas lietošanas ieteikumi papildināti ar materiāliem par atsevišķu vārdu un nolēmumos sastopamu konstrukciju lietošanu, kā arī latīņu izteicienu lietošanu un atsauču veidošanu uz Eiropas Savienības Tiesas nolēmumiem.

### ***Senatoru atbalsta dienesta kapacitātes stiprināšana***

- Jaunajiem darbiniekiem novadītas nodarbības par Judikatūras nodaļā primāri izmantojamo resursu rīkiem, kā arī teorijas un prakses nodarbības par Senāta nolēmumu pamatojuma metodoloģiju.

### ***Senatoru atlases kārtības un prasmju pilnveidošanas programmas īstenošana***

- Sniegts nepieciešamais atbalsts senatoru kandidātu atlases uzdevumu sagatavošanai.

## **3. PRIORITĀTE. RESURSU IZMANTOŠANAS UN IEKŠĒJO PROCESU EFEKTIVIZĒŠANA**

### ***Latvijas un ārvalstu juridisko resursu pieejamības nodrošināšana***

- Aktualizēts pieejamo darbam noderīgo avotu saraksts.
- Nodrošināta informācija par aktuālo juridisko literatūru.

## **4. PRIORITĀTE. SADARBĪBA UN DIALOGS**

### ***Tieslietu padomes lomas stiprināšana un efektīvas darbības nodrošināšana***

- Rajona (pilsētas) tiesas un apgabaltiesas tiesneša amata kandidātu atlases komisijai sniegts atbalsts, sagatavojot profesionālo zināšanu pārbaudes testa jautājumu projektu un kāzusu projektus.
- Uzsākts darbs pie vadlīniju tiesas spriedumu rakstīšanai pirmās un apelācijas instances tiesām ieviešanas rezultātu izvērtējuma.

### ***Juridiskās domas un juridiskās kultūras attīstīšana***

- Sadarbības līguma ar Latvijas Universitātes Juridisko fakultāti ietvarā doktorantūras skolā sagatavots un prezentēts pētījums „Kopīpašuma tiesības”, uzsākts pētījums „Pirmstiesas izmeklēšanas rezultātu novērtējums Augstākās tiesas Senāta praksē (2010–2025)”.

## **5. PRIORITĀTE. SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN IZGLĪTOŠANA**

### ***Sadarbība ar augstskolu juridiskajām fakultātēm***

- Augstskolām piedāvātas tēmas studiju darbiem par aktuāliem jautājumiem.

### ***Latvijas Senāta un atjaunotā Senāta vēstures apkopošana un izmantošana tiesas darbā***

- Grāmatā „Augstākās tiesas Plēnums 1990–2025” sagatavots vēsturiskais ieskaits Plēnuma institūta attīstībā un apskats par Plēnuma lēmumu vietu tiesību avotu sistēmā.

## **NĀKAMĀ GADA DARBA PRIORITĀTES**

2026. gadā papildus ikdienas darbam ar judikatūras atlasī, tiesu prakses apkopojumu veidošanu un tiesību jautājumu izpēti īpašu uzmanību plānots pievērst Judikatūras nolēmumu arhīvam: meklēšanas iespēju uzlabošanai, saturam, datu precizitātei, kā arī judikatūras atziņu noformēšanas vadlīnijām.

# ADMINISTRĀCIJA

Administrācijas vadītāja Sandra LAPIŅA

Administrācijas vadība 2025. gadā:

Finanšu un saimniecības nodaļas vadītājs Uldis ČUMA-ZVIRBULIS

Personāla nodaļas vadītāja Gunita AUZIŅA

Komunikācijas nodaļas vadītāja Rasma ZVEJNIECE

Informācijas tehnoloģiju nodaļas vadītājs Pāvels VEĻECKIS

Kancelejas vadītāja Elīna MAJORE

Juriskonsulte Ilze LEJA

Projektu vadītāja Zane MIČULE



## Administrācijas vadītājas Sandras LAPIŅAS ziņojums

Administrācija ir Augstākās tiesas struktūrvienība, kuras mērķis ir radīt priekšnoteikumus Augstākās tiesas saskaņotai un optimālai darbībai, lai nodrošinātu likumā noteikto Augstākās tiesas uzdevumu izpildi.

### 1. BUDŽETS UN FINANŠU VADĪBA

ATLĪDZĪBA – 8 657 582

2025. gada  
kopējais budžets  
9 615 173 euro

PRECES UN PAKALPOJUMI –  
516 773

Informācijas tehnoloģiju  
pakalpojumi – 127 530

Konferences, pasākumi,  
ārvalstu delegāciju  
uzņemšana – 100 140

Komandējumi un dienesta  
braucieni – 27 398

Mācības – 15 285

Pārējie izdevumi –  
246 420

STARPTAUTISKĀ  
SADARBĪBA – 10 370

(dalības maksa starptautiskajās  
organizācijās ENCI, ACA-Europa u.c.)

KAPITĀLIE IZDEVUMI –  
430 448

Datortehnika, sakaru un cita  
biroja tehnika – 280 273  
(lielākais ieguldījums MI projektam  
paredzētais serveris)

Transportlīdzekļi –  
102 486

Mēbeles – 47 228

Pārējie izdevumi – 461

### 2. CILVĒKRESURSI UN VIDE

#### Labbūtība

Administrācija pastāvīgi rūpējas par personāla labbūtību, tiek īstenoti pasākumi, kas sekmē saliedētu kolektīvu, profesionālo noturību un piederības sajūtu.

Organizētas divas fokusa grupas darbinieku viedokļu apzināšanai un dažādi saliedēšanās pasākumi – erudīcijas pasākums, Līgo pasākums, darbinieku pārgājiens, Valsts svētku pasākums, Ziemassvētku aktivitātes un Temīdas balvas pasākums.

#### Inovatīva atlase

Personāla atlasē tiek izmantotas radošas metodes, kas ļauj ieraudzīt ne tikai profesionālās zināšanas, bet arī domāšanas veidu, problēmu risināšanas prasmes, sadarbības spējas un motivāciju.

#### Mentoring

Mentoringa programma veicina pārliecību par savām prasmēm, samazina kļūdu risku un saīsina adaptācijas laiku, kas pozitīvi ietekmē darba efektivitāti.



### 3. MĀKSLĪGAIS INTELEKTS UN TEHNOLOĢIJAS

#### *Mākslīgā intelekta pilotprojekts*

Kopā ar izstrādātāju apvienību KC.LV un DATI Group sākts darbs pie Augstākās tiesas MI meklētāja izveides. Tas būs drošs, lokāli darbināms meklēšanas rīks, kas palīdzēs ātrāk atrast izpētei vajadzīgos nolēmumus un citus materiālus gan pēc ierastajiem filtriem, gan pēc brīvi formulēta jautājuma dabiskā valodā, nodrošinot meklēšanu pēc konteksta, nevis tikai atslēgvārdiem.

Darba grupa kopā ar dizaineri šobrīd strādā pie meklētāja izskata un lietošanas ērtuma, savukārt pārējā komanda apkopo un sakārto datubāzi, kurā notiks meklēšana.

Testējamai MI meklētāja versijai jābūt gatavai februāra vidū, bet pirmajai pilnvērtīgi strādājošai versijai – jūnijā.

#### **Tehniskais aprīkojums**

IT infrastruktūras pārbūve un pilnveidošana, ieviešot jaunus IT risinājumus:

- datu drošības, pieejamības un integritātes paaugstināšanai nomainīta datu rezerves kopiju veidošanas iekārta un datu spoguļošanai ieviesta otra datu glabātuve;
- MI projekta realizācijai un datu pārraides ātruma paaugstināšanai serveru telpā paplašināts datortīkls ar trīs tīkla komutatoriem un veikta servertehnikas izvietojuma un saslēguma pārveidošana.

#### **Kiberdrošība**

Atbilstoši Nacionālās kiberdrošības likumam un Ministru kabineta noteikumiem Nr. 397 „Minimālās kiberdrošības prasības”:

- Augstākās tiesas mājaslapai pieslēgts Vairogs+ drošības risinājums un veikti vairāki uzlabojumi atbilstoši drošības prasībām;
- ieviests e-pasta mākoņu risinājums, neautorizēto iekārtu bloķēšanas un citi

Šobrīd Augstākajā tiesā darbojas jau 26 mentori, kas palīdz jaunajiem darbiniekiem. Jaunajiem mentoriem tika nodrošinātas mācības.

#### **Mācības un pieredzes apmaiņa**

Senatoriem un darbiniekiem tika nodrošinātas gan iekšējās, gan ārējās mācības, īpaša uzmanība pievērsta jaunu zināšanu ieviešanai praksē, tostarp digitālo prasmju stiprināšanai. Senatoriem un darbiniekiem nodrošināta juridiskās angļu valodas pilnveidošana.

Pieredzes apmaiņai notika četru zinātniski analītisko padomnieku vizīte Itālijas Augstākajā tiesā, Valsts padomē un Starptautisko privāttiesību institūtā, pieci darbinieki piedalījās Baltijas valstu augstāko tiesu darbinieku sanāksmē Viļņā.

Senatori piedalījās pieredzes apmaiņas braucienos uz Eiropas Cilvēktiesību tiesu, Eiropas Savienības Tiesu, Vācijas Federālo sociālo lietu tiesu, Nīderlandes Augstāko tiesu.

#### **Vide**

- Nodrošināti ergonomiski darba apstākļi.
- Veikti kosmētiskie remontu.
- Seši senatoru kabineti aprīkoti ar jauna koncepta mēbelēm.
- Iekārtots grāmatu apmaiņas plaukts.

risinājumi IT infrastruktūras kibernetikas drošības līmeņa atbilstībai;

- Augstākā tiesa pievienota vienotajam valsts interneta plūsmu apmaiņas punktam;
- sadarbībā ar Augstākās tiesas kibernetikas drošības pārvaldnieku izstrādāta nepieciešamā dokumentācija.

#### **Digitālā transformācija**

- Sākta personāla lietu digitalizācija.
- Apzinātas vajadzības un sākts ieviest darba procesu automatizācijas risinājumu, izmantojot MI, Judikatūras un zinātniski analītiskajā nodaļā, Kancelejā, Personāla nodaļā.
- Izstrādāts iekšējais normatīvais akts – Mākslīgā intelekta un tiešsaistes rīku lietošanas kārtība.

#### **Dokumentu aprīte**

- Samazināts Kancelejas amatvienību skaits, optimizēti darba procesi.
- TIS-2 testēšana.
- ALS modernizācija.

#### **4. DRUKĀTIE IZDEVUMI**

Sagatavotas un izdotas grāmatas „Augstākās tiesas Plēnums 1990–2025”, „Augstākās tiesas Administrācija. 20 gadu 20 stāsti” un „Eiropas tiesnešu mantijas”.

Izdoti „Augstākās Tiesas Biļetena” divi numuri.

Izdoti bukleti par kasācijas sūdzību sagatavošanu civillietās, administratīvajās lietās, krimināllietās. Tie izplatīti zemāku instanču tiesās, prokuratūrā, zvērinātiem advokātiem.

#### **5. STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA**

Sadarbībā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesu organizēta starptautiska konference „Tiesības uz taisnīgu tiesu: Eiropas Cilvēktiesību konvencija nacionālo tiesu un ECT dialogā”.

Organizēta Čehijas Augstākās tiesas oficiālā vizīte Augstākajā tiesā. Uzņemtas vēl 12 citas ārvalstu viesu grupas.

Sadarbībā ar Latvijas tiesību institūtu rīkota Londonas Ekonomikas skolas viesprofesora, Lielbritānijas karaļa padomnieka Konora Kviglija vieslekcija Latvijas juristiem par Eiropas valsts atbalsta tiesībām.

Dalība Tieslietu padomes starptautiskajās aktivitātēs: Eiropas Tieslietu padomju tīkla Ģenerālās asamblejas organizēšanā Rīgā un sanāksmes „Tiesiskuma stiprināšana izaicinošos laikos: Latvijas un Ukrainas tiesu dialogs” organizēšanā.

#### **6. SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN IZGLĪTOŠANA**

Pastāvīgs darbs ar medijiem – atbildes uz žurnālistu jautājumiem, preses relīzes. Organizētas divas preses konferences.

Apkopoti un izvērtēti tiesas klientu anketēšanas dati.

Atbilstoši VARAM audita ieteikumiem tehniski un vizuāli uzlabota Augstākās tiesas mājaslapas piekļūstamība.

Darbs ar skolēniem un studentiem – tiesību zinību stundas, tiesu izspēles, Ēnu diena, Atvērto durvju dienas tieslietu un komunikācijas studentiem.

Dalība Muzeju naktī, saistībā ar to sagatavota Eiropas tiesnešu mantiju izstāde.

#### **7. VĒSTURE**

Uz grāmatas „Augstākās tiesas Plēnums 1990–2025” atvēršanas pasākumu tikai aicināti bijušie Augstākās tiesas tiesneši.

Muzejā izveidots informatīvs materiāls latviešu un angļu valodā ar kvadrātkodiem eksponātu aprakstiem.

#### **ADMINISTRĀCIJAS PRIORITĀTES 2026. GADAM:**

- efektīva finanšu vadība un kontrole;
- MI meklētāja izveide – izstrādāt risinājumu, sākt to lietot, plānot un veikt uzlabojumus;
- iespēju robežās ieviest mākoņpakalpojumus informācijas sistēmu un datu pieejamības nodrošināšanai IT infrastruktūras darbības traucējumu gadījumā;
- mācību organizēšana, sadarbība ar Tieslietu akadēmiju;
- iekšējās komunikācijas, sadarbības un pieredzes apmaiņas veicināšana starp departamentiem;
- personāla lietu digitalizācija;
- struktūrvienību vajadzību apzināšana un darba procesu efektivitāti veicinošu MI rīku un risinājumu ieviešana;
- informatīvu grāmatu par Augstāko tiesu latviešu un angļu valodā izdošana;
- Disciplinārtiesas 2010.–2025. gada lēmumu krājuma izdošana;
- Augstākās tiesas Biļetena divu numuru izdošana;
- starptautiskas konferences organizēšana.

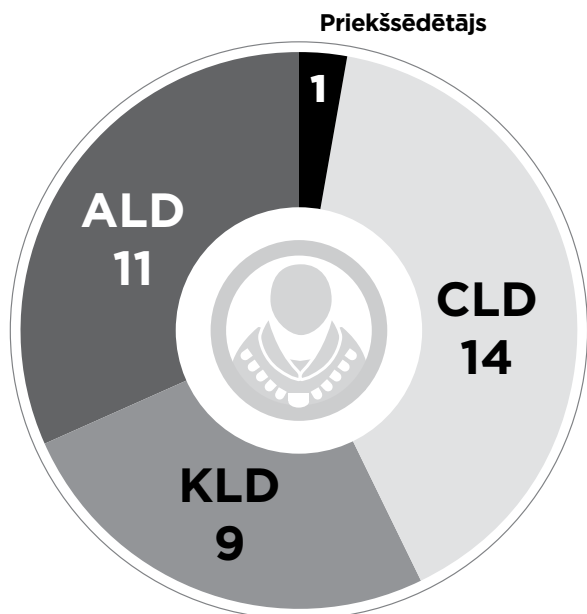
# PERSONĀLA STATISTIKA 2025. GADĀ

Saīsinājumi: CLD - Civillietu departaments; KLD - Kriminālietu departaments; ALD - Administratīvo lietu departaments; JZAN - Judikatūras un zinātniski analītiskā nodaļa; SRNN - Slepenības režīma nodrošināšanas nodaļa; TP - Tieslietu padome

## SENATORI

Skaitis struktūrvienībās

Kopā **35**



Darba stāžs Augstākajā tiesā



Vidējais stāžs **8 gadi**

Dzimums

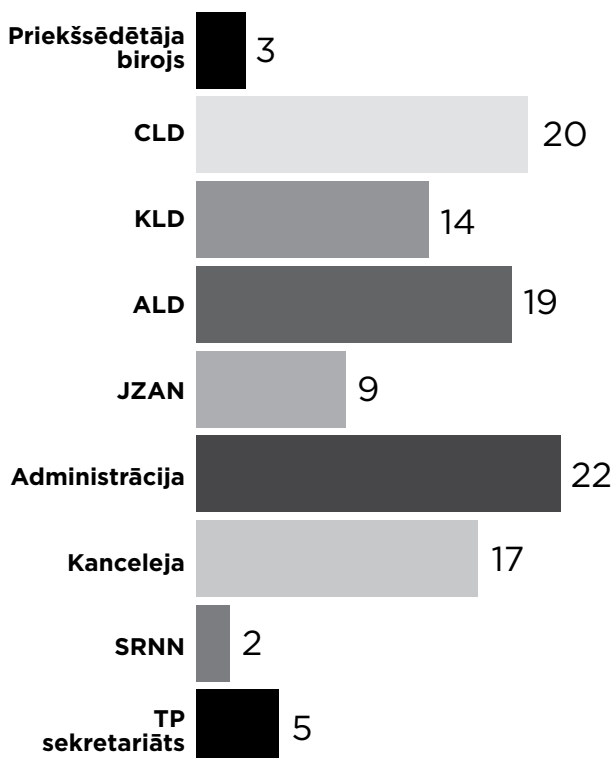


Vidējais vecums - 53 gadi

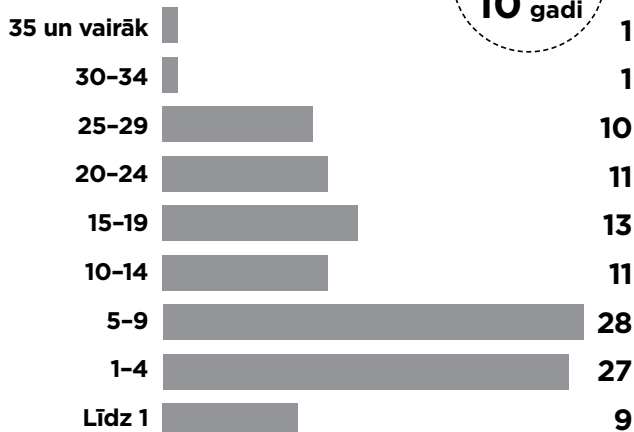
## DARBINIEKI

Skaitis struktūrvienībās

Kopā **111**



Darba stāžs Augstākajā tiesā



Vidējais stāžs **10 gadi**

Dzimums



Vidējais vecums - 42 gadi

# DISCIPLINĀRTIESA



## **Disciplinārtiesā 2026. gada februārī**

1. rindā Anita Poļakova,  
Normunds Salenieks;  
2. rindā no kreisās:  
Inese Grauda,  
Anita Kovaļevska,  
Inguna Radzeviča,  
Vēsma Kakste

## **Disciplinārtiesas priekšsēdētāja Normunda SALENIEKA ziņojums**

Disciplinārtiesas sastāvā ir seši Senāta departamentu senatori – no Civillietu departamenta senatori Normunds Salenieks un Inese Grauda (ievēlēta ar 16.04.2025.), no Administratīvo lietu departamenta Vēsma Kakste un Anita Kovaļevska, no Krimināllietu departamenta Anita Poļakova un Inguna Radzeviča.

Aizvadītajā gadā Disciplinārtiesā izskatītas divas lietas, viena saņemta 2024. gadā, otra – 2025. gadā.

Lietā DT-1/2025 par Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas atzinumu par tiesneša atkārtotu iecelšanu amatā uz laiku līdz diviem gadiem Disciplinārtiesā izbeidza tiesvedību, pamatojoties uz saņemto sūdzības atsaukumu. Tomēr, ņemot vērā to, ka sūdzība bija iesniegta par motivācijas trūkumu Tiesnešu kvalifikācijas kolēģijas lēmumā, Disciplinārtiesā atzina par lietderīgu vispārīgi norādīt uz secinājumiem, kas tika izdarīti lietas sagatavošanas procesā. Disciplinārtiesā konstatēja, ka ne likumā „Par tiesu varu”, ne Tiesnešu

kvalifikācijas kolēģijas reglamentā nav noteiktas konkrētas prasības atzinuma saturam. Vienlaikus tika norādīts, ka nepieciešams nodrošināt tiesnešus ar to lēmumu (negatīvu atzinumu) pamatojumu, kuriem ir paredzētas pārsūdzības tiesības.

Lietā DT-2/2025 tika izskatīta sūdzība par Tiesnešu disciplinārkolēģijas lēmumu, ar kuru bija ierosināts atcelt tiesnesi no amata. Disciplinārtiesā atcēla lēmumu un izbeidza disciplinārlietu, jo ar Saeimas lēmumu tiesnese tika atbrīvota no tiesneša amata pēc pašas vēlēšanās. Līdz ar to Disciplinārtiesā atzina, ka disciplinārlietas turpmāka izskatīšana nav pieļaujama, un, pamatojoties uz Tiesnešu disciplinārās atbildības likuma 11.<sup>4</sup> panta otrās daļas 2. punktu, disciplinārlietā tika izbeigta un Tiesnešu disciplinārkolēģijas 2025. gada 14. februāra lēmums atcelts.

Disciplinārtiesas lēmumi ir pieejami Augstākās tiesas tīmekļvietnē.

## PAR DISCIPLINĀRTIESAS DARBĪBAS REGULĒJUMU

Runājot par Disciplinārtiesas attīstības perspektīvām, joprojām aktuāls ir jautājums par tās procesuālās darbības regulējuma pilnveidi. Līdzšinējā Disciplinārtiesas darbība balstās uz Tiesnešu disciplinārās atbildības likumā noteikto regulējumu, kas vienlaikus nodrošina gan pamata procesuālās garantijas, gan zināmu elastību lietu izskatīšanā. Šāda elastība ir jāvusi Disciplinārtiesai pielāgot procesu konkrētiem lietu apstākļiem un efektīvi reaģēt uz dažāda rakstura sūdzībām.

Vienlaikus, ņemot vērā Disciplinārtiesas nozīmīgo lomu tiesnešu disciplinārās atbildības sistēmā, būtu apsverams jautājums par Disciplinārtiesas procesuālo darbību detalizētāku reglamentēšanu.

Disciplinārtiesas reglaments potenciāli veicinātu lielāku procesuālo skaidrību, paredzamību un vienotu praksi, īpaši attiecībā uz sūdzību izskatīšanas gaitu,

procesuālo darbību secību un iesaistīto personu tiesību īstenošanu. Vienlaikus jāņem vērā, ka pārmērīgi detalizēts regulējums varētu ierobežot Disciplinārtiesas iespējas elastīgi rīkoties gadījumos, kad lietas apstākļi to objektīvi prasa. Līdz ar to būtu lietderīgi turpināt diskusiju par optimālo līdzsvaru starp normatīvo noteiktību un procesuālo elastību, izvērtējot gan līdzšinējo Disciplinārtiesas praksi, gan citu institūciju pieredzi. Šādas diskusijas rezultātā varētu tikt pieņemts pamatots lēmums par turpmāko Disciplinārtiesas darbības regulējuma attīstību un virzienu.

Noslēgumā vēlos izteikt pateicību visam Disciplinārtiesas sastāvam par profesionālo, rūpīgo un atbildīgo darbu, kā arī par ieguldījumu Disciplinārtiesas darbības nodrošināšanā. Vēlos paust cerību, ka turpmākajā periodā Disciplinārtiesas noslodze saglabāsies neliela, un darbs noritēs stabilā un paredzamā režīmā.

## PLĒNUMA VIESU UZRUNAS

# PROKURATŪRA KASĀCIJAS PROTESTU KĀ PĀRSŪDZĪBAS INSTRUMENTU IZMANTO ATBILDĪGI

## Ģenerālprokurors Armīns MEISTERS

Godātie senatori!

Šī ir kārtējā diena, kad Ģenerālprokurora amatā piedzīvoju ko jaunu – pirmo reizi esmu Augstākās tiesas plēnumā. Sajūtas ir īpašas, kā jau Augstākās tiesas Senāta zālē, pie tam klātesot visiem senatoriem. Paldies par šīm sajūtām un iespēju tās piedzīvot!

No prokuratūras puses aktualizēju dažus jautājumus, ko esam apkopojusi kopā ar kolēģiem. Neiztikšu arī bez statistikas, bet paraudzīšos uz to no prokuratūras redzējuma. Jo vienmēr ir jautājums, vai prokurori nenoslogo tiesas, īpaši kasācijas instanci, ar saviem protestiem, kas nav lietderīgi, vai vienmēr ir pietiekami rūpīgi izvērtēta nepieciešamība vērsties kasācijas instancē.

### SENĀTA KRIMINĀLLIETU DEPARTAMENTS

Prokurori 2025. gadā ir iesnieguši 30 kasācijas protestus. Senātā izskatīti 29 protesti, no tiem apmierināti 19, noraidīti 10. Rezultāti pozitīvi raksturo prokuroru darbu – divas trešdaļas no iesniegtajiem protestiem ir apmierināti. Diezin vai kasācijas sūdzību apmierināšanas īpatsvars būtu tuvu tam. Līdz ar to redzams, ka prokuratūra novērtē Senāta īpašo lomu un nevēršas ar protestiem par sīkumiem.

Prokuratūras darba plāna ietvaros ir izvērtēta prokurora kasācijas protesta kā pārsūdzības instrumenta izmantošana. Būtiskas nepilnības vai trūkumi nav konstatēti. Vienlaikus prokuroriem akcentēts izmantot

darbā Senāta Krimināllietu departamenta izstrādātās vadlīnijas kvalitatīva protesta sagatavošanai un atbildīgi izvērtēt sprieduma pārsūdzēšanas lietderību.

Papildus Augstākās tiesas publicētajai informācijai un judikatūrai prokuroriem tiek aktualizētas Senāta nolēmumos ietvertās atziņas. To ir daudz un tās ir vērtīgas prokuroru darbā – noziedzīgu nodarījumu kvalifikācijas risinājuma meklējumos, soda noteikšanas vērtēšanā, kā arī izpratnei par Kriminālprocesa likuma normu piemērošanu. No prokuratūras redzesloka atzinīgi vērtējams Senāta risinājums vienā no lietām atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par sodu un noteikt apsūdzētajam bargāku sodu, nesūtot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā. Tas ir ļoti vērtīgs risinājums, kas samazina lietu izskatīšanas termiņus – tāpat ir ekonomija un ātrāks taisnīgs risinājums.

### SENĀTA CIVILLIETU DEPARTAMENTS

Ģenerālprokurors, izmantojot savu ekskluzīvo funkciju, 2025. gadā Senātā iesniedzis 16 protestus. Senāts izskatījis 13 protestus. Visos gadījumos Senāts protestus atzina par pamatotiem un lēma atcelt pirmās instances tiesas nolēmumu, nododot lietu jaunai izskatīšanai.

Aktuālākā problēma, kuras dēļ ģenerālprokuroram ir jāizmanto protesta tiesības, ir tas, ka pirmās instances tiesas neievēro aktuālos grozījumus normatīvajā regulējumā.

Prokuratūras ieskatā nozīmīgas ir Senāta atziņas, ka, vērtējot parādnieka godprātību, uzņemties jaunas parādsaistības pie apstākļiem, kad parādnieks nav spējīgs norēķināties par esošajām, tiesai ir jāapsver ne vien parādnieka individuālā atbildība par kredītsaistību uzņemšanos, bet arī kreditora (ātro kredītu devēja) atbildība.

Tāpat būtiskas būs Senāta atziņas, izskatot protestu civillietā, kurā Senāts lēma uzdot Eiropas Savienības Tiesai prejudiciālus jautājumus. Prokuratūras ieskatā lietās, kurās procesa dalībnieki ir sankcijām pakļautas personas vai ar sankcijām pakļautām personām saistītas personas, tiesvedība nedrīkst būt mehānisms, kā padarīt brīvi pieejamus sankcionētus finanšu līdzekļus. Gaidām Eiropas Savienības Tiesas redzējumu, kā tiesām un tiesu sistēmai kopumā būtu jārikojas, lai sprieduma izpildes rezultātā netiktu apietas piemērotās sankcijas.

#### **SENĀTA ADMINISTRATĪVO LIETU DEPARTAMENTS**

Administratīvo lietu jomā visās tiesu instancēs aktuāls ir jautājums, vai un kāds atlīdzinājums pienākas personai, kuras līdzekļiem bija uzlikts arests kriminālprocesā, bet vēlāk tas atcelts. Prokuratūra ar nepacietību gaida Senāta nolēmumu, kuram būs liela nozīme kaitējuma atlīdzināšanas lietās. 2024. gada janvārī Administratīvā apgabaltiesa lēma, ka, pamatojoties uz Civillikuma normām, atlīdzināmi ir likumiskie 6% gadā, par ko prokuratūra iesniedza kasācijas protestu. Šis nolēmums noteikti ietekmēs tiesu praksi kaitējuma atlīdzināšanas lietās un arī valsts budžetu.

Prokuratūrā no 2024. gada saņemtajos iesniegumos par mantai uzlikto arestu kriminālprocesā tiek lūgts atlīdzināt vairāk nekā 28 miljonus *euro*. Norisinās desmitiem tiesvedību. Aizskartās mantas īpašnieki lūdz ne tikai likumiskos procentus, bet arī naudas vērtības zudumu. Līdz šim tiesa ir saskatījusi, ka līdzīgi kā sankciju piemērošanas lietās īslaicīga iejaukšanās pietiecēja īpašumtiesībās ir bijusi pamatota un samērīga ar sabiedrības labumu – atklāt noziedzīgi iegūtu mantu un izņemt to no apgrozības, un aresta atcelšana pati par sevi ir pietiekama kompensācija.

Šī jautājuma kontekstā jāakcentē vakardien Saeimā trešajā lasījumā pieņemtie grozījumi Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likumā, kas pilnīgi noteikti vājinās valsts spēju konfiscēt noziedzīgi iegūtus



**Tieslietu ministre Inese Lībiņa-Egnere un ģenerālprokurors Armīns Meisters Augstākās tiesas plēnumā**

līdzekļus un radīs negatīvu ietekmi uz valsts budžetu, jo persona iegūs tiesības uz kompensāciju neatkarīgi no mantas aresta atcelšanas pamata. Prokuratūras vērtējumā šis regulējums var tikt izmantots ļaunprātīgi un pat krāpnieciskos nolūkos. Prokuratūra apsver iespēju spert precedenta soli un aicināt Valsts prezidentu neizsludināt likumu. (*Valsts prezidents likumu neizsludināja un 23.01.2026. pieprasīja Saeimai tā otrreizēju caurlūkošanu – Red.*)

#### **VALSTS DROŠĪBAS INTEREŠU AIZSARDZĪBA**

Saistībā ar lietu iztiesāšanu Senātā no prokuratūras puses aicinājums Senātam rast iespēju piemērot lietu izskatīšanā prioritātes principu. Ir lietas, kuru ātra izlemšana ir īpaši svarīga ne tikai konkrētās lietas kvalitatīvai izspriešanai un judikatūras veidošanai, bet arī valsts drošības interešu aizsardzībai – piemēram, situācijās, kad no Senāta viedokļa ir atkarīgs, vai kādā pret valsts interesēm vērstā nodarījumā ir saskatāmas noziedzīga nodarījuma pazīmes, vai nē. Tas nosaka visu izmeklēšanas un drošības iestāžu, arī prokuratūras, dienas kārtību un vēlmi apkarot noziedzīgus nodarījumus, kas šo iestāžu ieskatā apdraud valsts drošību.

Zināms, ka Ģenerālprokuroram ir tiesības ierosināt Augstākās tiesas plēnumam sniegt viedokli par aktuālu tiesību normu interpretācijas jautājumiem. Tomēr pēdējo 10 gadu laikā šīs tiesības nav izmantotas. Rodas jautājums – vai nav bijuši aktuāli jautājumi, vai arī, kas ir visticamāk, tiesību normu interpretācijas jautājumi ir raduši atbildes Senāta nolēmumos, kas arī ir pareizākais un vērtīgākais gan konkrētās lietas risinājumam, gan judikatūras attīstībai kopumā.

Noslēgumā vēlos pateikties Senātam par sadarbību un novēlēt vērtīgām atziņām, atbildīgiem, kvalitatīviem un valstiski nozīmīgiem lēmumiem bagātu gadu.

# TIESA IR ATSVARS, KAS PALĪDZ DEMOKRĀTISKAĪ VALSTIJ NOTURĒT TIESISKUMA LATIŅU

Tieslietu ministre Inese LĪBIŅA-EGNERE

Augsti godātais Strupiša kungs!

Augsti godātais Meistera kungs!

Augsti godātie senatori, dāmas un kungi!

Pateicos par iespēju šodien būt kopā ar jums un uzrunāt šajā nozīmīgajā brīdī.

Šis gads Latvijā ir iesācies, pieminot barikāžu laiku un brīvības ideālus, kurus pirms trīsdesmit pieciem gadiem mūsu tauta aizstāvēja. Aizstāvēja ar savu gara spēku un rīcību – gudri un nevardarbīgi pretojoties okupācijas varas paliekām, lai noturētu mūsu atjaunoto neatkarību. Neatkarību, kuras mērķis ir pašiem veidot savu valsti. Tādu, kas balstās demokrātijas un tiesiskuma vērtībās un mūsu īpašajā latviskā identitātē.

Šis gads ir sācies arī būtiskiem starptautisko tiesību izaicinājumiem papildu jau esošajam karam Ukrainā. Šķiet, ka spēks un reālpolitika sāk pārņemt virsroku pār tiesiskumu. Šodien arvien biežāk redzam, ka starptautiskās tiesības un demokrātiskās vērtības tiek apšaubītas. Jaunākais *World Justice Project* indekss apstiprina, ka pamattiesību aizsardzības līmenis ir samazinājies vairāk nekā četrās piektdaļās visu valstu. Latvijai izdevies savu indeksu nepazemināt. Taču šī globālā tendence atspoguļo kopīgus izaicinājumus, proti, autoritārisma popularitātes pieaugumu, dezinformāciju, hibrīddraudus un migrācijas instrumentalizāciju. Viss tas tiek izmantots, lai grautu uzticēšanos valsts iestādēm un sašķeltu sabiedrību. Latvija šo spiedienu izjūt tieši. Tāpēc arī mēs bijām to Eiropas Padomes dalībvalstu vairākuma pusē, kas pagājušā gada decembrī uzdeva meklēt jaunus risinājumus Cilvēktiesību konvencijas sistēmai, lai tā spētu nodrošināt atbilstošu līdzsvaru starp indivīda pamattiesību aizsardzību un valstu pienākumu garantēt sabiedrības drošību.

Demokrācija ir vairāk nekā vairākuma vara. Tā balstās likumos, kas aizsargā indivīdu un ierobežo varu. Bez neatkarīgām un efektīvām tiesām nevar pastāvēt ne taisnīgums, ne brīvība. Tieši tādēļ gan jums kā tiesnešiem, gan man kā politiķei ir kopīgs pienākums šīs vērtības nosargāt. Kopā jārod skaidrs līdzsvars starp indivīda brīvībām un sabiedrības kopējo labumu. Arī krīzes apstākļos tiesiskajam ietvaram ir jāpaliek spēkā, jo drošību var nodrošināt tikai tad, ja netiek aizskarts cilvēka cieņas kodols un netiek pieļauta patvaļa. Tomēr pasaules izaicinājumi mainās un līdz ar tiem arī līdzsvara punkts.

Mēs kā valsts esam atkarīga gan no sabiedroto militārā atbalsta, gan no stipras starptautiskās tiesiskās kārtības. Mums varētu būt jāizdara grūtas izvēles. Tiesu varai šajā kontekstā izvēle ir nosacīti vienkāršāka – tiesiskums pāri visam. Jūs veidojat to atsvaru, kas

palīdz demokrātiskai valstij noturēt tiesiskuma latiņu.

Zīmīgi, ka šogad aprit 60 gadi kopš brīža, kad ANO pieņēma Starptautisko paktu par pilsoņu un politiskajām tiesībām un Starptautisko paktu par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām. 1992. gadā tiem pievienojās arī Latvija, kura šogad šo gadadienu atzīmēs, darbojoties ANO Drošības padomē. Šie dokumenti izšķiroši mainīja cilvēktiesību aizsardzību pasaulē, pārvēršot Vispārējās cilvēktiesību deklarācijā ietvertās vērtības no politiskām apņemšanām par juridiski saistošiem valstu pienākumiem. Līdzīgi kā mūsu barikāžu laiku cerības atgūt demokrātiju un tiesiskumu kļuva par mūsu pienākumu to ikdienā nepagurstoši aizstāvēt ar konkrētu rīcību.

Abi pakti un starptautiskās tiesības kopumā ir būtisks mūsu valsts ārējās drošības balsts. Latvijas iekļaušanās kopējā pamattiesību telpā ir izšķiroša. Jebkura „izstāšanās”, it īpaši, ja tā balstīta dezinformācijā, vai pamattiesību pārkāpumi tiešā veidā apdraud gan valsts uzticamību, gan samazina mūsu valsts iedzīvotāju pamattiesību aizsardzības līmeni. Šie riski īpaši izceļ tiesu lomu šo vērtību nosargāšanā. Tāpēc vēlos jums pateikt paldies.

Jūsu līdzšinējais darbs skaidri parāda tiesiskai valstij atbilstošu izpratni par valsts varu līdzsvaru un savstarpēju kompetenču ievērošanu demokrātiskā tiesiskā valstī. Tieši šī līdzsvarotā pieeja raksturo Augstākās tiesas vietu Latvijas konstitucionālajā sistēmā. Jūs neaprobežojaties ar formālu normu piemērošanu, bet izmantojat tiesiskos mehānismus, lai nodrošinātu reālu pamattiesību aizsardzību, vienlaikus respektējot demokrātiski pieņemtus politiskos lēmumus. Tas stiprina sabiedrības uzticēšanos tiesu varai, kas ir augstāka nekā uzticība pārējiem varas atzariem, kā arī veicina tiesību sistēmas attīstību.

Vēlos uzsvērt Augstākās tiesas ieguldījumu tiesu dialogā gan nacionālā, gan Eiropas līmenī, kā arī tās gatavību uzņemties iniciatīvu sarežģītos tiesību attīstības jautājumos. Tiesas prakse rāda, ka pamattiesības tiek liktas priekšplānā arī situācijās, kur likumdevēja regulējums vēl nav pilnībā izveidots vai ir nepilnīgs. Pozitīvi vērtējama arī tiesas komunikācija ar sabiedrību un citām valsts varām. Atvērtība skaidrot savus nolēmumus publiskajā telpā ir būtisks priekšnoteikums uzticības vairošanai tiesu varai, īpaši strīdīgos un sabiedriski jūtīgos jautājumos.

Dāmas un kungi!

Karš Ukrainā un valsts noturības stiprināšana arī mums liek plānot algoritmus, kā īstenot tiesu varu

krīzes vai militāra apdraudējuma gadījumā. Tas liek uzdot ļoti praktiskus jautājumus – kā tiesas darbosies, ja pazūd elektrība, kā krīzes apstākļos tiek saglabāti lietu materiāli un kurp veikt tiesas evakuāciju? Tāpēc šobrīd kopā ar tiesām attīstām tiesu darbības nepārtrauktības plānu, kas paredzēs kopīgus principus visām tiesu varas iestādēm, bet ļaus katrai tiesai veidot savus konkrētos algoritmus. Esam izveidojuši tiesu darba nepārtrauktības apdraudējumu (risku) katalogu, tajā uzskaitot identificētos riskus un diferencējot apdraudējuma līmeni. Darbu pie nepārtrauktības plāna ietvara un tiesu individuālajiem plāniem plānots noslēgt līdz šā gada maijam.

Ir izstrādātas vadlīnijas tiesu darba nepārtrauktības nodrošināšanai ārkārtas situācijā, kas prasa tiesu evakuāciju. Lai pārbaudītu vadlīnijās ietvertos rīcības modeļus, 2025. gada 4. decembrī tika organizētas mācības visu tiesu priekšsēdētājiem, kā arī novērotāja statusā piedaloties Satversmes tiesas, Augstākās tiesas, Ģenerālprokuratūras,

advokatūras un Aizsardzības ministrijas pārstāvjiem. Mācības tika organizētas kā *galda izspēle*, izspēlējot rīcības koordinēšanu un komunikācijas modeļus, lai nodrošinātu tiesu ēku evakuāciju no noteiktas teritorijas. Izspēles rezultātā tika gūti vērtīgi secinājumi par nepieciešamajiem papildinājumiem jau izstrādātajā vadlīniju projektā.

Apsveram iespēju organizēt mācību izspēli ar praktiskas rīcības simulāciju kādā no tiesām ārpus Rīgas. Iespējams, šāda aktivitāte varētu tikt īstenota šā gada Aizsardzības ministrijas organizēto visaptverošo valsts aizsardzības mācību ietvaros.

Izaicinājumu mums šogad būs daudz, tāpēc novēlu mums barikāža laika garu, vienotību un degsmi cīnīties par mūsu Latviju par spīti pretspēkam. Kopīgi turpināsim stiprināt mūsu valsti, lai tā būtu noturīga gan pret ārējiem, gan iekšējiem satricinājumiem un krīzēm. Mana valsts – mana atbildība! Paldies par uzmanību!

## PRESES KONFERENCE PĒC GADA ATSKAITES PLĒNUMA



Preses konferencē piedalās (no kreisās) Normunds Salenieks, Aigars Strupišs, Anita Kovaļevska un Aivars Uminkis

Piedalās gan drukāto, gan digitālo mediju, gan TV un Radio žurnālisti

